

**DRUGA MEĐUNARODNA ZNANSTVENO-
STRUČNA KONFERENCIJA**

**SECOND INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PROFESSIONAL CONFERENCE**

KAKAV ODGOJ ŽELIMO? **WHAT KIND OF UPBRINGING AND EDUCATION DO WE WANT?**

SVEUČILIŠTE U ZADRU | 8. i 9. svibnja 2025.
UNIVERSITY OF ZADAR | May 8 and 9, 2025

Knjiga sažetaka
BOOK OF ABSTRACTS

Pokrovitelj / Sponsor
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih
Ministry of Science, Education and Youth

Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

Sveučilište u Zadru
University of Zadar

 Klaipeda
University

Catholic
University
of Valencia
San Vicente Mártir

FF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Filozofska fakulteta

Agencija za odgoj i obrazovanje

Agencija za
strukovno obrazovanje
i obrazovanje odraslih

CONEXUS
European University for Smart
Urban Coastal Sustainability

Co-funded by
the European Union

Knjiga sažetaka s druge
međunarodne znanstveno-
stručne konferencije

KAKAV ODGOJ ŽELIMO?
WHAT KIND OF UPBRINGING
AND EDUCATION DO WE WANT?

Nakladnik / Publisher
Sveučilište u Zadru

Za nakladnika / For the Publisher
Josip Faričić, rektor

Uredništvo / Editorial Board
Jasmina Vrkić Dimić
Ana Marija Iveljić
Matilda Karamatić Brčić

**Lektorica za hrvatski jezik /
Croatian language editing**
Eda Šarić

**Lektorica za engleski jezik /
English language editing**
Marija Cvetković

**Grafičko oblikovanje i prijelom /
Graphic design and layout**
Ines Bralić

**Oblikovanje logotipa konferencije /
Conference logo design**
Grafikart d.o.o., Zadar

ISBN 978-953-331-551-5

Pokrovitelj / Sponsor
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih /
Ministry of Science, Education and Youth

Organizatori / Organizers

Odjel za pedagogiju i Centar „Stjepan Matičević“
Sveučilišta u Zadru

*Department of Pedagogy and “Stjepan Matičević” Center
of the University of Zadar*

Suorganizatori / Co-organizers

Sveučilište u Klaipėdi (Litva)
Katoličko sveučilište „San Vicente Mártir“ u Valenciji
(Španjolska)
Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani (Slovenija)
Agencija za odgoj i obrazovanje
Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje
odraslih

Klaipeda University (Lithuania)
Catholic University of Valencia (Spain)
Faculty of Arts, University of Ljubljana (Slovenia)
Education and Teacher Training Agency
Agency for Vocational Education and Training and
Adult Education

Programski odbor / Programme Committee

izv. prof. dr. sc. Jasmina Vrkić Dimić
prof. dr. sc. Neven Hrvatić
izv. prof. dr. sc. Klara Skubic Ermenc
izv. prof. dr. sc. Reda Jacyné
prof. dr. sc. Rasa Braslauskienė
doc. dr. sc. Raquel Blave Gómez
prof. dr. sc. Ángela Serrano
prof. dr. sc. Igor Radeka
prof. dr. sc. Dijana Vican
prof. dr. sc. Rozana Petani
izv. prof. dr. sc. Matilda Karamatić Brčić
izv. prof. dr. sc. Daliborka Luketić
izv. prof. dr. sc. Ana Marija Iveljić
doc. dr. sc. Marija Buterin Mičić
izv. prof. dr. sc. Ledia Kashahu Xhelilaj
Nataša Barišić, mag. paed.
Tamara Anić, mag. paed.
Šime Barbaroša, mag. paed.
Valerija Šinko, mag. paed.

Organizacijski odbor / Organizing Committee

izv. prof. dr. sc. Ana Marija Iveljić
prof. dr. sc. Rozana Petani
izv. prof. dr. sc. Matilda Karamatić Brčić
izv. prof. dr. sc. Jasmina Vrkić Dimić
izv. prof. dr. sc. Daliborka Luketić
Nataša Barišić, mag. paed.
Šime Barbaroša, mag. paed.
Laura Rančić
Sara Marić

KNJIGA SAŽETAKA BOOK OF ABSTRACTS

Autori su odgovorni za sadržaj svojih sažetaka.
The authors are responsible for the content of their abstracts.

SADRŽAJ

PLENARNA IZLAGANJA / PLENARY LECTURES

Neven Hrvatić

TAKAV ODGOJ ŽELIMO: OD OTVORENOG ODGOJA DO OTVORENE ŠKOLE	16
THAT'S THE KIND OF UPBRINGING WE WANT: FROM OPEN UPBRINGING TO OPEN SCHOOL	17

Klara Skubic Ermenc

THE IMPACT OF EUROPEAN EDUCATION POLICY ON SOCIAL DIALOGUE IN VOCATIONAL EDUCATION	19
--	----

OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

VANJSKO VREDNOVANJE NA RAZINI PREDTERCIJARNOG OBRAZOVANJA	20
EXTERNAL EVALUATION AT THE LEVEL OF PRE-TERTIARY EDUCATION	21

ZNANSTVENA IZLAGANJA / SCIENTIFIC PRESENTATIONS

SEKCIJA 1: ODGOJ I OBRAZOVANJE U DIGITALNO DOBA SECTION 1: UPBRINGING AND EDUCATION IN THE DIGITAL AGE

Suzana Tomaš, Marijana Vrdoljak, Ivana Židić

IZAZOVI ODGOJA U DIGITALNOM DOBU	22
CHALLENGES FOR THE EDUCATION IN DIGITAL AGE	23

Snježana Mališa, Bruno Matijašević

PEDAGOŠKE IMPLIKACIJE ZAJEDNIČKOG IGRANJA VIDEOIGARA DJECE I RODITELJA	24
PEDAGOGICAL IMPLICATIONS OF CHILDREN AND PARENTS PLAYING VIDEO GAMES TOGETHER	25

Marija Rattinger

ULOGA SLOBODNOG VREMENA U SAMOPOPROCJENI KVALITETE ŽIVOTA UČENIKA VIŠEGA SEKUNDARNOG OBRAZOVANJA	26
THE ROLE OF LEISURE IN SELF-ASSESSMENT OF THE QUALITY OF LIFE OF HIGHER SECONDARY EDUCATION STUDENTS	27

Martina Lončar

ZASTUPLJENOST ELEKTRONIČKOG NASILJA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA KOD STUDENATA	28
CYBERBULLYING VIA SOCIAL MEDIA AMONG UNIVERSITY STUDENTS	29

CONTENTS

Iwona Ewa Waldzińska

HAPPY BRAIN – A CHALLENGE TO CONTEMPORARY EDUCATION	31
---	----

Wanda Kulesza

AI-BASED TUTORING MODEL	33
-------------------------	----

Anica Vragović, Irena Klasnić

SAMOUČINKOVITOST UČITELJA U KLASIČNOJ I VIRTUALNOJ UČIONICI	34
TEACHER SELF-EFFICACY IN THE TRADITIONAL AND VIRTUAL CLASSROOM	35

Blanka Runtić

USMJERENOST MODELA PRIMJENE TEHNOLOGIJE U NASTAVI NA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH CILJEVA	36
FOCUS OF TECHNOLOGY INTEGRATION MODELS IN TEACHING ON ACHIEVING EDUCATIONAL OBJECTIVES	37

SEKCIJA 2: UČENICI – NASTAVNICI – PEDAGOZI – RODITELJI SECTION 2: STUDENTS – TEACHERS – PEDAGOGUES – PARENTS

Dijana Vican, Daliborka Luketić

O UČENICIMA KOJE JE TEŠKO ODGAJATI S GLEDIŠTA PEDAGOGA	38
ABOUT PUPILS WHO ARE DIFFICULT TO EDUCATE FROM A PEDAGOGUE'S PERSPECTIVE	39

Ksenija Romstein

PEDAGOŠKE MJERE KAO ODGOJNI ALAT – KAMO NAS VODE TRENDOMI U REPUBLICI HRVATSKOJ U POSLJEDNJIH PET GODINA?	40
PEDAGOGICAL MEASURES AS AN EDUCATIONAL TOOL – WHERE HAVE TRENDS IN THE REPUBLIC OF CROATIA BEEN LEADING US IN THE LAST 5 YEARS?	41

Zoran Horvat, Marta Klemenčić, Mara Sesar

RAZUMIJEVANJE MEĐUVRŠNJAČKIH ODNOSA U ŠKOLAMA: PERSPEKTIVA UČITELJA I PEDAGOGA	42
UNDERSTANDING PEER RELATIONS IN SCHOOLS: THE PERSPECTIVE OF TEACHERS AND PEDAGOGUES	43

Marija Karačić, Kata Darmopil

ZNAČENJE EMOCIONALNOG STANJA ODGOJITELJA ZA KVALITETU PEDAGOŠKE PRAKSE	44
THE IMPORTANCE OF THE EMOTIONAL STATE OF EDUCATORS FOR THE QUALITY OF PEDAGOGICAL PRACTICE	45

Rozana Petani, Ledia Kashahu Xhelilaj, Katarina Jukić		PRACTICAL EXPERIENCES IN THE IMPLEMENTATION	
RAZUMIJEVANJE RODITELJSKIH ULOGA U SUVREMENOJ OBITELJI	46	OF DIFFERENT VOCATIONAL EDUCATION MODELS FOR THREE-YEAR	
UNDERSTANDING PARENTAL ROLES IN THE MODERN FAMILY	47	SCHOOLING FROM THE 1990s. TO THE PRESENT	59
Marija Draganić Vulcanović, Danka Medunjanin		Violeta Valjan Vukić, Marina Valić	
ULOGA RODITELJA I OBRAZOVNIH USTANOVA U OSNAŽIVANJU	48	IGRA, UČENJE I RAZVOJ – POGLED IZ PERSPEKTIVE FRIEDRICHA	
SOCIOEMOCIONALNIH KOMPETENCIJA DJECE	49	FRÖBELA I MARIJE MONTESSORI	60
THE ROLE OF PARENTS AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN		PLAY, LEARNING AND DEVELOPMENT – A VIEW FROM THE PERSPECTIVE	
STRENGTHENING CHILDREN'S SOCIO-EMOTIONAL COMPETENCIES		OF FRIEDRICH FRÖBEL AND MARIA MONTESSORI	61
Elżbieta Osewska, Kinga Kusiak-Witek		Mirko Lukaš, Mihael Puljić	
UPBRINGING FOR PERSONAL CHANGE:		POŽELJNI OBLICI INDOKTRINACIJE U DISEMINACIJI ODGOJNIH VRIJEDNOSTI	62
A PERSONALIST PEDAGOGICAL PERSPECTIVE	51	DESIRABLE FORMS OF INDOCTRINATION	
Sandra Bjelan		IN THE DISSEMINATION OF EDUCATIONAL VALUES	63
PISMO NASTAVNIKU: DIDAKTIČKA REFLEKSIJA NA NASTAVNIČKE		Lejla Osmić	
KOMPETENCIJE IZ PERSPEKTIVE STUDENATA	52	VISOKOŠKOLSKJE USTANOVE KAO KATALIZATORI DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI:	
A LETTER TO THE TEACHER: DIDACTIC REFLECTION ON TEACHER	53	INTEGRACIJA CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U SVEUČILIŠNU NASTAVU	64
COMPETENCIES FROM THE STUDENTS' PERSPECTIVE		HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AS CATALYSTS FOR SOCIAL RESPONSIBILITY:	
Nevenka Maras, Daria Tot		INTEGRATING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS INTO UNIVERSITY TEACHING	65
ODNOS IZMEĐU KVALITETE UČITELJSKE SURADNJE I ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM		Ines Blažević, Ella Rinčić	
MEĐU OSNOVNOŠKOLSKIM UČITELJIMA REPUBLIKE HRVATSKE	54	STAVOVI UČENIKA O BAŠTINI SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE	
RELATIONSHIP BETWEEN THE QUALITY OF TEACHER COLLABORATION AND		POD ZAŠTITOM UNESCO-A	66
LIFE SATISFACTION AMONG PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE REPUBLIC		STUDENT VIEWS ON THE UNESCO-PROTECTED HERITAGE	
OF CROATIA	55	IN SPLIT-DALMATIA COUNTY	67
SEKCIJA 3: POVIJESNE RETROSPEKTIVE I GLOBALIZACIJSKE PERSPEKTIVE		Marjan Ninčević	
ODGOJA I OBRAZOVANJA		INTERKULTURALNI ODGOJ I OBRAZOVANJE: IZAZOVI I MOGUĆNOSTI ZA	
SECTION 3: HISTORICAL RETROSPECTIVES AND GLOBALIZATION PERSPECTIVES		RAZVOJ ODGOJNO-OBRAZOVNIH VRIJEDNOSTI U GLOBALIZIRANOM	
OF UPBRINGING AND EDUCATION		DRUŠTVU S POSEBNIM OSVRTOM NA OBRAZOVANJE DJECE MIGRANATA	
Igor Radeka		U HRVATSKOJ	68
ISTRAŽIVAČKI DISKURS PEDAGOGIJE U HRVATSKOJ: STUDIJA SLUČAJA		INTERCULTURAL EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	
ZA DESETLJEĆA 1921. – 1930., 1961. – 1970. i 2001. – 2010.	56	FOR DEVELOPING EDUCATIONAL VALUES IN A GLOBALIZED SOCIETY	
RESEARCH DISCOURSE OF PEDAGOGY IN CROATIA: CASE-STUDY FOR THE		WITH A FOCUS ON MIGRANT CHILDREN'S EDUCATION IN CROATIA	69
DECADES 1921-1930, 1961-1970 and 2001-2010	57	Dina Mehmedbegovic-Smith, Thomas Bak	
Mirko Ćurić		ZDRAVA JEZIČNA PREHRANA: PROMIŠLJANJE JEZIČNOG OBRAZOVANJA	
PRAKTIČNA ISKUSTVA U PROVEDBI RAZLIČITIH MODELA STRUKOVNOG		ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE I KOGNITIVNO BLAGOSTANJE	70
OBRAZOVANJA ZA TROGODIŠNJA ZANIMANJA OD DEVEDESETIH GODINA		HEALTHY LINGUISTIC DIET: RETHINKING LANGUAGE EDUCATION FOR	
20. STOLJEĆA DO DANAS	58	LIFELONG LEARNING AND COGNITIVE WELL-BEING	71

SEKCIJA 4: ODGOJNO-OBRAZOVNA INKLUZIJA SECTION 4: EDUCATIONAL INCLUSION

Sanja Jurić

ODGOJNO-OBRAZOVNA INKLUZIJA U HRVATSKOJ – STANJE I PERSPEKTIVE EDUCATIONAL INCLUSION IN CROATIA – CURRENT STATE AND FUTURE PERSPECTIVES	72 73
---	----------

Matilda Karamatić Brčić, Jasmina Vrkić Dimić, Tena Velki

ULOGA INDIVIDUALNIH I KONTEKSTUALNIH ČIMBENIKA U OBJAŠNJENJU OSTVARENJA POKAZATELJA ODGOJNO-OBRAZOVNE INKLUZIJE U REDOVITIM I POSEBNIM OSNOVNIM ŠKOLAMA U OSJEČKOJ I ZADARSKOJ REGIJI THE ROLE OF INDIVIDUAL AND CONTEXTUAL FACTORS IN EXPLAINING THE ACHIEVEMENT OF EDUCATIONAL INCLUSION INDICATORS IN REGULAR AND SPECIAL PRIMARY SCHOOLS IN OSIJEK AND ZADAR REGIONS	74 75
---	----------

Ana Marija Iveljić, Marijana Miočić, Marina Vidaković

ZNAČENJE OSOBINA LIČNOSTI UČITELJA ZA PROVEDBU INKLUZIJE U REDOVITIM I POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA THE IMPORTANCE OF PERSONALITY TRAITS OF TEACHERS FOR THE IMPLEMENTATION OF INCLUSION IN REGULAR AND SPECIAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS	76 77
---	----------

Lejla Kafedžić

OKVIR ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE DJECE KOJA SU DAROVITA A FRAMEWORK FOR THE RAISING AND EDUCATION OF CHILDREN WHO ARE GIFTED	78 79
---	----------

Snježana Šušnjara

ODGAJA PRIRODA, ODGAJA SVIJET NATURE EDUCATES, THE WORLD EDUCATES	80 81
--	----------

Rasa Braslauskienė, Reda Jacynė, Aida Norvilienė

EQUITY, DIVERSITY AND INCLUSION IN HIGHER EDUCATION: THE VIEWS OF KLAIPĖDA UNIVERSITY FUTURE TEACHERS	83
--	----

IZLAGANJA DOKTORANADA / PRESENTATIONS OF DOCTORAL STUDENTS

Šime Barbaroša

PEDAGOŠKA KONCEPCIJA NIKOLE TOMMASEA: IZMEĐU KRŠĆANSKE PEDAGOGIJE I MODERNOSTI NICCOLÒ TOMMASEO'S PEDAGOGICAL CONCEPT: BETWEEN CHRISTIAN PEDAGOGY AND MODERNITY	84 85
--	----------

Višnja Novosel

ODGOJ KAO OBEĆANJE: NEKE PEDAGOŠKE IMPLIKACIJE U DJELIMA HANNAH ARENDT EDUCATION AS A PROMISE: SOME PEDAGOGICAL IMPLICATIONS IN THE WORKS OF HANNAH ARENDT	86 87
---	----------

Sandra Janković

MEĐUNARODNA ISPITIVANJA KVALITETE OBRAZOVANJA U KONTEKSTU DRUŠTVA ZNANJA INTERNATIONAL ASSESSMENTS OF EDUCATIONAL QUALITY IN THE CONTEXT OF THE KNOWLEDGE SOCIETY	88 89
--	----------

Ksenija Vataavuk Margetić, Irena Jordan Lončarić

IZAZOVI I ULOGA STRUČNOG SURADNIKA PEDAGOGA U DOBA DIGITALNE TRANSFORMACIJE CHALLENGES AND ROLE OF EDUCATIONAL COUNSELORS IN THE AGE OF DIGITAL TRANSFORMATION	90 91
---	----------

Josipa Jurić, Irena Mišurac, Karmelita Pjanić

MATEMATIČKA UČIONICA U OČIMA UČENIKA THE MATH CLASSROOM THROUGH THE EYES OF STUDENTS	92 93
---	----------

Nataša Barišić

KURIKULUMSKA TEORIJSKA KONCEPCIJA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA I PEDAGOŠKA PRAKSA CURRICULAR THEORETICAL CONCEPT OF EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION AND PEDAGOGICAL PRACTICE	94 95
--	----------

Petra Bajčić

ULOGA UČITELJA PRIMARNOG OBRAZOVANJA U RAZVIJANJU SOCIJALNO-EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA KOD UČENIKA THE ROLE OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN DEVELOPING STUDENTS SOCIAL-EMOTIONAL COMPETENCIES	96 97
--	----------

Antonija Bašić Radelja

STAVOVI I ISKUSTVA RODITELJA O KORIŠTENJU SLOBODNOG VREMENA DJECE OBUHVAĆENE USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA PARENTS' ATTITUDES AND EXPERIENCES OF CHILDREN'S LEISURE ACTIVITIES IN EARLY CHILDHOOD AND PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS	98 99
--	----------

Marina Bujas i Katarina Jelić

PROFESIONALNO SAGORIJEVANJE NEPOSREDNIH NOSITELJA ODGOJNO-OBRAZOVNE DJELATNOSTI PROFESSIONAL BURNOUT AMONG THE DIRECT BEARERS OF EDUCATIONAL ACTIVITIES	100 101
--	------------

Irena Dukić

INOVATIVNO UPRAVLJANJE OSNOVNOM ŠKOLOM ZA UČENIKE S VEĆIM TEŠKOĆAMA U RAZVOJU INNOVATIVE MANAGEMENT OF A PRIMARY SCHOOL FOR STUDENTS WITH SEVERE DEVELOPMENTAL DISABILITIES	102 103
--	------------

Sara Pivac

VAŽNOST POTICANJA EMOCIONALNOG RAZVOJA KOD DJECE
PREDŠKOLSKO DOBI
*THE IMPORTANCE OF PROMOTING EMOTIONAL DEVELOPMENT IN
PRESCHOOL CHILDREN*

104

105

Marina Panić Amžić, Jelena Topić

„I MOJE MIŠLJENJE JE VAŽNO“ – PERSPEKTIVA DJETETA O AUTONOMIJI
U USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA
*“MY OPINION MATTERS TOO” – PERSPECTIVES OF CHILDREN ON THE AUTONOMY
IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE INSTITUTIONS*

106

107

STRUČNA IZLAGANJA / PRESENTATIONS OF PROFESSIONALS

Daliborka Jandroković

KREIRANJE PROFESIONALNE KULTURE I UČINKOVITE KOMUNIKACIJE
U SUVREMENIM PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA
*CREATING A PROFESSIONAL CULTURE AND EFFECTIVE COMMUNICATION
IN CONTEMPORARY PRESCHOOL INSTITUTIONS*

108

109

Mirjana Miočić, Sanja Pavić, Marina Šarlija Miočić

STRATEŠKO PLANIRANJE RAZVOJA ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE:
UVODENJE MONTESSORI PROGRAMA U DV SUNCE ZADAR
*STRATEGIC PLANNING OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL
INSTITUTIONS: INTRODUCTION OF THE MONTESSORI PROGRAM IN
THE SUNCE KINDERGARTEN, ZADAR*

110

111

Ana-Marija Cimaš, Ivana Pavišić

SURADNJA, PROFESIONALNI RAZVOJ I AUTONOMIJA ODGOJITELJA
U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU
*COOPERATION, PROFESSIONAL DEVELOPMENT
AND AUTONOMY OF EDUCATORS IN EDUCATIONAL WORK*

112

113

Martina Hrupec

UTJECAJ ORGANIZACIJSKE KULTURE NA IMIDŽ PREDŠKOLSKO USTANOVE
*THE INFLUENCE OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON THE IMAGE OF
PRESCHOOL INSTITUTIONS*

114

115

Lidija Bobić, Slaven Petri

PROJEKTI RAD KAO PRISTUP SUVREMENOM ODGOJNO-OBRAZOVNOM
PROCESU U DJEČJEM VRTIČU
*PROJECT WORK AS AN APPROACH TO MODERN EDUCATIONAL PROCESS
IN KINDERGARTEN*

116

117

Linda Podrug Krstulović, Elza Mariani

OBRAZOVNA DOBROBIT KAO ŽELJENA DIMENZIJA I ISHOD
ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA
*EDUCATIONAL WELL-BEING AS A DESIRED DIMENSION
AND OUTCOME OF THE EDUCATIONAL PROCESS*

118

119

Tijana Vidović, Mirela Marjanac

RAZUMIJEVANJE KOMPETENCIJA KAO ODGOJNO-OBRAZOVNIH VRIJEDNOSTI
U VRTIČKOM, NACIONALNOM I EUROPSKOM KONTEKSTU
*UNDERSTANDING COMPETENCES AS EDUCATIONAL VALUES
IN THE KINDERGARTEN, NATIONAL AND EUROPEAN CONTEXT*

120

121

Anita Šuća, Andrea Tomašević

POTREBE I OČEKIVANJA RODITELJA/SKRBNIKA DJECE RANE I
PREDŠKOLSKO DOBI U ODNOSU NA DJEČJI VRTIČ
*NEEDS AND EXPECTATIONS OF PARENTS/GUARDIANS OF EARLY
AND PRESCHOOL AGE CHILDREN IN RELATION TO KINDERGARTEN*

122

123

Anka Perić

PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA KAO REFLEKSIJA PROFESIONALNE
KULTURE I KOMPETENCIJA ODGOJITELJA
*PEDAGOGICAL DOCUMENTATION AS A REFLECTION OF EDUCATORS'
PROFESSIONAL CULTURE AND COMPETENCIES*

124

125

Ana Cvjetičanin, Ida Jakolić

IZAZOVI U ODGOJU I OBRAZOVANJU
CHALLENGES IN UPBRINGING AND EDUCATION

126

127

Milena Haler

ŽELIMO LI DJECU ODGAJATI U NATJECATELJSKOM DUHU?
DO WE WANT TO RAISE CHILDREN IN A COMPETITIVE SPIRIT?

128

129

Tihana Koren, Lucija Kralj

SITUACIJSKI PRISTUP UČENJU STRANOG JEZIKA U DJEČJEM VRTIČU
*SITUATIONAL APPROACH TO LEARNING A FOREIGN LANGUAGE IN
KINDERGARTEN*

130

131

Petra Potočki, Jasmina Sivić

ULOGA POTICAJNOG OKRUŽENJA U RANOM UČENJU STRANOG JEZIKA
*THE ROLE OF AN ENCOURAGING ENVIRONMENT IN EARLY FOREIGN
LANGUAGE LEARNING*

132

133

Diana Panjković, Lucija Kostadin

„RASTIMO ZAJEDNO”: PODRŠKA RODITELJSTVU U SVIJETU SUVREMENIH
ODGOJNO-OBRAZOVNIH IZAZOVA

134

*“GROWING UP TOGETHER”: SUPPORT FOR PARENTHOOD
IN THE WORLD OF MODERN EDUCATIONAL CHALLENGES*

135

Andreja Sedlar, Petar Nikolić

ERASMUS+ I eTWINNING PROJEKTIMA DO KVALITETNE
PEDAGOŠKE PRAKSE

136

*IMPROVING PEDAGOGICAL PRACTICES THROUGH ERASMUS+
AND eTWINNING PROJECTS*

137

Emina Ahmetović, Dunja Jurić Vukelić, Aleksandra Krampljač Grljušić

PREGLED ISTRAŽIVANJA PROFESIONALNOG SAGORIJEVANJA UČITELJA
KAO IZAZOVA DANAŠNJICE

138

*A REVIEW OF RESEARCH ON TEACHER BURNOUT AS A
MODERN-DAY CHALLENGE*

139

Antonija Kero

PERSPEKTIVA UČENIKA PRVIH RAZREDA O PRIJELAZU IZ OSNOVNE U
SREDNJU ŠKOLU

140

*FIRST GRADE STUDENTS' PERSPECTIVE ON THE TRANSITION FROM
PRIMARY TO SECONDARY SCHOOL*

141

Ružica Filipović

DIGITALNE KOMPETENCIJE U SVJETLU PEDAGOŠKIH TRADICIJA:
TRANSFORMACIJA OD TRADICIONALNOG PREMA DIGITALNOM
OBRAZOVANJU

142

*DIGITAL COMPETENCIES IN THE LIGHT OF PEDAGOGICAL TRADITIONS:
THE TRANSFORMATION FROM TRADITIONAL TO DIGITAL EDUCATION*

143

Antonia Jurić

VAŽNOST PREVENCIJE MENTALNIH BOLESTI SA SVRHOM POBOLJŠANJA
ODGOJA – DEPRESIJA KOD ADOLESCENATA

144

*THE IMPORTANCE OF MENTAL ILLNESS PREVENTION WITH THE PURPOSE
OF IMPROVING UPBRINGING: DEPRESSION IN ADOLESCENTS*

145

Marijeta Ranogajec Kukulj, Bernardica Horvat Petravić

DJEČJA AUTONOMIJA OD VRTIČA DO ŠKOLE

146

CHILDREN'S AUTONOMY FROM KINDERGARTEN TO SCHOOL

147

IZLAGANJA PRIKAZA DOBRE PRAKSE / PRESENTATIONS OF GOOD PRACTICES

Eleonora Glavina

PROGRAMI RADIONICA „RASTIMO ZAJEDNO” SUVREMENI PRISTUP PODRŠCI
RODITELJSTVU DJECE RANE DOBI

148

*WORKSHOP PROGRAMS “GROWING UP TOGETHER” A MODERN
APPROACH TO SUPPORTING PARENTING OF YOUNG CHILDREN*

149

Iva Milković, Ivana Mini Vuković

PROJEKT „HRVATSKA U SRCU EUROPE”

150

PROJECT “CROATIA IN THE HEART OF EUROPE”

151

Natalija Žorž Brusić, Renata Stipanov

PROJEKT „KRIPNA VERDURA”

152

PROJECT “NUTRITIOUS VEGGIES”

153

Antonija Halavuk, Tanja Galić Ore

PEDAGOŠKI PLURALIZAM – PRIKAZ PROJEKTA „PTICE” PO MONTESSORI
KONCEPCIJI U VRTIČU

154

*EDUCATIONAL PLURALISM – PRESENTATION OF THE PROJECT “BIRDS”
ACCORDING TO THE MONTESSORI DAYCARE CONCEPT*

155

Lana Krkač Vadlja, Melita Rosandić

POTICANJE KULTURE ČITANJA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI
„MALA KNJIŽNICA – VELIKI SVIJET”

156

*ENCOURAGING A READING CULTURE IN PRESCHOOL CHILDREN
“LITTLE LIBRARY – BIG WORLD”*

157

Ana Premužić, Marijana Katavić

PROJEKT „BAJKA O NOTICAMA”

158

PROJECT “FAIRY TALE OF NOTICE”

159

Maja Rezo, Ivana Farkaš Vidović

OSJEĆAJI SU OK

160

IT'S OK TO FEEL

161

Sanja Hajsek, Ivana Mihaljević

PERCEPCIJA ODGOJITELJA O PARTNERSKIM ODNOSIMA S RODITELJIMA
OD NAJRANIJE DOBI

162

EDUCATORS' PERCEPTION OF PARTNERSHIP RELATIONS WITH PARENTS

FROM AN EARLY AGE

163

Zrinka Hrzić, Nataša Pavlešen Topolko

KONCEPCIJA ODRŽIVOG RAZVOJA U STJECANJU UMJETNIČKIH KOMPETENCIJA KOD DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	164
THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE ACQUISITION OF ARTISTIC COMPETENCES IN CHILDREN OF EARLY AND PRESCHOOL AGE	165

Vesna Antić

JURAJ IMA PRAVO	166
JURAJ IS RIGHT	167

Vida Cik, Tea Celić

OD SOCIJALNE PRIČE DO DRUŠTVENIH IGARA	168
FROM SOCIAL STORIES TO BOARD GAMES	169

Pavica Stunić, Lucija Došen Elijaš

TRADICIONALNE POSLOVICE U SUVREMENOM ODGOJU	170
TRADITIONAL PROVERBS IN MODERN UPBRINGING	171

Andreja Novak, Petra Zubak

PEDAGOGIJSKA TEORIJA KAO TEMELJ KVALITETNE ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE	172
PEDAGOGICAL THEORY AS THE BASIS OF QUALITY EDUCATIONAL PRACTICE	173

IZLAGANJA POSTERA / POSTER EXHIBITION**Mia Čović**

POTICANJE ISTRAŽIVAČKOG DUHA: ULOGA STRUČNOG USAVRŠAVANJA U PRAKSI ODGOJITELJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	174
FOSTERING A SPIRIT OF INQUIRY: THE ROLE OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN THE PRACTICES OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS	175

Nataša Veldić

DIJETE OTKRIVA SVIJET I OSVAJA GA RUKAMA	176
THE CHILD DISCOVERS THE WORLD AND CONQUERS IT WITH HIS OWN HANDS	177

Ivana Medica Ružić

BUDUĆNOST ODGOJA U ERI UMJETNE INTELIGENCIJE	178
THE FUTURE OF EDUCATION IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE	179

Višnja Perin

ISKUSTVA U PROVEDBI MODULARNE NASTAVE S POZICIJE NASTAVNIKA	180
EXPERIENCES IN THE IMPLEMENTATION OF MODULAR TEACHING FROM THE PERSPECTIVE OF TEACHERS	181

Tihana Francić Viher

GLAZBENI ODGOJ ZA CJELOVITI RAZVOJ DJETETA: ULOGA INSTRUMENTALNE EDUKACIJE	182
MUSIC EDUCATION FOR THE HOLISTIC DEVELOPMENT OF CHILDREN: THE ROLE OF INSTRUMENTAL EDUCATION	183

RADIONICE / WORKSHOPS**Durđica Kaurlo Martinić, Jadranka Buvinić**

UTJECAJ PROFESIONALNOG RAZVOJA UČITELJA NA NAPREDAK ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE	184
THE IMPACT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS ON THE PROGRESS OF EDUCATIONAL PRACTICE	185

Sonja Rupčić Petelinc

INOVATIVNI ODGOJNI MODELI: DIFERENCIRANA NASTAVA U PRAKSI	186
INNOVATIVE EDUCATIONAL MODELS: THE DIFFERENTIATED TEACHING APPROACH IN PRACTICE	187

Ivana Ivetić

REFLEKSIVNI PRAKTIČAR – REFLEKSIVNI PRIJATELJ	188
REFLECTIVE PRACTITIONER – REFLECTIVE FRIEND	189

STUDENTSKA PANEL DISKUSIJA / STUDENT PANEL DISCUSSION**Sanja Rudan, Ivana Petrović, Sara Ratković, Sara Marić, Laura Rančić**

KAKO SE KROZ STUDIJ PEDAGOGIJE MIJENJALA MOJA OSOBNOST I KOMPETENCIJA?	190
HOW MY PERSONAL COMPETENCE CHANGED THROUGH THE PEDAGOGY STUDIES?	191

Neven Hrvatić

Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

TAKAV ODGOJ ŽELIMO: OD OTVORENOG ODGOJA DO OTVORENE ŠKOLE

Suvremena pedagoška znanost nužno je usmjerena i prema ublažavanju posljedica globalnih promjena, koje imaju odraz i na krizu odgoja (i obrazovanja), a temeljni je pravac razvoja stvaranje nove paradigme, prema uvažavanju različitosti, pružanju jednakih mogućnosti za sve, (su)konstrukciji kurikuluma, novoj školi usmjerenoj prema odgojnim vrijednostima, međukulturnom okruženju, usvajanju znanja i stjecanju kompetencija koje će trebati svima – gdje se mijenja i pedagoški način mišljenja kao i ustroj škole od (pre)naglašenoga spoznajnog (kognitivnog), prema socijalnim odnosima, demokratskoj participaciji, suradničkom učenju i zajedničkim vrijednostima.

Je li pedagogija (škola) postala posljednja oaza u izgubljenoj društvenoj (političkoj) zbilji u kojoj, osim deklarativnih, prigodnih „osuda“, izostaje jasna usmjerenost prema društvu bez korupcije, klijentelizma i dominantno privatnih interesa, pa ne iznenađuje što su odgojne vrijednosti i javno dobro gotovo iznimke, a ne pravilo – o čemu govore i rezultati recentnih istraživanja u Hrvatskoj.

Temeljni zahtjevi suvremenog odgoja i škole usmjereni su prema osjetljivosti za druge, razumijevanju njihova ponašanja, načina razmišljanja i viđenja svijeta, gdje su odgovornost, solidarnost, identitet i zajedništvo stožerne vrednote koje treba razvijati u odgoju kakvog želimo.

Kada nakon jedne od najvećih tragedija u odgojno-obrazovnom sustavu, stradanja djece i učiteljice, gotovo jedino relevantno pitanje postaje sigurnost, zaštitavanje, protokoli, zaštitari – što je ostalo od otvorenog odgoja, kuće radosti koja će povezujući zajednicu, okružje, učenike, učitelje i roditelje biti istinska/otvorena škola?

Ključne riječi: pedagogija, škola, obrazovanje, odgojne vrijednosti

Neven Hrvatić

Faculty of Croatian Studies, Zagreb

THAT'S THE KIND OF UPBRINGING WE WANT: FROM OPEN UPBRINGING TO OPEN SCHOOL

Modern pedagogical science is necessarily directed towards mitigating the consequences of global changes, which have a reflection on the crisis of upbringing (and education), and the fundamental direction of development is the creation of a new paradigm towards respect for diversity, providing equal opportunities for all, (co)construction of curriculum, a new school focused on educational values, an intercultural environment, the acquisition of knowledge and the acquisition of competences that will be needed by everyone – where both the pedagogical way of thinking and the structure of the school are changing from (over)emphasized cognitive, towards social relations, democratic participation, collaborative learning and shared values.

Has pedagogy (school) become the last oasis in the lost social (political) reality in which, apart from declarative, opportune “condemnations”, there is no clear orientation towards a society without corruption, clientelism and dominantly private interests, so it is not surprising that educational values and common good are almost the exception, not the rule – as the results of recent research in Croatia show?

The fundamental requirements of modern education and school are directed towards sensitivity for others, understanding their behaviour, way of thinking and seeing the world, where responsibility, solidarity, identity and togetherness are the core values that should be developed in the kind of education we want. When after one of the biggest tragedies in the education system, the harming of children and a teacher, security, locking, protocols and security guards become the only relevant issues – what is left of open education, a house of joy that will connect the community, the environment, students, teachers and parents so it can be a true/open school?

Keywords: social-cultural values and education, educational policies, european values, european dimension of education, new educational principles

Klara Skubic Ermenc

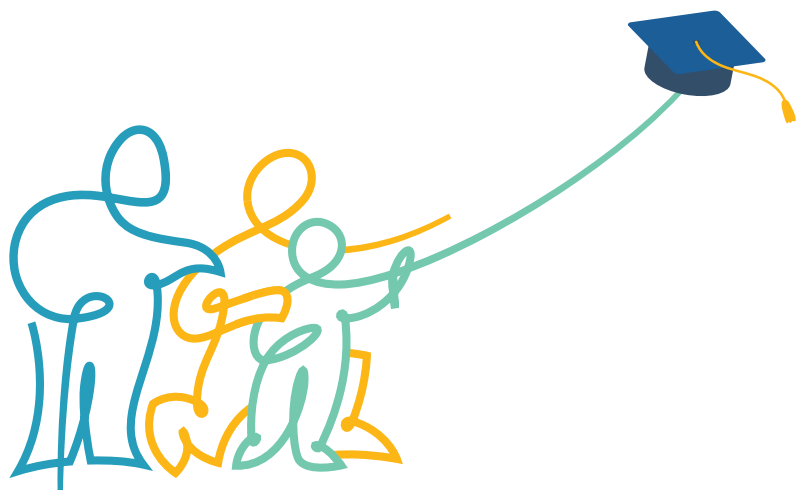
Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia)

THE IMPACT OF EUROPEAN EDUCATION POLICY ON SOCIAL DIALOGUE IN VOCATIONAL EDUCATION

The relevance and quality of vocational education and training (VET) highly depend on the quality of social dialogue among the responsible ministries and social partners (i.e., employers' and trade unions' representatives). Developing a sustainable partnership has proven to be a challenge in many countries, leading governments to explore models that have worked elsewhere. This search for solutions leads to a policy transfer process, which, in a globalized world, rarely occurs directly between a donor and a recipient country; instead, it involves the worldwide diffusion of ideas proposed by international organizations and model countries. This is also true for the European Union (EU), which develops its common education policy drawing on international agendas and supports the exchange of good practices among member states.

In this presentation, the re-introduction of apprenticeships in Slovenia in 2017, initiated by the launch of the European Alliance for Apprenticeship in 2013, will be discussed. The EU supports member states in introducing the dual model of vocational education inspired by Germanic vocational education systems. However, research on policy transfer indicates that the effects on national education systems are unpredictable, because policies are never simply copied into national systems. The transfer of any policy is always a matter of interpretation, modification, and recontextualization, which can cause the ideas behind the policy to be undermined or altered. Nonetheless, the more similarities there are between donor and recipient countries, the more successful the transfer. Although Slovenia shares many features with Germanic VET systems, including social dialogue and work-based learning, several attempts to develop a high-quality partnership have proven challenging. Our research indicates that successful transfer largely depends on the country's ability to pay attention to various contextual aspects and demonstrates that stakeholder participation in the research process provides a productive venue for designing common solutions.

Ključne riječi: vocational education and training; social dialogue, policy transfer, Slovenia

VANJSKO VREDNOVANJE NA RAZINI PREDTERCIJARNOG OBRAZOVANJA

Sudionici Okruglog stola: Vinko Filipović, prof. (ravnatelj Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja), Mile Živčić, prof. (ravnatelj Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih), prof. dr. sc. Dijana Vican (Sveučilište u Zadru, Centar „Stjepan Matičević“).

Cilj Okruglog stola: razmotriti na koji je način vanjsko vrednovanje doprinijelo unapjeđenju sustava predtercijarnog obrazovanja; s obzirom na to da je uvedeno vrednovanje kvalitete obrazovanja odraslih, doznat će se prvi rezultati vrednovanja; komentirat će se učinci rezultata državne mature; komentirat će se utjecaj vanjskog vrednovanja predtercijarnog obrazovanja na nastavničke kvalifikacije.

EXTERNAL EVALUATION AT THE LEVEL OF PRE-TERTIARY EDUCATION

Roundtable attendees: Vinko Filipović (Director of the National Center for External Evaluation of Education), Mile Živčić (Director of the Agency for Vocational Education and Training and Adult Education), prof. Dijana Vican, PhD (The University of Zadar, the “Stjepan Matičević” Center).

The aim of the Roundtable: to consider how external evaluation has contributed to the improvement of the pre-tertiary education system; considering that the evaluation of the quality of adult education was introduced, we'll learn about the first results of the evaluation; we'll comment on the effects of the state graduation results; we'll discuss the impact of external evaluation of pre-tertiary education on teacher qualifications.

SEKCIJA 1: ODGOJ I OBRAZOVANJE U DIGITALNO DOBA

Suzana Tomaš, Marijana Vrdoljak, Ivana Židić

Filozofski fakultet u Splitu

IZAZOVI ODGOJA U DIGITALNOM DOBU

Digitalni uređaji i digitalni alati postali su sastavni dio modernog društva, znatno utječući na privatni, društveni i poslovni život. Njihov utjecaj osobito je izražen kod djece koja sve ranije dolaze u dodir s tehnologijom, često oponašajući ponašanje svojih roditelja u obiteljskom okruženju. Ovaj rad istražuje stavove roditelja o utjecaju digitalnih uređaja i digitalnih alata na djecu rane i predškolske dobi, analizirajući kako pozitivne i negativne strane ovog fenomena utječu na razvoj djece. U istraživanju je sudjelovalo 300 roditelja i skrbnika djece u dobi od jedne do šest godina. Rezultati pokazuju da se djeca vrlo rano počinju koristiti digitalnim uređajima, pri čemu je najčešća dob početka korištenja digitalnog uređaja dvije godine (29 % ispitanika). Slijede djeca koja započinju s korištenjem uređaja s jednom godinom (24,7 %), dok 17,7 % djece počinje s tri godine. Najmanji postotak, 5,3 % djece, počinje se koristiti digitalnim uređajima sa šest godina. Istraživanje upućuje na svijest roditelja o mogućim negativnim učincima uporabe digitalnih uređaja te na potrebu edukacije o pravilnom i korisnom korištenju uređaja. Stavovi i ponašanje roditelja ključni su faktori u oblikovanju dječjeg odnosa prema tehnologiji, a obitelj igra bitnu ulogu kao sustav koji odgovara na izazove digitalnog svijeta. Zaključak rada naglašava potrebu za kontinuiranom podrškom roditeljima kroz edukacije i praktične savjete kako bi se njihovi stavovi o tehnologiji prilagodili i usmjerili prema optimalnoj uporabi. Uz odgovarajuće uvjete korištenja, digitalni uređaji mogu postati korisni alati koji pridonose razvoju djece i poboljšanju obiteljskog života. Postavljanjem jasnih pravila, educiranjem o kvaliteti sadržaja i poticanjem zajedničkih aktivnosti, obitelji mogu stvoriti zdravu ravnotežu između online i offline svijeta, čime se jačaju međusobni odnosi i podržava razvoj djece.

Ključne riječi: digitalni alati, digitalni uređaji, obiteljske navike, obiteljski odnosi

SECTION 1: UPBRINGING AND EDUCATION IN THE DIGITAL AGE

Suzana Tomaš, Marijana Vrdoljak, Ivana Židić

Faculty of Humanities and Social Sciences, Split

CHALLENGES FOR THE EDUCATION IN DIGITAL AGE

Digital devices and tools have become a constituent part of modern society, significantly influencing private, social and business life. Their impact is especially emphasized among children who come into contact with technology at an early stage, often imitating their parents' behaviour in family surroundings. This paper explores the parents' attitudes toward the impact of digital devices and tools on children of early and preschool age, by analysing how both positive and negative sides of this phenomenon impact children's development. The research included 300 parents and guardians of the children aged one to six. The results indicate that children start using digital devices very early, most frequently at the age of two (29% of respondents). This is followed by the children who start using devices at the age of one (24.7%), while 17.7% of children start using digital devices at the age of three. The smallest percentage, 5.3% of children, start using digital devices at the age of six. The research indicates that the parents are aware of the potential negative effects resulting from the use of digital tools, and that the education in the field of proper and beneficial use of devices is needed. Parents' attitude and behaviour is the key factor in forming children's relationship with technology, and family plays an important role considering that it is a system that responds to the digital world challenges. The conclusions from the paper emphasize the need for the continuous support to parents via education and practical advices which aim at adjusting and directing their attitudes on technology towards optimal use. With the suitable usage conditions, digital tools may become a useful tool contributing to the children's development and family life improvement. By setting the clear rules, by educating parents about content quality and by encouraging joint activities, the families may create a healthy balance between online and offline world, thus strengthening mutual relations and supporting children's development.

Keywords: digital tools, digital devices, family habits, family relations

Snježana Mališa, Bruno Matijašević

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

PEDAGOŠKE IMPLIKACIJE ZAJEDNIČKOG IGRANJA VIDEOIGARA DJECE I RODITELJA

Slobodno vrijeme djece važan je pedagoški alat zbog odgojnoga, preventivnog i afirmativnog potencijala. Jedan od uobičajenih načina provođenja slobodnog vremena djece je igrajući videoigre. Poseban način provođenja slobodnog vremena je igrajući videoigre s jednim ili oba roditelja. Kako bi se razumjela percepcija roditelja i djece o takvom načinu provođenja slobodnog vremena te potencijalan utjecaj na odnose unutar obitelji, provedeno je kvalitativno istraživanje polustrukturiranim intervjuom. Uzorkovanje se temeljilo na metodi snježne grude. Uzorak su činili roditelji i djeca (N = 12) iz iste obitelji koji zajedno igraju videoigre te koji su intervjuirani zasebno. Uz pisanu privolu ispitanika, intervjui su snimani te zatim transkribirani. Istraživači su transkripte zasebno kodirali te nakon toga usuglasili kodove koji su tematski analizirani. Pokazalo se kako postoje razlike u percepciji i ulozi takve vrste provođenja zajedničkoga slobodnog vremena između roditelja i djece. Videoigre potencijalno mogu biti dobra polazišna točka za odgojno djelovanje, ali i uspostavljanje boljih međusobnih obiteljskih odnosa.

Ključne riječi: obiteljsko slobodno vrijeme, videoigre, virtualni svjetovi

Snježana Mališa, Bruno Matijašević

Catholic University of Croatia, Zagreb

PEDAGOGICAL IMPLICATIONS OF CHILDREN AND PARENTS PLAYING VIDEO GAMES TOGETHER

Children's free time is an essential pedagogical tool because of its educational, preventive and affirmative potential. One of the most common ways children spend their free time is playing video games. Playing video games with one or both parents is a unique way of spending free time. In order to understand the parents' and children' perception of spending free time in such way, and the potential impact on relationships within the family, a qualitative study was conducted using a semi-structured interview. Sampling was based on the snowball method. The sample consisted of parents and children (N=12) from the same family who played video games and were interviewed separately. With the written consent of the respondents, the interviews were recorded and then transcribed. The researchers coded the transcripts separately and then harmonized the codes, which were analysed thematically. It has been shown that there are differences in the perception and role of this shared free time between parents and children. Video games can be a good starting point for educational activities and establishing better mutual family relationships.

Keywords: family free time, video games, virtual worlds

Marija Rattinger

OŠ Bartola Kašića, Zagreb

ULOGA SLOBODNOG VREMENA U SAMOPOPROCJENI KVALITETE ŽIVOTA UČENIKA VIŠEGA SEKUNDARNOG OBRAZOVANJA

Slobodno vrijeme, zajedno s korištenjem društvenih mreža kao jednim od svojih imanentnih elemenata, može imati bitnu ulogu u kvaliteti života. Stoga je cilj istraživanja bio ispitati obilježja i prediktorsku ulogu slobodnog vremena i upotrebe društvenih mreža u kvaliteti života učenika višega sekundarnog obrazovanja. Istraživanje je provedeno na uzorku učenika različitih usmjerenja ($N = 594$) koji žive u urbanim i ruralnim područjima Zagreba i okolice te su iz tog uzorka intervjuirana 23 učenika. Uz polustrukturirani intervju i utemeljenu teoriju, za prikupljanje podataka preuzeti su odgovarajući instrumenti koji osim demografskih podataka sadrže Skalu aktivnosti u slobodnom vremenu, Skalu stavova o društvenim mrežama i Skalu kvalitete života. Istraživanje je pokazalo da između samoprocjene kvalitete života, dobi, spola, aktivnosti u slobodnom vremenu i stavova o društvenim mrežama postoji pozitivna i statistički značajna korelacija. Najveći utjecaj na kvalitetu života imaju aktivnosti u slobodnom vremenu. Spol je statistički značajan prediktor kvalitete života učenika. Stav o društvenim mrežama nije se pokazao statistički značajnom varijablom, no sudionici kvalitativnog dijela istraživanja smatraju da društvene mreže imaju veliki utjecaj na kvalitetu života. Postoji statistički značajna povezanost između spola i vremena dnevnog korištenja društvenih mreža.

Rezultati istraživanja doprinose teorijskom (re)definiranju kvalitete života kao složene kategorije koja je determinirana objektivnim i subjektivnim okolnostima u kojima učenici žive i aktivnostima kojima se bave.

Ključne riječi: slobodnovremenske aktivnosti, društvene mreže, stavovi učenika

Marija Rattinger

Bartol Kašić Elementary School, Zagreb

THE ROLE OF LEISURE IN SELF-ASSESSMENT OF THE QUALITY OF LIFE OF HIGHER SECONDARY EDUCATION STUDENTS

Leisure time, together with social media as one of its immanent elements, can play a significant role in the quality of life. Therefore, the aim of this research is to look into features and predictive role of leisure time and social media of secondary education students' quality of life. The research was conducted on a sample of students with varying areas of study ($N=594$) who live in urban and rural areas of Zagreb and its surrounding area. From this sample, 23 students have been interviewed. To successfully collect the data, a half-structured interview and grounded theory were used as well as the corresponding instruments, which contain demographic information, Leisure Time Scale of Activity, Scale of Opinions on Social Networks and Quality of Life Scale. The research shows that there is a positive and statistically significant correlation between the self-assessment of the quality of life, age, gender, leisure time activities and attitudes towards social media. Leisure time activities influence the quality of life the most. Gender is a statistically significant predictor of the quality of students' life. Attitude towards social media didn't prove to be statistically significant variable, but the respondents of the qualitative part of the research consider social media to have a big impact on the quality of one's life. There is a statistically significant connection between gender and daily time spent on social media.

The results of the research contribute to the theoretical (re)defining of the quality of life as a complicated category, which is determined by objective and subjective circumstances in which the students live and activities they engage in.

Keywords: leisure activities, social networking, student attitudes

Martina Lončar

Filozofski fakultet u Splitu

ZASTUPLJENOST ELEKTRONIČKOG NASILJA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA KOD STUDENATA

U tehnološkom okruženju u kojem živimo, izazovi vršnjačkog nasilja dobivaju novu dimenziju kroz elektroničko nasilje, poznato kao cyberbullying. Ovaj oblik nasilja predstavlja ozbiljan problem među mladima. U ovom radu cilj je bio ispitati koliko vremena studenti provode na društvenim mrežama, kojim se društvenim mrežama najčešće koriste, kako se ponašaju na njima i u kojoj su mjeri doživjeli elektroničko nasilje. Empirijski dio istraživanja proveden je među 289 studenata. U analizi podataka korištena je deskriptivna statistika, faktorska analiza, t-test za nezavisne uzorke, jednosmjerna analiza varijance za neovisne uzorke i korelacijska analiza. Prema dobivenim rezultatima istraživanja, mladi su ovisni o društvenim mrežama. Rezultati su pokazali da je većina mladih doživjela elektroničko nasilje. Elektroničko nasilje prisutno je u prikrivenom/neizravnom nasilju i izravnome elektroničkom nasilju. Navedeno istraživanje upućuje na potrebu podizanja svijesti o ovoj vrsti nasilja koje kroz šalu može povrijediti i izazvati trajne posljedice kod izloženih osoba. Rezultati istraživanja pokazali su da postoji korelacija između doživljenog nasilja na društvenim mrežama i unutarnjeg nezadovoljstva, da postoji statistički značajna razlika kod doživljenoga, počinjenog elektroničkog nasilja i osjećaja koji izazivaju nasilničko ponašanje s obzirom na spol ispitanika.

Ključne riječi: mladi, nasilje, posljedice elektroničkog nasilja

Martina Lončar

Faculty of Humanities and Social Sciences, Split

CYBERBULLYING VIA SOCIAL MEDIA AMONG UNIVERSITY STUDENTS

Today's technological environment offers a new dimension of peer bullying through the challenges of electronic/digital bullying, known as cyberbullying, which has become a serious problem among young adults. This paper aims to examine how much time students spend on social media, what their social media behaviour is like, and to what extent they have experienced cyberbullying. The results of the research were obtained from 289 students in Split. Descriptive statistics, factor analysis, independent samples t-test, one-way analysis of variance for independent samples, and correlation analysis were used in the data analysis. According to obtained research results, young people are addicted to social networks. The results showed that the majority of young people have experienced electronic violence. Electronic violence is present in covert/indirect violence or direct electronic violence. The above indicates the need for raising awareness about this type of violence which through jokes can hurt and cause permanent consequences in exposed individuals. The research results showed that there is a correlation between experienced cyberbullying via social media and internal dissatisfaction, that there is a statistically significant difference in experienced cyberbullying, committed cyberbullying, and feelings that provoke bullying behaviour with regard to participants' gender.

Keywords: cyberbullying, electronic violence, social media, students

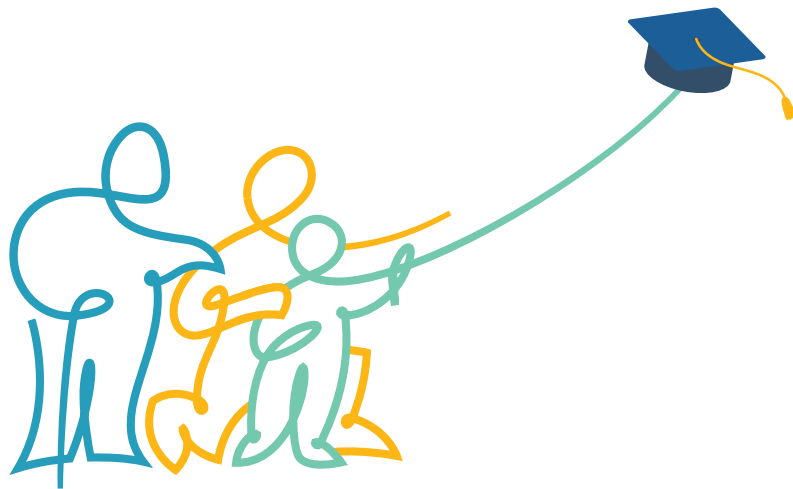
Iwona Ewa Waldzińska

The Pontifical University of John Paul II in Krakow, Poland

HAPPY BRAIN – A CHALLENGE TO CONTEMPORARY EDUCATION

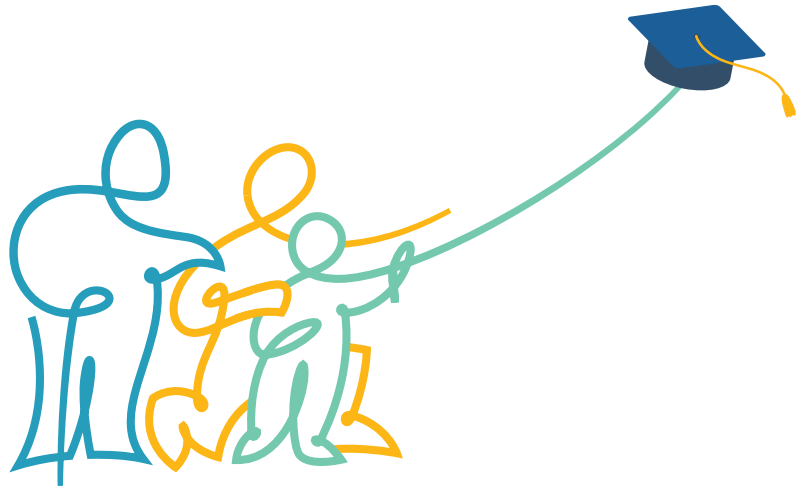
Never before has the world been changing so fast. This affects every aspect of people's lives: family, work/school/studies and relations. Why do more and more people suffer from stress? What are the skills necessary not only in the contemporary world, but also for the future? How easy or difficult is it for people to deal with failures? Why, despite having a lot of friends on social networking sites, do people feel lonelier? And the question is, are people ready and able to adapt to these changes? The aim of the article is to discuss how those working in education can help people from different age groups – children, teenagers and adults – have better lives. The main focus of the paper is to explore up-to-date knowledge of human brain with reference to changes occurring in today's world. The author will present the findings of scientific research in neuropsychology, references to reports and scientific literature, in order to suggest how challenges that contemporary education faces can be met.

Keywords: *needs, relations, well-being, skills*

Wanda Kulesza

University of Applied Sciences in Tarnow, Poland

AI-BASED TUTORING MODEL

This lecture presents outlines of future education models with the emphasis on presentation of a model of tutoring students in collaboration with AI. The main focus here is on suggestions towards changes in the learning outcomes (requirements) of teaching students. Also important topic for discussion: are modern university teachers prepared for such changes?

Keywords: tutoring, AI, education

Anica Vragović, Irena Klasnić

III. OŠ Varaždin, Sveučilište u Zagrebu

SAMOUČINKOVITOST UČITELJA U KLASIČNOJ I VIRTUALNOJ UČIONICI

Posljednjih dvadesetak godina svjedoci smo brzog socioekonomskog razvoja, a osobito razvoja informacijsko-komunikacijske tehnologije koja, među ostalim, doprinosi promjeni i unapređenju nastavnog procesa. Pojavom interneta promijenilo se poimanje mjesta, vremena i prostora za učenje. Mjesta učenja preselila su se iz fizičkih prostora u virtualne. Virtualne učionice postaju okruženja učenja i poučavanja u kojima učitelj i učenici fizički nisu na istom mjestu, a učenje se odvija virtualno, pomoću digitalne tehnologije na platformama. Upravo je ta promjena bila veliki izazov za sve dionike odgojno-obrazovnog procesa, osobito u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Učitelji su bili prisiljeni promijeniti načine rada i metode poučavanja te učinkovito integrirati digitalne tehnologije. U takvoj iznenadnoj i izazovnoj situaciji bila je vrlo važna učiteljska samoučinkovitost. Samoučinkoviti učitelji spremni su uložiti napor u postizanje ciljeva i ustrajati u suočavanju s teškoćama.

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati učiteljske procjene vlastite samoučinkovitosti u klasičnoj i u virtualnoj učionici te razlike s obzirom na spol i radno mjesto. U istraživanju je sudjelovalo 445 učitelja razredne i predmetne nastave iz Republike Hrvatske. Rezultati istraživanja pokazali su da je samoučinkovitost procijenjena višom vrijednošću u klasičnoj nego u virtualnoj učionici te da postoje razlike u procjenama s obzirom na spol i radno mjesto. Dobiveni rezultati obogaćuju literaturu o ovoj tematici te pružaju smjernice za ostvarivanje kvalitetnijega nastavnog rada.

Ključne riječi: mladi, nasilje, posljedice elektroničkog nasilja

Anica Vragović, Irena Klasnić

III. Varaždin Elementary School, University of Zagreb

TEACHER SELF-EFFICACY IN THE TRADITIONAL AND VIRTUAL CLASSROOM

In the last twenty years, we have witnessed rapid social and economic development. A particularly fast-paced progress has been made in information and communication technology, which, among other things, has led to significant changes and improvements in the teaching process. The arrival of the Internet has changed our perception of place, time and space for learning. The learning space has changed from physical into virtual space. Virtual classrooms have become learning and teaching environments in which teachers and students don't share the same space, and the learning process takes place virtually, aided by digital technologies incorporated in the learning platforms. It was precisely this change that posed a great challenge for all stakeholders in the educational process, especially during the COVID-19 pandemic. Teachers were forced to change their ways of work and teaching methods, and to efficiently integrate digital technologies into their teaching. Teacher self-efficacy was of great importance in such an unexpected and challenging situation. Self-efficient teachers are ready to invest effort to achieve their goals and to persevere in facing various difficulties.

The aim of the study was to examine teacher perceptions of their own self-efficacy in the traditional and in the virtual classroom, as well as the differences relating to gender and workplace. The sample of participants in the study consisted of 445 classroom and subject teachers working in the Republic of Croatia. The research results have shown that self-efficacy was assessed with a higher value in the traditional classroom than in the virtual classroom, and that there are differences in assessments with regard to gender and workplace. The obtained results enrich the literature on this topic and provide guidelines for ensuring the teaching process of higher quality.

Keywords: information and communication technology; gender differences; classroom teachers; subject teachers

Blanka Runtić

OŠ Kman-Kocunar, Split

USMJERENOST MODELA PRIMJENE TEHNOLOGIJE U NASTAVI NA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH CILJEVA

Informacijsko-komunikacijska tehnologija ima znatan utjecaj na odgojno-obrazovni proces donoseći nove prilike i izazove. Učinkovita uporaba tehnologije u nastavi podrazumijeva njezino korištenje na način da unapređuje proces učenja i poboljšava postizanje odgojno-obrazovnih ciljeva i ishoda. Posljednjih desetljeća razvijen je veći broj teorijskih modela i konceptualnih okvira kojima se želi odgovoriti na suvremene pedagoške zahtjeve. S obzirom na to da je postizanje ciljeva i ishoda relevantna mjera uspjeha procesa odgoja i obrazovanja, cilj je ovog rada istražiti suvremene modele učinkovite primjene tehnologije u nastavi i utvrditi njihovu usmjerenost na odgojno-obrazovne ciljeve. Komparativnom analizom prikazano je pet često primjenjivanih modela: SAMR, TIM, TPACK, Triple E i PICRAT model. Izdvojene su njihove sličnosti i razlike s obzirom na različite aspekte, kao što su glavni fokus i komponente modela, usmjerenost na učenike, usmjerenost na odgojno-obrazovne ciljeve i prilagodba kontekstu. Propitivanjem usmjerenosti modela na odgojno-obrazovne ciljeve, zaključeno je da se samo Triple E model izravno fokusira na učinak tehnologije na ciljeve učenja, pružajući jasne strategije i smjernice za procjenu njezine učinkovitosti. TPACK je širi teorijski okvir koji pojašnjava kako uskladiti tehnologiju s pedagogijom i sadržajem, ali ne daje eksplicitan odgovor na pitanje koliko tehnologija doprinosi ishodima. SAMR, TIM i PICRAT također nisu izravno usmjereni na odgojno-obrazovne ciljeve, nego se bave razinom i fazama integracije tehnologije. Unatoč tomu, oni mogu biti polazište za promišljanje o tome kako tehnologija može podržati određene ciljeve, posebice na razini transformacije nastave. S obzirom na ustanovljene prednosti i nedostatke prikazanih modela, naglašava se mogućnost njihova međusobnog nadopunjavanja u planiranju nastavnog procesa pri čemu odabir modela ovisi o ciljevima, kontekstu te potrebama nastavnika i učenika.

Ključne riječi: PICRAT, SAMR, TIM, TPACK, Triple E

Blanka Runtić

Kman-Kocunar Elementary School, Split

FOCUS OF TECHNOLOGY INTEGRATION MODELS IN TEACHING ON ACHIEVING EDUCATIONAL OBJECTIVES

Information and communication technology has a significant impact on the educational process, offering new opportunities and challenges. Effective use of technology in teaching involves leveraging it to enhance the learning process and improve the achievement of educational objectives and outcomes. Over the past decades, numerous theoretical models and conceptual frameworks have been developed to address contemporary pedagogical demands. Since achieving objectives and outcomes is a relevant measure of the success of education, this paper aims to explore modern models of effective technology integration in teaching and determine their focus on educational objectives. A comparative analysis is presented for five frequently applied models: the SAMR, TIM, TPACK, Triple E, and PICRAT models. Their similarities and differences are highlighted concerning various aspects, such as the primary focus and components of the models, student-centeredness, orientation toward educational objectives, and adaptability to context. By examining the focus of these models on educational objectives, it was concluded that only the Triple E model directly focuses on the impact of technology on learning objectives, providing clear strategies and guidelines for evaluating its effectiveness. The TPACK model is a wider theoretical framework that explains how to align technology with pedagogy and content, but it does not explicitly address the extent to which technology contributes to learning outcomes. Similarly, the SAMR, TIM, and PICRAT models are not directly oriented toward educational objectives, but focus on the levels and stages of technology integration. Nevertheless, they can serve as a starting point for reflecting on how technology can support specific objectives, particularly in the context of transforming teaching practices. Considering the identified advantages and disadvantages of the analysed models, this paper emphasizes the potential for their complementary use in planning of teaching process, while the selection of a model depends on the goals, context, and the needs of teachers and students.

Keywords: PICRAT, SAMR, TIM, TPACK, Triple E

SEKCIJA 2: UČENICI – NASTAVNICI – PEDAGOZI – RODITELJI

Dijana Vican, Daliborka Luketić

Sveučilište u Zadru

O UČENICIMA KOJE JE TEŠKO ODGAJATI S GLEDIŠTA PEDAGOGA

Odgoj i obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi povjereno je u Hrvatskoj deset-cima tisuća učitelja i nastavnika. Složenost njihova rada sažeta u generički po-jam učitelj i glagol poučavati ocrtava posredovanje prenošenja znanja i razvoja djece i mladih za sjecanje temeljnih općeobrazovnih i strukovnih kompetencija kao temeljnih odgojno-obrazovnih ciljeva. Kad se ciljevi odgoja i obrazovanja ostvaruju bez problema, s pozitivnim učeničkim postignućima i pozitivnim vla-danjem u školi, odgoj i obrazovanje se sagledavaju kao nedjeljiv fenomen, kao dvije strane iste medalje. Kad ponašanje učenika izlazi iz okvira očekivanih ci-ljeva, odgoj djece i mladih izvire kao najveći izazov škole, obitelji i društva. Od-gojna djelatnost jednako je povjerena pedagogima u školi, koji su svakodnevno u komunikaciji s učiteljima, nastavnicima, učenicima i roditeljima. Stoga je cilj rada kroz gledišta pedagoga u osnovnim i srednjim školama ispitati i utvrditi ponašanja učenika i situacije s učenicima koji školskom sustavu predstavljaju poseban odgojni izazov.

Istraživanje je provedeno metodom pojedinačnoga formalnog intervjua i fo-kus-grupa u svim županijama Republike Hrvatske. Odabrani uzorak čine peda-gozi zaposleni u osnovnim (45) i srednjim školama (25). Rezultati istraživanja klasificirani su od ponašanja učenika koje školski kolektiv vrednuje lošim vlada-njem učenika do ponašanja koja upućuju na druga stanja učenika – agresivnost i nasilje i/ili vrste mentalnih bolesti, te životne situacije (socijalni uvjeti). Rezul-tati su popraćeni opisima uzroka, posljedica i preporuka za učinkovito odgojno djelovanje nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školi.

Ključne riječi: odgojna djelatnost, ponašanje učenika u školi, pedagog, odgojne metode, odgojna sredstva

SECTION 2: STUDENTS – TEACHERS – PEDAGOGUES – PARENTS

Dijana Vican, Daliborka Luketić

University of Zadar

ABOUT PUPILS WHO ARE DIFFICULT TO EDUCATE FROM A PEDAGOGUE'S PERSPECTIVE

Education in primary and secondary schools in Croatia is entrusted to tens of thou-sands of teachers. The complexity of their work, which is summarised in the ge-neric term “teacher” and the verb “to teach”, outlines the mediation of knowledge and the development of children and young people to acquire basic general and vocational competences as fundamental educational goals. When the goals of upbringing and education are achieved without problems, with positive student performance and positive school leadership, upbringing and education is seen as an inseparable phenomenon, as two sides of the same coin. When the student's behaviour goes beyond the scope of the expected goals, the upbringing of children and adolescents becomes the greatest challenge for school, family and society. Educational work is equally entrusted to pedagogues at the school, who are in daily communication with teachers, students and parents. The aim of the study is there-fore to examine and determine – from the perspective of pedagogues in primary and secondary schools – the behaviours of students and situations with students that represent a particular pedagogical challenge for the school system.

The research was conducted using the method of formal interviews and focus groups in all counties of the Republic of Croatia. The selected sample consists of pedagogues employed in elementary schools (45) and secondary schools (25). The research findings are classified according to student behaviours that are judged by the school community as student misbehaviour and behaviours that indicate other conditions of students – aggression and violence and/or types of mental illness and living situations (social conditions). The results are accompanied by descriptions of the causes, consequences and recommendations for effective pedagogical measures by those responsible for pedagogical activities in the school.

Keywords: deducational activity, student behaviour at school, pedagogue, edu-cational methods, educational means

Ksenija Romstein

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku

PEDAGOŠKE MJERE KAO ODGOJNI ALAT – KAMO NAS VODE TRENDVI U REPUBLICI HRVATSKOJ U POSLJEDNJIH PET GODINA?

Cilj bi pedagoških mjera trebao biti korekcija nepoželjnih uz usvajanje poželjnih ponašanja učenika te učenje preuzimanja odgovornosti. Želeći doznati više o trendovima pedagoških mjera, kao odgojnih alata, načinjena je analiza podataka dostupnih u Školskom e-Rudniku. Analizirani su podatci o izostancima i izrečenim mjerama u odnosu na stupanj razvijenosti jedinica lokalne i regionalne samouprave razvrstanih u kategorije ispodprosječne i iznadprosječne razvijenosti (NN 3/24). Od predpandemijske godine naovamo, vidljiv je kontinuirani rast broja izostanaka i povećanje broja izrečenih pedagoških mjera uz smanjenje pohvala iako je u padu broj učenika u svim jedinicama samouprave. U posljednjih pet godina, u svim skupinama jedinica samouprave udvostručio se broj izrečenih pedagoških mjera, ali se pohvaljivanje učenika znatnije smanjilo samo u ispodprosječno razvijenim jedinicama samouprave. Uzimajući u obzir kako je izostajanje iz škole povezano s rizičnim ponašanjima, nižim akademskim postignućima te utvrđenim tendencijama rasta kazni i smanjenja pohvala, može se očekivati znatniji porast različitih nepovoljnih čimbenika poput vršnjačkog nasilja i psihičkih teškoća u djece i mladih, posebice u slabije razvijenim dijelovima RH. Navedeni izazovi u kombinaciji s manjkom stručnjaka upravo u ispodprosječno razvijenim jedinicama samouprave može imati dalekosežne posljedice. Dobiveni podatci pokazuju potrebu za hitnim mijenjanjem postojeće prakse izricanja pedagoških mjera i uspostavljanjem učinkovitih mehanizama podrške te jačanja znanja odgojno-obrazovnih djelatnika o poučavanju temeljenom na znanjima o traumi. Valja promišljati o mogućnostima uvođenja različitih preventivnih i intervencijskih aktivnosti na način da postaju sastavnim dijelom kurikulumu na svim razinama, zapošljavanjem potrebnih stručnjaka te uspostavljanjem učinkovitih mehanizama intersektorske suradnje sa svrhom zaštite mentalnog zdravlja djece i mladih te odgojno-obrazovnih djelatnika.

Ključne riječi: pedagoške mjere, odgoj, problemi u ponašanju, prevencija i intervencija, poučavanje temeljeno na znanjima o traumi

Ksenija Romstein

Faculty of Education, Osijek

PEDAGOGICAL MEASURES AS AN EDUCATIONAL TOOL – WHERE HAVE TRENDS IN THE REPUBLIC OF CROATIA BEEN LEADING US IN THE LAST 5 YEARS?

Pedagogical measures aim at correcting undesirable behaviours while adopting desirable behaviours, and learning to take responsibility for own actions. An analysis of the data available in the platform Školski e-Rudnik was made with the purpose of gaining an insight into trends of pedagogical measures as educational tools. Data on school absence, and pedagogical measures in relation to the level of development of municipalities classified into the categories of below-average and above-average development (NN 3/24) were analysed. From the pre-pandemic year onwards, there is a continuous increase in the number of absences and pedagogical measures, as well as a decrease in the number of commendations, although the number of pupils is continuously decreasing in all municipalities. In the last five years, in all municipalities the number of pedagogical measures has doubled, but the number of commendations has significantly decreased only in below-average developed municipalities. Taking into account that school truancy is associated with risky behaviour, lower academic achievements, along with the tendencies of increased pedagogical measures and decreased commendations, we can expect a significant increase in various unfavourable factors such as peer violence, and psychological difficulties in children, especially in less developed parts of Croatia. These challenges, combined with the lack of specialists in underdeveloped municipalities can have far-reaching consequences. The obtained data revealed the need for urgent changes in the existing practice of pedagogical measures and establishing mechanisms of effective support, as well as strengthening the teachers' knowledge about trauma-informed teaching. It is necessary to think about the possibilities of introducing various preventive and intervention activities so they become an integral part of the curriculum at all levels, hiring the necessary experts and establishing effective mechanisms of inter-sectoral cooperation with the purpose of protecting the mental health of children, adolescents and educators.

Keywords: pedagogical measures, upbringing, behavioural problems, prevention and intervention, trauma-informed teaching

Zoran Horvat, Marta Klemenčić, Mara Sesar

Filozofski fakultet u Zagrebu

RAZUMIJEVANJE MEĐUVRŠNJAČKIH ODNOSA U ŠKOLAMA: PERSPEKTIVA UČITELJA I PEDAGOGA

Čovjek živi u zajednici s drugim ljudima. Još je Aristotel uvidio urođenu potrebu za prijateljstvom kod ljudi pa je rekao: „Onaj koji ne može živjeti u društvu ili za tim nema potrebe jer je dovoljan sam sebi, mora biti ili zvijer ili Bog“. Važnost međuvršnjačkih odnosa ogleda se u svakom području, a osobito kod učenika školske dobi kada važnost pripadanja vršnjačkoj grupi dostiže svoj vrhunac jer većinu vremena provode u interakciji s vršnjacima. Međuvršnjačkim odnosima učenici formiraju sliku o sebi, razvijaju socijalne vještine, uče se toleranciji, suradnji, prihvaćanju te uzajamnom pomaganju. Škole i razredni odjeli mjesta su gdje učenici započinju mnoga prijateljstva, zbog čega je neupitna uloga odgojno-obrazovnih djelatnika u brizi za međuvršnjačke odnose učenika. Osnovu metodološkog pristupa ovog istraživanja čini analiza međuvršnjačkih odnosa i za to relevantnih čimbenika iz perspektive 136 učitelja i pedagoga. Istraživanje je provedeno na ukupnom uzorku od 94 učitelja razredne nastave i 42 pedagoga iz osnovne škole. I učitelji i pedagozi procjenjuju vrlo dobrim odnose učenika razredne nastave, dok osrednjim i pedagoški izazovnijim procjenjuju odnose učenika predmetne nastave. Teškoće u razvoju i niži socioekonomski status obitelji pokazuje se kao jedan od potencijalnih prediktora izoliranosti i odbačenosti pojedinih učenika, dok se kao najčešći uzroci sukoba dominantno navode individualne karakteristike učenika. Suradnja pedagoga i učitelja razlikuje se s obzirom na razrednu i predmetnu nastavu, a u svojim odgovorima učitelji i pedagozi daju i prijedloge za unapređenje međuvršnjačkih odnosa učenika. Istaknuta je potreba za većom podrškom stručnih suradnika i/ili stručnjaka različitih profila te za većom suradnjom s roditeljima učenika. Učitelji i pedagozi svojim su odgovorima potvrdili važnu, a često zanemarenu, ulogu odgojno-obrazovnih djelatnika u unapređivanju međuvršnjačkih odnosa.

Ključne riječi: pripadanje, prijateljstvo, odnosi među učenicima, odgojno-obrazovni djelatnici

Zoran Horvat, Marta Klemenčić, Mara Sesar

Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb

UNDERSTANDING PEER RELATIONS IN SCHOOLS: THE PERSPECTIVE OF TEACHERS AND PEDAGOGUES

People live in communities with other people. Aristotle recognized the innate need for friendship and said: "He who is unable to live in society, or who has no need because he is sufficient for himself, must be either a beast or a god." The importance of peer relations is reflected in every area, especially among students in school, when the need to belong to a peer group reaches its peak, as they spend most of their time interacting with their peers. Through peer relations, students form self-images, develop social skills, learn tolerance, cooperation, acceptance and mutual assistance. Schools and classrooms are places where students start many friendships, which is why the role of educational workers in taking care of peer relations is unquestionable. The methodological approach of this research is based on an analysis of peer relations and relevant factors from the perspectives of 136 teachers and pedagogues. The research was conducted on a sample of 94 teachers and 42 pedagogues from elementary school. Both teachers and pedagogues rate peer relations among younger students as very good, while relations among older students are considered more mediocre and pedagogically challenging. Difficulties in development and lower socio-economic status of families are shown as potential predictors of isolation and rejection of certain students, while individual student characteristics are predominantly cited as the main causes of conflict. The collaboration between pedagogues and teachers varies depending on students' age and in their responses, both groups offer suggestions for improving peer relations among students. There is a recognized need for more support from counselling staff and/or experts from different fields, as well as increased cooperation with parents of the students. Teachers and pedagogues confirm the important, though often neglected, role of educational workers in upgrading peer relations.

Keywords: belonging, friendship, student relations, educational workers

Marija Karačić, Kata Darmopil

Sveučilište u Slavonskom Brodu

ZNAČENJE EMOCIONALNOG STANJA ODGOJITELJA ZA KVALITETU PEDAGOŠKE PRAKSE

Ovaj rad istražuje utjecaj međuljudskih odnosa i suradnje među odgojiteljima na njihovu emocionalnu dobrobit, motivaciju za rad te kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa u ustanovama za rani odgoj i obrazovanje. Cilj istraživanja bio je analizirati kako međusobna podrška, timski rad, vrijednosti u radu i angažman odgojitelja oblikuju njihov profesionalni razvoj i radnu atmosferu. Istraživanje je provedeno putem *online* ankete na uzorku od 169 odgojitelja iz dječjih vrtića diljem Hrvatske. Anketni upitnik obuhvatio je pitanja o refleksivnoj praksi, međuljudskim odnosima, osobnim stavovima o suradnji, te percepciji pristupa kolega prema radu. Rezultati pokazuju da pozitivni međuljudski odnosi među kolegama, temeljeni na povjerenju i zajedničkim vrijednostima, znatno poboljšavaju emocionalno stanje i motivaciju za rad odgojitelja. Također, refleksivna praksa i konstruktivna komunikacija među kolegama, iako prisutni, zahtijevaju daljnje unapređenje kako bi se postigla veća profesionalna angažiranost. Istraživanje također upućuje na to da podrška kolega igra ključnu ulogu u održavanju motivacije i profesionalnog zadovoljstva, dok nedostatak suradnje i negativni stavovi mogu negativno utjecati na radnu atmosferu i kvalitetu obrazovanja. Zaključak istraživanja ističe potrebu za jačanjem međuljudskih odnosa i timske suradnje u ustanovama za rani odgoj i obrazovanje. Aktivnim unapređenjem komunikacije, refleksivne prakse i pružanjem podrške zaposlenicima može se postići pozitivna radna atmosfera, što će u konačnici doprinijeti poboljšanju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa i profesionalnog razvoja odgojitelja.

Ključne riječi: kvaliteta, međuljudski odnosi, motivacija za rad, refleksivna praksa

Marija Karačić, Kata Darmopil

University of Slavonski Brod

THE IMPORTANCE OF THE EMOTIONAL STATE OF EDUCATORS FOR THE QUALITY OF PEDAGOGICAL PRACTICE

This paper explores the impact of interpersonal relationships and collaboration among educators on their emotional well-being, work motivation, and the quality of the educational process in early childhood education institutions. The aim of the research was to analyse how mutual support, teamwork, work values, and educator engagement shape their professional development and work atmosphere. The research was conducted through an online survey, with a sample of 169 educators from kindergartens across Croatia. The questionnaire covered topics related to reflective practice, interpersonal relationships, personal attitudes towards collaboration, and the perception of colleagues' approach to work. The results show that positive interpersonal relationships among colleagues, based on trust and shared values, significantly improve educators' emotional state and work motivation. Additionally, while reflective practice and constructive communication among colleagues are present, they require further improvement to achieve higher professional engagement. The research also indicates that colleague support plays a key role in maintaining motivation and professional satisfaction, while a lack of collaboration and negative attitudes can adversely affect the work atmosphere and the quality of education. The conclusion of the research emphasizes the need to strengthen interpersonal relationships and teamwork in early childhood education institutions. Actively improving communication, reflective practice, and providing support to employees can create a positive work atmosphere, ultimately contributing to the improvement of the educational process quality and the professional development of educators.

Keywords: educators, emotional state, work motivation, reflective practice, colleague support

Rozana Petani, Ledia Kashahu Xhelilaj, Katarina Jukić

Sveučilište u Zadru, University „Aleksander Moisiu“, Albania

RAZUMIJEVANJE RODITELJSKIH ULOGA U SUVREMENOJ OBITELJI

Brojne društvene, političke i ekonomske promjene, osobito one potaknute feminističkim pokretima, dovele su do izmijenjene slike obiteljskog života i uloga koje preuzimaju članovi obitelji. U suvremenom društvu dominira individualizam koji utječe na izmijenjene uloge članova obitelji, što dovodi do promjena u obiteljskim oblicima i interpersonalnim odnosima. Suvremenu obitelj ponajviše karakterizira promijenjena uloga oca te je sve zastupljenija tzv. egalitarna etika koja se odnosi na uvjerenje da su očevi i majke jednako odgovorni za brigu oko svoje djece. Također, sve je izraženija koncepcija suroditeljstva koju obilježava zajednički dogovor i suradnja roditelja oko odgoja djeteta, a suvremeno se roditeljstvo shvaća kao ravnopravno roditeljsko partnerstvo. U ovom radu prikazat će se obitelj u suvremenom kontekstu s naglaskom na analizu roditeljskih uloga. Cilj je opisati i razumjeti uloge oca i majke u suvremenoj obitelji, odnosno ispitati načine kako majke i očevi obavljaju i percipiraju svoju roditeljsku ulogu. Kroz navedeno će se objasniti koncept novog očinstva i koncept suroditeljstva koji se ostvaruje kroz međusobnu podršku i suradnju. Za potrebe ovog istraživanja proveden je intervju s 13 ispitanika, od toga 8 majki te 5 očeva koji nisu iz istog braka i koji imaju jedno ili više djece. Rezultati istraživanja pokazali su kako su prakse majki i očeva slične te su oboje uključeni u aktivnosti poput hranjenja, kupanja, igranja. Kada je riječ o doživljaju roditeljske uloge, majke nešto intimnije, osjetljivije doživljavaju svoju ulogu, dok očevi svoju ulogu više doživljavaju kroz zabavu i igru. Nadalje, majke i očevi doživljavaju uglavnom slične emocije, osobito u razdoblju neposredno nakon rođenja djeteta, poput straha, nesigurnosti i radosti. Također, rezultati istraživanja pokazuju prisutnost koncepta suroditeljstva, što znači da i majke i očevi pronalaze načine suradnje oko odgoja i brige za dijete.

Ključne riječi: obitelj, odgoj, roditeljske uloge, suroditeljstvo

Rozana Petani, Ledia Kashahu Xhelilaj, Katarina Jukić

University of Zadar, University „Aleksander Moisiu“, Albania

UNDERSTANDING PARENTAL ROLES IN THE MODERN FAMILY

Numerous social, political and economic changes, especially those highlighted by feminist movements, have led to a changed picture of family life and the roles assumed by family members. In modern society, individualism dominates, which affects the changed roles of family members, leading to changes in family forms and interpersonal relationships. The modern family is mainly characterized by the changed role of the father and the so-called egalitarian ethics, which refers to the belief that fathers and mothers are equally responsible for caring for their children. Also, the concept of co-parenting, which is characterized by the mutual agreement and cooperation of parents regarding the upbringing of a child, is becoming more and more pronounced, and modern parenting is understood as an equal parental partnership. This paper will present the family in a contemporary context, with an emphasis on the analysis of parental roles. The aim is to describe and understand the roles of fathers and mothers in the modern family, that is, to examine how mothers and fathers perform and perceive their parental role. The above will explain the concept of new fatherhood and the concept of co-parenting, which is achieved through mutual support and cooperation. For this research, an interview was conducted with 13 respondents (eight mothers and five fathers), who are not from the same marriage and who have one or more children. The results of the research showed that the practices of mothers and fathers are similar and that both are involved in activities such as feeding, bathing, and playing. Mothers experience their parental role more intimately, and more sensitively, while fathers experience their role more through fun and play. Furthermore, mothers and fathers experience mostly similar emotions, especially in the period immediately after the birth of a child, such as fear, insecurity, and joy. Also, the results of the research show the presence of the concept of co-parenting, which means that both mothers and fathers find ways to cooperate in the upbringing and care of the child.

Keywords: family, upbringing, parental roles, co-parenting

Marija Draganić Vulcanović, Danka Medunjanin

JU Prva srednja stručna škola Nikšić, Crna Gora,
JU Obrazovni centar Plužine, Crna Gora

ULOGA RODITELJA I OBRAZOVNIH USTANOVA U OSNAŽIVANJU SOCIOEMOCIONALNIH KOMPETENCIJA DJECE

Razvijene socioemocionalne kompetencije predstavljaju vrlo važnu osnovu za cjelokupan razvoj osobe i doprinose da bude kvalitetan i bitan član zajednice. O stupnju razvijenosti socioemocionalnih kompetencija uvelike ovisi akademski uspjeh, kvalitetan odnos s drugima, kao i sklonost nasilju i drugim oblicima rizičnog ponašanja. Na razvoju socioemocionalnih kompetencija potrebno je raditi od ranog djetinjstva. Stoga roditelji i obrazovne institucije imaju veliku ulogu u jačanju razvoja ovih važnih kompetencija. Roditelji su prvi uzori ponašanja svojoj djeci i iznimno je važno da znaju poticati razvoj ovih bitnih kompetencija kod djece. Osim roditelja, obrazovna bi ustanova trebala stalno pronalaziti strategije i tehnike za jačanje socioemocionalnih kompetencija. U ovom radu govorit ćemo o važnosti razvoja socioemocionalnih kompetencija, s posebnim naglaskom na ulogu roditelja i obrazovne ustanove u njihovu osnaživanju. Na-vest ćemo primjere iz naše prakse, koji se tiču razvoja socioemocionalnih kompetencija kod djece.

Ključne riječi: emocionalna inteligencija, socijalne vještine, akademski uspjeh, prevencija nasilja, međuljudski odnosi

Marija Draganić Vulcanović, Danka Medunjanin

First secondary vocational school Nikšić, Montenegro,
Educational center Plužine, Montenegro

THE ROLE OF PARENTS AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN STRENGTHENING CHILDREN'S SOCIO-EMOTIONAL COMPETENCIES

Developed socio-emotional competencies represent a very important basis for the overall development of a person and contribute to being a quality and significant member of the community. Academic success, quality relationships with others, as well as propensity for violence and other forms of risky behaviour largely depend on the degree of development of socio-emotional competencies. It is necessary to work on the development of socio-emotional competencies from early childhood. Therefore, parents and educational institutions have a major role in strengthening the development of these important competencies. Parents are the first model of behaviour for their children and it is extremely important that they know how to encourage the development of these essential competencies in children. In addition to parents, educators should constantly find strategies and techniques to strengthen socio-emotional competencies. In this paper, we will talk about the importance of developing socio-emotional competencies, with special emphasis on the role of parents and educational institutions in their empowerment. We will provide examples from our practice related to the development of socio-emotional competencies in children.

Keywords: emotional intelligence, social skills, academic success, violence prevention, interpersonal relations

Elżbieta Osewska, Kinga Kusiak-Witek

University of Applied Sciences in Tarnow, Poland

UPBRINGING FOR PERSONAL CHANGE: A PERSONALIST PEDAGOGICAL PERSPECTIVE

When the question is asked, "How does teaching and upbringing affect pupils?", the standard answer is through measuring changes in demonstrable knowledge and skills. But when it comes to areas like social education, values and moral education, there is often a direct, implied, or even a vague expectation that pupils will be changed personally – that is, bringing about desirable change in their values, attitudes, emotional responses and behaviour – and from a religious perspective, this will include personal faith and practice. This lecture aims to resolve the dilemma by analysing the psychological dynamics of personal change through upbringing.

Keywords: *upbringing, personal change, moral and religious education*

Sandra Bjelan

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

PISMO NASTAVNIKU: DIDAKTIČKA REFLEKSIJA NA NASTAVNIČKE KOMPETENCIJE IZ PERSPEKTIVE STUDENATA

Nastavnik je jedan od triju nužnih faktora svakoga nastavnog procesa, ali je u tom tropletu i najodgovorniji faktor. Za realizaciju suvremene nastave orijentirane k učeniku, koja će kao konačne ciljeve imati kompetentne ljude spremne za život u budućnosti, potrebni su kompetentni nastavnici. O kompetencijama i profilu suvremenog nastavnika koji će uspješno odgovoriti na izazove i pitanja aktualne nastave piše se mnogo, a neki od zajedničkih elemenata očekivanja koja se stavljaju pred nastavnika su sljedeći: razvijene opće sposobnosti i specifične sposobnosti, kvalitetno opće obrazovanje i stručno obrazovanje, pedagoško-psihološka izobrazba, didaktičko-metodička izobrazba, fizičko i mentalno zdravlje, emocionalna zrelost i stabilnost, posvećenost pozivu, djeci i mladima, te pozitivne osobine ličnosti (humanizam, otvorenost duha, altruizam, moralne kvalitete, odgovornost, dosjetljivost, radinost, kreativnost...). Nastavnikove kompetencije imaju različita ishodišta i svako od njih je supstratnog karaktera u ukupnosti njegova ponašanja.

Cilj ovog rada bio je utvrditi percepciju nastavničkih kompetencija iz perspektive studenata u odnosu na njihovo osnovnoškolsko i srednjoškolsko iskustvo. Uzorak istraživanja činilo je 200 pisama koja su pisali studenti i studentice Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta, Akademije likovnih umjetnosti i Muzičke akademije u okviru nastavnog zadatka iz kolegija Didaktika svojim nastavnicima referirajući se na njihove kompetencije i efekte pedagoškog djelovanja. Analiza sadržaja ovih pisama rezultirala je veoma zanimljivim refleksijama i nedvosmislenim zaključcima koji idu u prilog tomu da nastavnici ostavljaju neizbrisive tragove u životima svojih učenika, i pozitivne ali i negativne, te da nastavničke kompetencije koje pripadaju pedagoško-psihološkom i didaktičko-metodičkom području studenti prepoznaju kao ključne u ostvarivanju pozitivnog uticaja na odgoj i obrazovanje mlade ličnosti.

Ključne riječi: didaktički trokut, iskustvo, odgoj, obrazovanje, strategije

Sandra Bjelan

University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

A LETTER TO THE TEACHER: DIDACTIC REFLECTION ON TEACHER COMPETENCIES FROM THE STUDENTS' PERSPECTIVE

The teacher is one of the three necessary factors of every teaching process, but in this triplet the teacher is also the most responsible factor. Only competent teachers can deliver modern, student-centered education which prepares students for the future. Much has been written about the competencies and profile of a modern teacher who will successfully respond to the challenges and issues of teaching process today, and some of the common elements of expectations that are placed before teachers are the following: developed general abilities and specific abilities, quality general education and vocational education, pedagogical-psychological training, didactic-methodical training, physical and mental health, emotional maturity and stability, dedication to the profession, children and young people, and positive personality traits (humanism, openness of spirit, altruism, moral qualities, responsibility, resourcefulness, diligence, creativity...). A teacher's competencies have different origins and each of them is of a substrate characteristic in the totality of his or her behaviour.

The aim of this paper was to determine the perception of teacher competencies from the perspective of students in relation to their primary and secondary school experience. The research sample consisted of 200 letters written by students of the University of Sarajevo – Faculty of Philosophy, Academy of Fine Arts and Academy of Music as part of a teaching assignment from the Didactics course – to their teachers, referring to their competences and effects of pedagogical work. The analysis of the content of these letters resulted in very interesting reflections and unambiguous conclusions which support the fact that teachers leave indelible traces in the lives of their students, both positive and negative, and that teaching competences belonging to the pedagogical-psychological and didactic-methodical fields are recognized by students as key in achieving a positive impact on the upbringing.

Keywords: didactic triangle, experience, upbringing, education, strategies

Nevenka Maras, Daria Tot

Sveučilište u Zagrebu

ODNOS IZMEĐU KVALITETE UČITELJSKE SURADNJE I ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM MEĐU OSNOVNOŠKOLSKIM UČITELJIMA REPUBLIKE HRVATSKE

Suradnja učitelja nametnula se kao važan fenomen u odgojno-obrazovnom sustavu. Nerijetko se ističe kao preduvjet profesionalnom razvoju učitelja, vještina potrebna za rukovođenje školom, razredom... Kvaliteta suradnje pozitivno je povezana sa zadovoljstvom životom, a percipiramo je kroz šest dimenzija: nastavna suradnja, školska suradnja, suradnja u kolektivu, komunikacija u kolektivu, učestalost suradnje na kurikulumu, učestalost suradnje u razmjeni nastavnih iskustava. S obzirom na to da na suradnju utječu i vanjski čimbenici, cilj ovog rada jest ispitati postoji li statistički značajna razlika u procjeni kvalitete različitih vrsta učiteljske suradnje i razine životnog zadovoljstva osnovnoškolskih učitelja zaposlenih u Primorskoj Hrvatskoj, Središnjoj Hrvatskoj i Istočnoj Hrvatskoj te predstavlja li sociogeografsko okruženje škole statistički značajnu moderatorsku varijablu u odnosu između navedenih konstrukata. U istraživanju su sudjelovala 494 učitelja osnovnih škola, odnosno 0,8 % ukupne populacije osnovnoškolskih učitelja Republike Hrvatske. Empirijski podatci analizirani su metodama i postupcima deskriptivne, inferencijalne te multivarijatne statistike. Rezultati pokazuju kako postoje statistički značajne razlike u procjeni kvalitete suradnje osnovnoškolskih učitelja na svim analiziranim varijablama kao i statistički značajna razlika u razini zadovoljstva životom. Isto tako, prema rezultatima provedene analize možemo zaključiti kako sociogeografsko okruženje škole u statistički značajnoj mjeri oblikuje odnos između kvalitete učiteljske suradnje i razine zadovoljstva životom.

Ključne riječi: kvaliteta suradnje, zadovoljstvo životom, sociogeografsko okruženje škole

Nevenka Maras, Daria Tot

University of Zagreb

RELATIONSHIP BETWEEN THE QUALITY OF TEACHER COLLABORATION AND LIFE SATISFACTION AMONG PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Teacher collaboration is a phenomenon of growing importance in the system of education. Often, the ability to manage a school or classroom is highlighted as a necessary condition for teachers' professional growth. The collaboration quality is positively linked to life satisfaction and is perceived through six dimensions: collaboration in teaching, school collaboration, employee collaboration, employee communication, collaboration on the curriculum, collaboration in exchanging teacher experiences. Since external factors play an important role in teacher collaboration, it is the goal of this research to determine whether there is a statistically significant difference between assessing the quality of different forms of teacher collaboration and the level of life satisfaction among primary school teachers in Coastal, Central and Eastern Croatia and also, whether a school socio-geographic environment is a significant moderator variable with regard to the named constructs. A total of 494 primary school teachers, i. e. 0.8% of all primary school teachers in the Republic of Croatia, participated in the research. Empirical data were analysed by methods and procedures of descriptive, inferential and multivariate statistics. The results show that there are statistically significant differences in assessing the quality of primary school teacher collaboration in relation to all the analysed variables as well as a statistically significant difference in the level of life satisfaction. Moreover, the results of the conducted analysis indicate that socio-geographic school environment shapes the relationship between teacher collaboration and the level of life satisfaction to a statistically significant degree.

Key words: collaboration quality, life satisfaction, socio-geographic school environment

Igor Radeka

Sveučilište u Zadru

**ISTRAŽIVAČKI DISKURS PEDAGOGIJE U HRVATSKOJ: STUDIJA
SLUČAJA ZA DESETLJEĆA 1921. – 1930., 1961. – 1970. i 2001. – 2010.**

Nakon početnog razdoblja tzv. prosvjetiteljske pedagogije (od 1850. godine do Prvog svjetskog rata), pedagogija u Hrvatskoj prošla je tri etape razvoja: pluraliziranu znanstvenu pedagogiju između svjetskih ratova, monistički ograničenu socijalističku pedagogiju nakon Drugoga svjetskog rata, te povratak pluraliziranoj pedagogiji od osamostaljenja Hrvatske početkom 90-ih godina 20. stoljeća.

Razlike između tih etapa toliko su velike da se kod svake od njih promijenio odnos pedagogije prema okruženju: od prevlasti njemačkog jezika, klasika pedagogije i reformskih strujanja između svjetskih ratova, preko apsolutne dominacije ruskog jezika i sovjetske pedagogije neposredno nakon Drugoga svjetskog rata uz postupno oprezno otvaranje prema nekim drugim područjima, do ključnog utjecaja engleskog jezika i radova o odgoju i obrazovanju iz SAD-a posljednjih tridesetak godina.

Svaki od tih utjecaja različite je strukture – od teorijsko-metodoloških ishodišta do praktičnog rada. Pitanje je kako su tako velike promjene utjecale na razvoj pedagogije u Hrvatskoj?

Ovim se radom odgovara na to pitanje utvrđivanjem tema koje su istraživane u pedagogiji u Hrvatskoj tijekom triju navedenih etapa. Pregledom po jednog desetljeća unutar svake etape, studijom slučaja utvrdit će se koje teme dominiraju pedagojskim istraživanjima u Hrvatskoj na temelju analize tema svih doktorskih disertacija koje su obranjene iz pedagogije, kao i tema svih radova koji su objavljeni u časopisu *Napredak* (za vrijeme socijalizma nosio je naziv *Pedagoški rad*) – vodećemu pedagojskom periodiku tijekom cjelokupnoga razmatranog razdoblja. Prethodno provedenim istraživanjem utvrđene su teme istraživane na istome pedagojskom korpusu za desetljeća koja slijede neposredno nakon razdoblja koja su obuhvaćena ovim istraživanjem: 1931. – 1940., 1971. – 1980. i 2011. – 2020. Na temelju tih, kao i rezultata ovog istraživanja, prepoznat će se trendovi promjena u pedagogiji, kao i tretman odgoja.

Ključne riječi: *istraživački diskurs, tematsko strukturiranje, razvoj pedagogije u Hrvatskoj*

Igor Radeka

University of Zadar

**RESEARCH DISCOURSE OF PEDAGOGY IN CROATIA: CASE-
STUDY FOR THE DECADES 1921-1930, 1961-1970 and 2001-2010**

After the initial period of the so-called Enlightenment pedagogy (from 1850 to the First World War), pedagogy in Croatia went through three stages of development: a pluralized scientific pedagogy between the world wars, a monistically limited socialist pedagogy after the Second World War, and a return to a pluralized pedagogy after the independence of Croatia in the early 90s of the 20th century.

The differences between these stages are so great that the relationship of pedagogy to the environment has changed in each of them: from the predominance of the German language, the classics of pedagogy and reform currents between the world wars, through the absolute dominance of the Russian language and Soviet pedagogy immediately after the Second World War with a gradual cautious opening towards some other areas, to the key influence of the English language and works on upbringing and education from the USA in the last thirty years.

Each of these influences has a different structure – from theoretical and methodological origins to practical work. The question is, how did such big changes affect the development of pedagogy in Croatia?

This work answers that question by determining the topics that were researched in pedagogy in Croatia during the three mentioned stages. By reviewing one decade within each stage, a case study will determine which topics dominate pedagogical research in Croatia based on the analysis of the topics of all doctoral dissertations defended in pedagogy, as well as the topics of all papers published in the journal *Napredak* (known as *Pedagoški rad* during socialism) – the leading pedagogical periodical during the entire considered period.

Previously conducted research determined the topics researched on the same pedagogical corpus for the decades immediately following the periods covered by this research: 1931-1940, 1971-1980 and 2011-2020. Using these findings and the results of this research, we will identify trends in pedagogical changes, as well as the treatment of upbringing.

Key words: research discourse, thematic structuring, development of pedagogy in Croatia

Mirko Ćurić

Srednja strukovna škola Antuna Horvata, Đakovo

PRAKTIČNA ISKUSTVA U PROVEDBI RAZLIČITIH MODELA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA ZA TROGODIŠNJA ZANIMANJA OD DEVEDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA DO DANAS

Šegrtske škole u Hrvatskoj se osnivaju na temelju čl. XVII. Obrtnog zakona Ugarsko-hrvatskog sabora koji je uređio odnose vlasnika i zaposlenika obrta s pomoćnim osobljem, odnosno šegrtima koji izučavaju određeni obrt. Na temelju paragrafa 80. tog Zakona određeno je da se u mjestima u kojima ima više od pedeset šegrta, u Hrvatskoj osnivaju šegrtske škole na temelju ustrojnog statuta br. 9445, od svibnja 1886. Prva je tako utemeljena Šegrska škola u Vinkovcima 3. listopada 1886. Dana 23. siječnja 1887. utemeljena je Šegrska škola u Đakovu, koja danas nosi ime Srednja strukovna škola A. Horvata. Autor ovog rada zaposlen je u toj školi od 1991. kao nastavnik, a od 2006. kao ravnatelj. Aktivno sudjeluje ne samo u realizaciji propisanih programa strukovnog obrazovanja već i u implementaciji novih i eksperimentalnih programa trogodišnjega strukovnog obrazovanja te također sudjeluje u aktualnom uvođenju modularne nastave koja se uvodi, „radi modernizacije sustava strukovnog obrazovanja i bolje prilagodbe tržištu rada.“ Ova je fraza korištena prigodom svih promjena unutar sustava strukovnog obrazovanja, ali je jasno kako nije svaki model dao istovjetne rezultate, a ovaj će rad pokazati kako su neki bili loše pripremljeni i loše provedeni te su ograničavali napredak sustava obrazovanja u cjelini. Istraživat će se praktična iskustva u implementaciji i provedbi nastavnih planova i programa „klasičnoga“ trogodišnjeg sustava (od 1994. do danas), eksperimentalnoga dvojnog sustava po bavarskom modelu (od 1993. do 2003.), jedinstvenog modela (JMO) (od 2004. do danas) te eksperimentalnoga dualnog sustava (od 2019. do danas). U pristupu predmetu, napose relevantnim podatcima i praktičnim iskustvima učenika i nastavnika uključenih u procese, rabi će se inkluzivni, participativni i iterativni pristup koji se temelji na zajedničkom analitičkom okviru.

Ključne riječi: *nastava, praksa, dualno obrazovanje, JMO, modularna nastava*

Mirko Ćurić

Technical School Antun Horvat, Đakovo

PRACTICAL EXPERIENCES IN THE IMPLEMENTATION OF DIFFERENT VOCATIONAL EDUCATION MODELS FOR THREE-YEAR SCHOOLING FROM THE 1990s. TO THE PRESENT

Apprentice schools in Croatia are established on the basis of Art. XVII. of the Trades Act of the Hungarian-Croatian Parliament, which regulated the relations between owners and employees of trades with auxiliary staff, i.e. apprentices studying a particular trade. On the basis of paragraph 80 of that Act, it is determined that in places where there are more than fifty apprentices in Croatia, apprenticeship schools are established based on the organizational statute no. 9445, from May of 1886. The first Apprenticeship School was founded in this way in Vinkovci on October 3, 1886. On January 23, 1887, the Apprentice School in Đakovo was founded, which today bears the name of the A. Horvat Vocational High School. The author of this article has been working in that school since 1991 as a teacher, and since 2006 as a principal. He actively participates not only in the implementation of prescribed vocational education programs, but also in the implementation of new and experimental three-year vocational education programs, and also participates in the current introduction of modular teaching, which is being introduced “for the sake of the modernization of the vocational education system and better adaptation to the labour market”. This phrase was used on the occasion of all changes within the vocational education system, but it is clear that not every model gave the same results, and this paper will show how some were poorly prepared and poorly implemented, and limited progress of the education system as a whole. Practical experiences in the implementation and execution of curricula from the “classic” three-year system (from 1994 to the present), the experimental dual system according to the Bavarian model (1993 to 2003), the unified model (JMO) (from 2004 to today) and the experimental dual system (2019 to date) will be explored. When approaching the subject, especially regarding relevant data and the practical experiences of students and teachers involved in the processes, an inclusive, participatory, and iterative approach based on a shared analytical framework will be implemented.

Keywords: *teaching, practice, dual education, JMO, modular teaching*

Violeta Valjan Vukić, Marina Valić

Sveučilište u Zadru, DV Maksimir, Zagreb

IGRA, UČENJE I RAZVOJ – POGLED IZ PERSPEKTIVE FRIEDRICH FRÖBELA I MARIJE MONTESSORI

Friedricha Fröbel i Maria Montessori, kao istaknuti pedagozi svojeg vremena, ostavili su snažan trag i postavili temelje suvremenoga predškolskog odgoja. Iako se pedagoški pristupi Friedricha Fröbela i Marije Montessori razlikuju po svojim metodama i načelima, što se može pripisati različitom vremenu i okruženju u kojemu su nastali, njihove koncepcije odlikuje zajednička poveznica. Naime, Friedrich Fröbel i Maria Montessori imaju jedinstven stav, a to je ljubav i poštovanje prema djetetu kao duhovnom biću. Fröbel je vjerovao u važnost igre i korištenje posebnih didaktičkih materijala koje naziva darovima, dok se Montessori pribori oslanjaju na precizno određene principe.

U radu se prikazuju i analiziraju temeljne odrednice i principi rada s djecom rane i predškolske dobi dvaju pedagoških koncepata. Poseban osvrt stavlja se na Fröbelove darove i Montessori pribor čija primjena u igri doprinosi dubljem razumijevanju razvoja i učenja djece.

Ključne riječi: igra, učenje, razvoj, Friedrich Fröbel, Maria Montessori

Violeta Valjan Vukić, Marina Valić

University of Zadar, Maksimir Kindergarten, Zagreb

PLAY, LEARNING AND DEVELOPMENT – A VIEW FROM THE PERSPECTIVE OF FRIEDRICH FRÖBEL AND MARIA MONTESSORI

Friedrich Fröbel and Maria Montessori, as prominent pedagogues of their time, left a strong mark and laid the foundations of modern preschool education. Even though Friedrich Fröbel's and Maria Montessori's pedagogical approaches are distinct in their methods and principles, which is understandable due to the different eras and environments they emerged from, their concepts share a common link. Namely, Fröbel and Montessori have a unique attitude, which is love and respect for the child as a spiritual being. Fröbel believed in the importance of play and the use of special didactic materials, "Gifts", while Montessori tools rely on precisely defined principles.

This paper presents and analyses the basic guidelines and principles of working with children of early and preschool age from these two pedagogical concepts. Special attention is given to Fröbel's gifts and Montessori equipment, whose use in play contributes to a deeper understanding of children's development and learning.

Keywords: play, learning, development, Friedrich Fröbel, Marija Montessori

Mirko Lukaš, Mihael Puljić

Filozofski fakultet u Osijeku, Industrijsko-obrtnička škola Slatina

POŽELJNI OBLICI INDOKTRINACIJE U DISEMINACIJI ODGOJNIH VRIJEDNOSTI

Rad istražuje slojevitost problematiku pojma indoktrinacije unutar odgojno-obrazovnih djelovanja, analizirajući poželjne oblike indoktrinacije u kontekstu posredovanja odgojnih vrijednosti. U radu se razmatraju ključni kriteriji definicije indoktrinacije: sadržaj, metoda, namjera i posljedice. Imajući na umu navedene kriterije, analiza omogućuje objektivistički pristup pojmu usmjerenom na identifikaciju univerzalne srži indoktrinacije kao i kontekstualistički pristup usmjeren na utjecaje društvenih i povijesnih diskursa koji imaju refleksiju na poimanje ovog fenomena.

U središtu rasprave ovog teksta jest pitanje indoktrinacije koja se može promatrati kao inherentno negativan fenomen ili pak ona posjeduje i pozitivnu ulogu u određenim odgojnim okolnostima. Pozitivni ili poželjni oblici indoktrinacije manifestiraju se osobito u ranom i predškolskom odgoju djece i procesu usađivanja temeljnih ljudskih vrijednosti koji se ogleda u socijalizaciji i oblikovanju navika ključnih za djetetov kasniji društveni razvoj, čak i kada bude nedostajao kritički diskurs. Zatim se kao poželjan oblik indoktrinacije uzimaju treninzi vojnika u kojima se indoktrinaciji smanjuje racionalna autonomija, ali je ona ovdje nužna i korisna. Usvajanje specifičnih odgojnih vrijednosti i prilagodba na zahtjeve kolektiva u vojsci pronalazi opravdanje za indoktrinaciju kao sredstvo za postizanje operativne spremnosti i zaštite zajednice.

Analizom sadržaja dostupne literature prepoznaju se situacije u kojima određene društvene i kulturne situacije zahtijevaju izravno usađivanje odgojnih vrijednosti, osobito kada alternativni pristupi nisu ostvarivi, pa se time otvara prostor za redefiniranje indoktrinacije kao povremeno opravdanog sredstva za posredovanje odgojnih vrijednosti koje su usmjerene prema konstruktivnim ciljevima i dobrobiti pojedinca i društva u cijelosti. Rad ističe važnost razlikovanja poželjne i upitne indoktrinacije, upućujući na situacije u kojima je poticanje kritičkog mišljenja poželjno kao i one u kojima nije primjenjivo ili može biti kontraproduktivno.

Zaključujemo kako se posredovati temeljne vrijednosti može razumijevati i kao indoktrinacijski čin, ali je ovaj fenomen višedimenzijski pa pozivamo na kritičku evaluaciju njegove uloge u odgoju i obrazovanju.

Ključne riječi: aksiologija, indoktrinacija, odgojne vrijednosti, posjedovanje, posredovanje

Mirko Lukaš, Mihael Puljić

Faculty of Humanities and Social Sciences, Osijek, Industrial Trade School Slatina

DESIRABLE FORMS OF INDOCTRINATION IN THE DISSEMINATION OF EDUCATIONAL VALUES

This paper explores the complex issue of the concept of indoctrination within educational activities, analysing desirable forms of indoctrination in the context of transmitting educational values. The paper examines key criteria for defining indoctrination: content, method, intention, and consequences. Bearing these criteria in mind, the analysis enables an objectivist approach to the concept, focused on identifying the universal core of indoctrination, as well as a contextualist approach oriented toward the influences of social and historical discourses that shape the understanding of this phenomenon.

At the centre of the discussion in this text is the question of indoctrination, which can be viewed as an inherently negative phenomenon, or one that also possesses a positive role in certain educational circumstances. Positive or desirable forms of indoctrination are particularly evident in early and preschool education, where the process of instilling fundamental human values is reflected in the socialization and formation of habits essential for the child's later social development, even when critical discourse is absent. Furthermore, the training of soldiers is presented as another desirable form of indoctrination, where rational autonomy is diminished; however, in this context, indoctrination is both necessary and useful. The adoption of specific educational values and adaptation to the demands of the collective within the military justifies indoctrination as a means to achieve operational readiness and ensure community protection.

An analysis of the available literature identifies situations in which certain social and cultural contexts require the direct implantation of educational values, especially when alternative approaches are not feasible. This opens space for the redefinition of indoctrination as an occasionally justified means for the transmission of educational values aimed at constructive goals and the well-being of both the individual and society as a whole. The paper emphasizes the importance of distinguishing between desirable and questionable indoctrination, pointing to situations where the promotion of critical thinking is desirable, as well as those where it is inapplicable or potentially counterproductive.

In conclusion, the transmission of fundamental values can also be understood as an indoctrinatory act, but this phenomenon is multidimensional. Therefore, the paper calls for a critical evaluation of its role in education and upbringing.

Keywords: axiology, indoctrination, educational values, possession, transmission

Lejla Osmić

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

VISOKOŠKOLSKE USTANOVE KAO KATALIZATORI DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI: INTEGRACIJA CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U SVEUČILIŠNU NASTAVU

Visokoškolske ustanove imaju ključnu ulogu u pripremi mladih za aktivnu socijalnu participaciju, koja podrazumijeva njihovo sudjelovanje u društvenim, političkim, ekonomskim i kulturnim aktivnostima s ciljem unapređenja društvene zajednice u cjelosti. Društvena je odgovornost ključna pretpostavka socijalnoj participaciji jer omogućava prepoznavanje vlastite uloge u izgradnji pravednog i održivog društva. Integracija Ciljeva održivog razvoja (SDG) u nastavne planove i programe, a time i nastavu visokoškolskog obrazovanja predstavlja važan korak u jačanju društvene odgovornosti među studentima i studenticama.

Rad se bavi propitivanjem uloge visokoškolskih ustanova u promociji i razvoju društvene odgovornosti mladih u kontekstu ostvarivanja ciljeva održivog razvoja. Glavna hipoteza jest da ciljevi održivog razvoja nisu u dovoljnoj mjeri zastupljeni u visokoškolskom obrazovanju. U istraživanju je primijenjen kvantitativno-kvalitativni pristup. Anketiranje i fokus-grupe sa studentima i studenticama korišteni su za ispitivanje njihove percepcije o ulozi visokoškolskog obrazovanja u razvoju društvene odgovornosti, dok su se polustrukturirani intervjui rabili za ispitivanje mišljenja nastavnika i nastavnica. U istraživanju su sudjelovali studenti i studentice te nastavno osoblje Univerziteta u Sarajevu.

Rezultati istraživanja jasno upućuju na razumijevanje značenja ostvarivanja ciljeva održivog razvoja studenata i studentica i nastavnika i nastavnica te se ističe potreba za integracijom takvih sadržaja u sveučilišnu nastavu. U tu svrhu potrebno je inovirati nastavne planove i programe, uspostaviti suradnju s organizacijama civilnog društva te potaknuti nastavno osoblje na kontinuirano stručno usavršavanje. To bi omogućilo visokoškolskim ustanovama da doprinesu stvaranju odgovornijih, angažiranijih i bolje pripremljenih generacija studenata i studentica, kompetentnih za suočavanje s izazovima održivog razvoja.

Ključne riječi: aktivna socijalna participacija, ciljevi održivog razvoja, društvena odgovornost, visokoškolsko obrazovanje

Lejla Osmić

University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AS CATALYSTS FOR SOCIAL RESPONSIBILITY: INTEGRATING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS INTO UNIVERSITY TEACHING

Higher education institutions play a crucial role in preparing young people for active social participation, which entails their involvement in social, political, economic, and cultural activities aimed at improving the overall community. Social responsibility is a key prerequisite for social participation as it enables individuals to recognize their role in building an inclusive and sustainable society. Integrating the Sustainable Development Goals (SDGs) into curricula and teaching in higher education represents an important step toward strengthening social responsibility among students.

This paper examines the role of higher education institutions in promoting and developing youth social responsibility in the context of achieving the Sustainable Development Goals. The main hypothesis is that the Sustainable Development Goals are insufficiently present in higher education. A mixed-method approach, combining quantitative and qualitative methods, was applied in the research. Surveys and focus groups with students were used to examine their perceptions of the role of higher education in fostering social responsibility, while semi-structured interviews were conducted to gather the opinions of teaching staff. The study included students and teaching members from the University of Sarajevo.

The research findings clearly highlight the recognition of the importance of achieving the Sustainable Development Goals among both students and teaching staff. The results emphasize the need to integrate such content into university teaching. To this end, it is necessary to innovate curricula, establish collaboration with civil society organizations, and encourage faculty to engage in continuous professional development. These efforts would enable higher education institutions to contribute to creating more responsible, engaged, and better-prepared generations of students, equipped to address the challenges of sustainable development.

Keywords: active social participation, higher education, social responsibility, sustainable development goals

Ines Blažević, Ella Rinčić

Filozofski fakultet u Splitu

STAVOVI UČENIKA O BAŠTINI SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE POD ZAŠTITOM UNESCO-A

Cilj ovog rada jest prikazati stavove učenika o materijalnoj i nematerijalnoj baštini Splitsko-dalmatinske županije pod zaštitom UNESCO-a. U skladu s postavljenim ciljem, provedeno je empirijsko istraživanje među učenicima razredne nastave osnovnih škola Splitsko-dalmatinske županije na stratificiranom uzorku. Za potrebe istraživanja konstruiran je anketni upitnik koji je sadržavao podatke o sociodemografskim obilježjima ispitanika, znanjima i stavovima o materijalnoj i nematerijalnoj baštini Splitsko-dalmatinske županije koja se nalazi na popisu svjetske baštine pod zaštitom UNESCO-a. Također su se ispitale razlike s obzirom na sociodemografska obilježja ispitanika.

Rezultati empirijskog dijela istraživanja upućuju na razinu znanja i stavova učenika razredne nastave o baštini Splitsko-dalmatinske županije pod zaštitom UNESCO-a, bilo da je riječ o materijalnoj ili nematerijalnoj, odnosno kulturnom, povijesnom ili prirodnom, kao važnom odrednicom identiteta ne samo Splitsko-dalmatinske županije nego i cijele Republike Hrvatske.

Podatci dobiveni ovim istraživanjem mogu pomoći mnogima koji se bave baštinom u svojem znanstvenom ili stručnom djelovanju. Kreatorima obrazovnih politika Republike Hrvatske kao smjernice u daljnjem unaprjeđenju kurikuluma u dijelu koji se odnosi na baštinske teme, a učiteljima kao povratna informacija pri kreiranju nastavnog procesa. Znanstvenike istraživače dobiveni su rezultati uputili na brojna područja koja je potrebno dodatno istražiti s ciljem podizanja kvalitete obrazovanja za očuvanje baštine Republike Hrvatske.

Ključne riječi: identitet, kurikulum, materijalna i nematerijalna baština, razredna nastava, UNESCO

Ines Blažević, Ella Rinčić

Faculty of Humanities and Social Sciences, Split

STUDENT VIEWS ON THE UNESCO-PROTECTED HERITAGE IN SPLIT-DALMATIA COUNTY

This paper aims to present student views on the tangible and intangible heritage of Split-Dalmatia County under UNESCO protection. Following the set goal, an empirical study was conducted on a stratified sample of students attending lower grades of primary school in Split-Dalmatia County. For the purposes of the research, a survey questionnaire was constructed. It contained data on respondents' socio-demographic characteristics, knowledge and attitudes about the tangible and intangible heritage of Split-Dalmatia County, which is on the list of world heritage under UNESCO protection. Differences with regard to respondents' socio-demographic characteristics were also examined.

The results of the empirical part of the research indicate the level of knowledge and attitudes of lower graders about the heritage of Split-Dalmatia County under UNESCO protection, including both tangible and intangible heritage, i.e. cultural, historical, and natural, as an important identity determinant of not only Split-Dalmatia County but the entire Republic of Croatia.

The data from this research can help many who explore heritage in their scientific or professional activities. They can serve as guidelines to Croatian educational policymakers for further improving the curriculum in the part related to heritage topics and present feedback during lesson planning. The results indicated numerous areas that need to be further discussed in scientific research, all intending to raise the quality of education for preserving the heritage of the Republic of Croatia.

Keywords: identity, curriculum, tangible and intangible heritage, lower primary classes, UNESCO

Marjan Ninčević

Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

INTERKULTURALNI ODGOJ I OBRAZOVANJE: IZAZOVI I MOGUĆNOSTI ZA RAZVOJ ODGOJNO-OBRAZOVNIH VRIJEDNOSTI U GLOBALIZIRANOM DRUŠTVU S POSEBNIM OSVRTOM NA OBRAZOVANJE DJECE MIGRANATA U HRVATSKOJ

Globalizacija i intenzivne migracije oblikuju suvremena društva i obrazovne sustave, postavljajući izazove u integraciji djece migranata. Hrvatska, s rastućim brojem migranata, treba prilagoditi obrazovne politike kako bi osigurala inkluziju i kvalitetno obrazovanje za svu djecu. Ovaj rad analizira interkulturalni odgoj kao ključan pristup za razvoj inkluzivnoga obrazovnog sustava, naglašavajući jezične barijere, kulturne pristranosti i neusklađenost kurikuluma kao glavne izazove. Na temelju analize primjera dobre prakse i relevantne literature, rad predlaže sustavne promjene u kurikulumu, profesionalni razvoj nastavnika i sveobuhvatne programe jezične podrške. Posebna pozornost posvećena je suradnji sa zajednicom u promicanju inkluzivnosti i globalnog građanstva. Rezultati upućuju na potrebu prepoznavanja kulturne raznolikosti kao resursa te pozivaju na daljnje istraživanje i evaluaciju obrazovnih politika kako bi se izgradilo pravedno i otporno društvo.

Ključne riječi: inkluzivnost, jezične barijere, kurikulum, globalno građanstvo, interkulturalne kompetencije

Marjan Ninčević

Faculty of Croatian Studies, Zagreb

INTERCULTURAL EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING EDUCATIONAL VALUES IN A GLOBALIZED SOCIETY WITH A FOCUS ON MIGRANT CHILDREN'S EDUCATION IN CROATIA

Globalization and intensive migration are shaping contemporary societies and education systems, presenting challenges in the integration of migrant children. Croatia, with its growing number of migrants, must adapt its education policies to ensure inclusion and quality education for all children. This paper examines intercultural education as a key approach to developing an inclusive education system, highlighting linguistic barriers, cultural biases, and curriculum misalignment as major challenges.

Based on an analysis of best practices and relevant literature, the paper proposes systemic curriculum changes, professional development for teachers, and comprehensive language support programs. Particular attention is given to community collaboration in fostering inclusivity and global citizenship. The findings emphasize the need to recognize cultural diversity as a resource and call for further research and evaluation of education policies to build a fair and resilient society.

Keywords: inclusivity, language barriers, curriculum, global citizenship, intercultural competencies

Dina Mehmedbegovic-Smith, Thomas Bak

Sveučilišni koledž London, Ujedinjeno kraljevstvo, Sveučilište Edinburgh,
Ujedinjeno kraljevstvo

ZDRAVA JEZIČNA PREHRANA: PROMIŠLJANJE JEZIČNOG OBRAZOVANJA ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE I KOGNITIVNO BLAGOSTANJE

U eri brze globalizacije i tehnoloških promjena, obrazovanje mora pripremiti učenike ne samo za trenutačni akademski uspjeh već i za cjeloživotnu prilagodljivost i kognitivnu otpornost. Model Zdrave lingvističke prehrane (*Healthy Linguistic Diet* – HLD) pruža uvjerljiv pristup jezičnom obrazovanju koji njeguje ove cjeloživotne prednosti. Baš kao što uravnotežena prehrana održava fizičko zdravlje, bogata i raznolika jezična prehrana poboljšava kognitivnu fleksibilnost, višejezične vještine i sposobnost razumijevanja različitih perspektiva tijekom života.

Ovaj rad istražuje kako HLD potiče cjeloživotno učenje jezika kroz promicanje izloženosti učenju i korištenju nekoliko jezika. Istraživanja neuroznanosti i psiholingvistike pokazuju da bavljenje višestrukim jezicima jača izvršne funkcije, pamćenje i vještine rješavanja problema – kompetencije koje ostaju ključne i izvan formalnog obrazovanja. Nadalje, HLD pristup dovodi u pitanje jednojezične predrasude u obrazovanju i politici, zagovarajući inkluzivne prakse koje vrednuju jezičnu raznolikost kao kognitivnu i društvenu vrijednost.

Kakvo odgoj želimo? Onaj koji osigurava da su svi dionici – edukatori, kreatori politika, roditelji i učenici, svjesni cjeloživotnih kognitivnih prednosti učenja i korištenja više jezika. Integriranjem načela Zdrave jezične prehrane u nastavne planove i programe, profesionalno usavršavanje nastavnika i okvire politika, možemo promijeniti perspektive učenja jezika od predmeta na kurikulumu prema temeljnoj komponenti kognitivnog i socijalnog razvoja. Razumijevanje i korištenje potencijala višejezičnosti za poticanje mozga može dovesti do naprednijih obrazovnih sustava za dobrobit pojedinca i društva.

Ključne riječi: višejezičnost, plurilingvalne vještine, jezično obrazovanje, kognitivne prednosti, Zdrava jezična prehrana

Dina Mehmedbegovic-Smith, Thomas Bak

University College London, UK, University of Edinburgh,
UK

HEALTHY LINGUISTIC DIET: RETHINKING LANGUAGE EDUCATION FOR LIFELONG LEARNING AND COGNITIVE WELL-BEING

In an era of rapid globalisation and technological change, education must prepare students not only for immediate academic success, but also for lifelong adaptability and cognitive resilience. Healthy Linguistic Diet (HLD) framework provides a compelling approach to language education that nurtures these life-long benefits. Just as a balanced food diet sustains physical health, a rich and varied linguistic diet enhances cognitive flexibility, plurilingual skills and the ability to engage with diverse perspectives throughout life.

This paper explores how HLD fosters lifelong learning by promoting multilingual exposure, learning and using several languages. Research in neuroscience and psycholinguistics shows that engaging with multiple languages strengthens executive functions, memory, and problem-solving skills – competencies which remain crucial well beyond formal education. Furthermore, HLD approach challenges monolingual biases in education and policy, advocating for inclusive practices that value linguistic diversity as a cognitive and social asset.

What kind of education do we want? One that ensures all stakeholders – educators, policymakers, parents and students, are aware of the lifelong cognitive benefits of learning and using multiple languages. By integrating principles of a Healthy Linguistic Diet into curricula, teacher training and policy frameworks, we can shift perspectives on language learning from a subject-based skill to a fundamental component of cognitive and social development. Understanding and utilising the brain-boosting potential of multilingualism can lead to more forward-thinking education systems for the benefits of individuals and societies.

Key words: multilingualism, plurilingual skills, language education, cognitive benefits, Healthy Linguistic Diet

SEKCIJA 4: ODGOJNO-OBRAZOVNA INKLUZIJA

Sanja Jurić

Filozofski fakultet u Zagrebu

ODGOJNO-OBRAZOVNA INKLUZIJA U HRVATSKOJ – STANJE I PERSPEKTIVE

Inkluzivni odgojno-obrazovni sustavi imaju ključnu ulogu u promicanju odgojnih vrijednosti kao što su jednakost, solidarnost, empatija, različitost. Kontekst suvremenih društvenih izazova poput rastućih sukoba, krize odgojnih vrijednosti, stanja mentalnog zdravlja djece i mladih naglašavaju važnost odgojno-obrazovne inkluzije. Konceptualizira se ne samo u kontekstu stvaranja inkluzivnoga odgojno-obrazovnog sustava već i kontekstu osiguravanja kvalitete odgoja i obrazovanja. Kreatori nacionalnih strategija imaju odgovornost za preispitivanje i transformaciju sustava kako bi se osiguralo provođenje odgojno-obrazovne inkluzije. U radu se kritički analizira kontekst, strateško razumijevanje te provođenje odgojno-obrazovne inkluzije u Hrvatskoj. Glavno istraživačko pitanje odnosi se na razumijevanje stanja i perspektive razvoja odgojno-obrazovne inkluzije u hrvatskome osnovnoškolskom odgojno-obrazovnom sustavu. Cilj je oblikovanje konceptualnog strateškog okvira za provođenje odgojno-obrazovne inkluzije. Daje se sustavni pregled nacionalnih strateških dokumenata, zakonodavnog okvira, međunarodnih smjernica i preporuka o ključnim prioritetima nacionalnih strategija, identificira opća opredijeljenost Hrvatske u tom kontekstu te analizira podrška provođenju odgojno-obrazovne inkluzije u smislu ulaganja u resurse i zadovoljavanje potreba odgojno-obrazovne prakse. Na temelju analize konceptualiziran je strateški okvir za provođenje odgojno-obrazovne inkluzije kao polazište za buduća istraživanja te kreiranje nacionalne obrazovne strategije o transformaciji uloga i odgovornosti dionika u osiguravanju inkluzivnoga odgojno-obrazovnog sustava.

Ključne riječi: inkluzivni odgojno-obrazovni sustav, kvaliteta, strateški okvir, transformacija

SECTION 4: EDUCATIONAL INCLUSION

Sanja Jurić

Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb

EDUCATIONAL INCLUSION IN CROATIA – CURRENT STATE AND FUTURE PERSPECTIVES

Inclusive education systems play a key role in promoting educational values such as equality, solidarity, empathy, and diversity. The context of contemporary societal challenges, including growing conflicts, the crisis of educational values, and the state of mental health among children and youth, underscores the importance of educational inclusion. It is conceptualized not only in terms of creating an inclusive education system but also in ensuring the quality of education and upbringing. National strategy creators bear the responsibility for re-evaluating and transforming the system to ensure the implementation of educational inclusion. This paper critically analyses the context, strategic understanding, and implementation of educational inclusion in Croatia. The primary research question pertains to understanding the state and development perspectives of educational inclusion within the Croatian primary education system. The aim is to develop a conceptual strategic framework for implementing educational inclusion. A systematic review of national strategic documents, legislative frameworks, international guidelines, and recommendations on key national strategy priorities is presented. The paper identifies Croatia's general commitment in this context and examines the support for implementing educational inclusion in terms of investment in resources and meeting the needs of educational practice. Based on the analysis, a strategic framework for implementing educational inclusion is conceptualized as a foundation for future research and the creation of a national educational strategy. This strategy aims to transform the roles and responsibilities of stakeholders in ensuring an inclusive education system.

Keywords: inclusive education system, strategic framework, transformation, quality

Matilda Karamatić Brčić, Jasmina Vrkić Dimić, Tena Velki

Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Zadru, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

ULOGA INDIVIDUALNIH I KONTEKSTUALNIH ČIMBENIKA U OBJAŠNJENJU OSTVARENJA POKAZATELJA ODGOJNO-OBRAZOVNE INKLUZIJE U REDOVITIM I POSEBNIM OSNOVNIM ŠKOLAMA U OSJEČKOJ I ZADARSKOJ REGIJI

Odgojno-obrazovna inkluzija reprezentira se kao ključno načelo u okviru sustava odgoja i obrazovanja na svim njegovim razinama. Način provedbe obrazovne inkluzije u sustavu redovitih i specijalnih škola pretpostavlja različit pristup u radu, no unison u kontekstu uvažavanja i prihvaćanja različitosti kao poticaja u procesu stjecanja potrebnih znanja i vještina za daljnje školovanje. Obrazovna inkluzija prihvaćanjem različitosti u procesu stjecanja potrebnih znanja i vještina reprezentira provedbu temeljnoga ljudskog prava, prava na obrazovanje. U radu će se prikazati uloga individualnih i kontekstualnih čimbenika u objašnjenju ostvarenja pokazatelja inkluzije u redovitim i specijalnim školama. Cilj je istraživanja bio utvrditi doprinos individualnih (emocionalna inteligencija i različite dimenzije samoeфикаsnosti) i kontekstualnih (socijalna podrška nadređenih i kolega te školska klima) čimbenika u objašnjenju ostvarenja pokazatelja inkluzije u redovitim i specijalnim osnovnim školama u osječkoj i zadarskoj regiji. Operacionalizacija cilja jasno se razmatra kroz postavljenu istraživačku metodologiju pri čemu su rezultati pokazali da je dobivena statistički značajna regionalna razlika u procjeni ostvarenosti obrazovne inkluzije. Nadalje, rezultati su istraživanja pokazali da su na individualnoj razini značajni sljedeći prediktori: viša razina emocionalne inteligencije, viša razina samoeфикаsnosti u području motiviranja učenika na rad i u području suradnje s drugim kolegama i roditeljima, a niža razina samoeфикаsnosti u području uspostavljanja i održavanja discipline. Pokazalo se da je veći doprinos individualnih čimbenika u objašnjenju ostvarenja pokazatelja inkluzivnog okruženja. Odgojno-obrazovni djelatnici u okviru redovitih i specijalnih ustanova prepoznaju ulogu i značenje obrazovne inkluzije kao ključnog parametra kvalitete odgojno-obrazovnog rada kod djece s teškoćama i uspješnog odgovara na sve različitosti među svim učenicima.

Ključne riječi: individualni i kontekstualni čimbenici pri provedbi inkluzije, jednakost obrazovnih mogućnosti, prihvaćanje različitosti kao ključne vrijednosti

Matilda Karamatić Brčić, Jasmina Vrkić Dimić, Tena Velki

University of Zadar, University of Zadar, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

THE ROLE OF INDIVIDUAL AND CONTEXTUAL FACTORS IN EXPLAINING THE ACHIEVEMENT OF EDUCATIONAL INCLUSION INDICATORS IN REGULAR AND SPECIAL PRIMARY SCHOOLS IN OSIJEK AND ZADAR REGIONS

Educational inclusion is represented as a key principle within the education system at all its levels. The method of implementing educational inclusion in the system of regular and special schools assumes a different approach to work, but unison in the context of respecting and accepting diversity as an incentive in the process of acquiring the necessary knowledge and skills for further education. Educational inclusion by accepting diversity in the process of acquiring the necessary knowledge and skills represents the implementation of a fundamental human right, the right to education. The paper will present the role of individual and contextual factors in explaining the achievement of inclusion indicators in regular and special schools. The aim of the research was to determine the contribution of individual (emotional intelligence and various dimensions of self-efficacy) and contextual (social support from superiors and colleagues and school climate) factors in explaining the achievement of inclusion indicators in regular and special primary schools in Osijek and Zadar regions. The operationalization of the aim is clearly considered through the established research methodology, with the results demonstrating a statistically significant regional difference in the assessment of educational inclusion achievement. Furthermore, the research results showed that the following predictors are significant at the individual level: a higher level of emotional intelligence, a higher level of self-efficacy in the area of motivating students to work and in the area of cooperation with other colleagues and parents, and a lower level of self-efficacy in the area of establishing and maintaining discipline. It has been shown that the contribution of individual factors is greater in explaining the achievement of the indicators of an inclusive environment. Educational workers recognize the role and significance of educational inclusion as a key parameter of the quality of educational work with children with disabilities and a successful response to all differences among all students.

Keywords: individual and contextual factors in implementing inclusion, equality of educational opportunities, acceptance of diversity as a key value

Ana Marija Iveljić, Marijana Miočić, Marina Vidaković

Sveučilište u Zadru

ZNAČENJE OSOBINA LIČNOSTI UČITELJA ZA PROVEDBU INKLUZIJE U REDOVITIM I POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA

Osobine ličnosti neizostavna su sastavnica kompetencija odgojno-obrazovnih djelatnika za ostvarivanje kvalitetnoga odgojno-obrazovnog rada. U kontekstu provođenja odgojno-obrazovne inkluzije i zahtjevnosti rada s učenicima s teškoćama, osobnost svih uključenih sudionika u procese poučavanja dodatno dobiva na važnosti. U radu su prikazani rezultati istraživanja provedenog u okviru opsežnijeg istraživanja sa svrhom identificiranja ključnih čimbenika za provedbu odgojno-obrazovne inkluzije učenika s teškoćama. Pritom identificiranje individualnih čimbenika među ostalim podrazumijeva ispitivanje osobina ličnosti učitelja za rad s učenicima s teškoćama. Prikazani rezultati istraživanja tiču se ispitivanja osobina ličnosti (intelekt, ekstremitet, savjesnost, stabilnost i ugodnost) te njihovih povezanosti s varijablama kao što su čestina usavršavanja, razina zvanja, dodatne funkcije u ustanovi, zadovoljstvo kvalitetom stečenih kompetencija nakon završenog studija, zadovoljstvo poslom i primanjima te emocionalnom inteligencijom i procjenom samoefikasnosti.

Uzorak istraživanja činio je sveukupno 181 učitelj u redovitim osnovnim školama i posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama na području Dalmacije, Slavonije i Baranje te su ispitani putem *online* upitnika. Analiza rezultata upućuje na povezanost većine ispitanih osobina ličnosti s razinom zvanja, zadovoljstvom kvalitetom stečenih kompetencija, zadovoljstvom poslom te svim dimenzijama samoefikasnosti, što upućuje na zaključak kako učitelji kod kojih su navedene osobine ličnosti izraženije, iskazuju veći stupanj zadovoljstva poslom kao i samoprocjene učinkovitosti na radnom mjestu. Kvalitetna provedba inkluzije među ostalim pretpostavlja i profesionalni razvoj učitelja, pri čemu dobiveni rezultati impliciraju potrebu za samorefleksijom o doprinosu vlastite osobnosti u ostvarivanju radnih zadaća, kao i potrebu za propitivanjem načina pružanja podrške učiteljima u svakodnevnim profesionalnim izazovima.

Ključne riječi: *odgojno-obrazovna inkluzija, učenici s teškoćama, osobine ličnosti, zadovoljstvo poslom, stručno usavršavanje*

Ana Marija Iveljić, Marijana Miočić, Marina Vidaković

University of Zadar

THE IMPORTANCE OF PERSONALITY TRAITS OF TEACHERS FOR THE IMPLEMENTATION OF INCLUSION IN REGULAR AND SPECIAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Personality traits are an indispensable component of the competences of educational staff for the realization of a quality upbringing and education. In the context of implementing educational inclusion and the demanding nature of working with pupils with disabilities, the personality of all participants involved in the teaching process gains additional importance. The paper presents the results of a research conducted as part of a larger study with the purpose of identifying key factors for the implementation of educational inclusion of pupils with disabilities. Identifying individual factors, among other things, implies examining the personality traits of educational staff for working with pupils with disabilities. The presented research results concern the examination of personality traits (intellect, extraversion, conscientiousness, emotional stability and agreeableness) and their connections with variables such as the frequency of training, promotion position, additional functions in the institution, satisfaction with the quality of acquired competences after completing studies, job satisfaction and income, emotional intelligence and assessment of self-efficacy.

The research sample consisted of a total of 181 teachers in regular primary schools and special educational institutions in the areas of Dalmatia, Slavonia and Baranja, and they were surveyed via an online questionnaire. Analysis of the results indicates a connection between the majority of the examined personality traits and the promotion position, satisfaction with the quality of acquired competences, job satisfaction and all dimensions of self-efficacy, which leads to the conclusion that staff in whom the aforementioned personality traits are more pronounced, express a higher degree of job satisfaction and self-efficacy in the workplace. Quality implementation of inclusion, among other things, presupposes the professional development of teachers, whereby the results obtained imply the need for self-reflection on the contribution of their own personality in achieving work tasks, as well as the need to question the way in which the support for teachers in their professional challenges is provided.

Keywords: *educational inclusion, pupils with disabilities, personality traits, job satisfaction, professional development*

Lejla Kafedžić

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

OKVIR ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE DJECE KOJA SU DAROVITA

Postoji mnogo definicija, ali i teorija koje objašnjavaju fenomen darovitosti. Međutim, potrebne su jasne definicije i sveobuhvatno razumijevanje, kako bi djeca bila identificirana i kako bi im bila osigurana odgojno-obrazovna iskustva u skladu s njihovim potrebama. Identifikacija sama za sebe nije dovoljna i ne treba je realizirati ako će biti konačni rezultat. Ovaj je proces nužan kako bi se osigurao kvalitetan odgoj i obrazovanje za djecu koja su darovita s naglaskom na individualizaciju. Neprimjereni zahtjevi prema djeci koja su darovita mogu rezultirati uznemirenošću, frustracijom, ljutnjom i slično, što može imati duboke posljedice. Istraživanja naglašavaju značenje društvene i odgojno-obrazovne podrške bez koje ne može doći do razvoja i aktualizacije darovitosti. Međutim, zalaganje za kvalitetan odgoj i obrazovanje djece koja su darovita jedan je od većih izazova u današnjem društvu. Cilj je rada istražiti pretpostavke za odgoj i obrazovanje djece koja su darovita u bosanskohercegovačkom društvu. Korištene istraživačke metode su: metoda analize sadržaja i deskriptivna metoda. Rezultati istraživanja potvrđuju potrebu za sustavnim pristupom identifikaciji i radu s djecom kroz formalne i neformalne oblike podrške. Do neuspjeha u prepoznavanju i razvijanju darovitosti, najčešće, dolazi zbog: neprimjećivanja karakteristika darovitosti, nemogućnosti okoline da osigura dovoljno poticajno i podržavajuće okruženje u kojem svako dijete može ostvariti svoje potencijale i nezadovoljavajući tretman djece koja su darovita.

Ključne riječi: darovitost, identifikacija, kompetencije, podržavajuće okruženje, zakonski okviri

Lejla Kafedžić

University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

A FRAMEWORK FOR THE RAISING AND EDUCATION OF CHILDREN WHO ARE GIFTED

There are many definitions and theories that explain the phenomenon of giftedness. However, clear definitions and a comprehensive understanding are needed in order to identify children and provide them with educational experiences in accordance with their needs. Identification alone is not enough and should not be pursued if it's going to be the final result. This process is necessary to ensure quality education for gifted children with an emphasis on individualization. Inappropriate demands on gifted children can result in anxiety, frustration, anger, etc., which can have profound consequences. Research emphasizes the importance of social and educational support, without which the development and actualization of giftedness cannot occur. However, advocating for quality education for gifted children is one of the major challenges in today's society. The aim of the paper is to explore the assumptions for the education of gifted children in Bosnian-Herzegovinian society. The research methods used are: content analysis method and descriptive method. The research results confirm the need for a systematic approach to identification and work with children through formal and informal forms of support. Failure to recognize and develop giftedness most often occurs due to: failure to notice the characteristics of giftedness, inability of the environment to provide a sufficiently stimulating and supportive environment in which each child can realize their potential, and unsatisfactory treatment of gifted children.

Keywords: giftedness, identification, competencies, supportive environment, legal framework

Snježana Šušnjara

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

ODGAJA PRIRODA, ODGAJA SVIJET

Danas često zaboravljamo na blagodati kretanja i odgajanja djece na način koji ih okrepljuje i čini istraživačima, jer djeca uvijek nešto isprobavaju, ponavljaju pokrete, riječi. Vole biti u prirodi, promatrati i tako spoznavati nove pojave i učiti nove riječi i odnose. Odrasli su ti koji se plaše, smišljaju razne nezgode i izgovore da djecu usmjere u aktivnosti koje oni smatraju dobrim i sigurnim. „Kompetencija uspostavljanja odnosa znači sposobnost da dijete percipiramo kao individuu – takvo kakvo jest“, ističe Juul (2021: 106). Charlotte Mason isticala je da izloženost djece prirodi kroz angažiranje svih čula dovodi do mogućnosti stjecanja znanja o određenoj pojavi, biljci ili životinji, te o razvoju prirodnih procesa, koje poslije mogu povezati s onim što ih se u školi poučava. Međutim, današnji mladi sve više prirodu i odnose među ljudima promatraju kroz virtualni prozor nametnutih ponašanja i uzora koji često dovode do otuđenosti i neosjetljivosti. Što se to događa u djetinjstvu?

Ključne riječi: djetinjstvo, priroda, odgoj, empatija

Snježana Šušnjara

University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

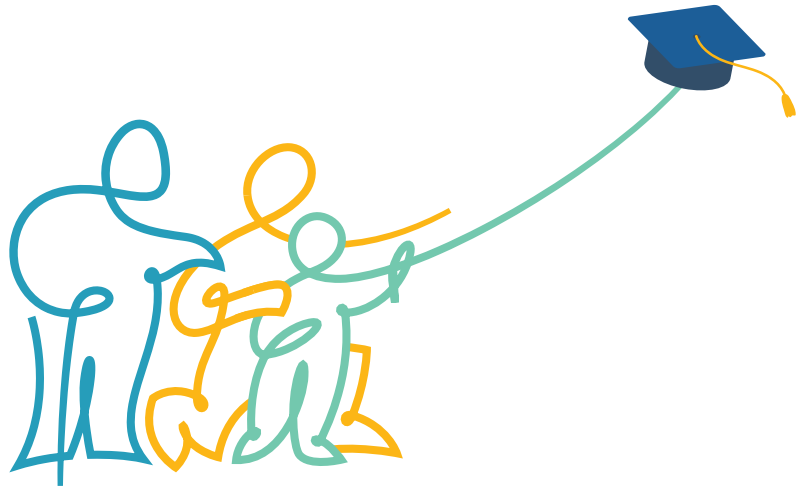
NATURE EDUCATES, THE WORLD EDUCATES

Today, we often forget about the benefits of movement and raising children in a way that invigorates them and turns them into them explorers, because children are always trying something new, repeating movements, words. They like to be in nature, observe and learn new phenomena, and learn new words and relationships. It is the adults who are afraid, who come up with various accidents and excuses to direct children into activities that they think are good and safe for their child. "Competence to establish relationships means the ability to perceive the child as an individual – as he is", Juul points out (2021:106). Charlotte Mason emphasized that children's exposure to nature through engagement of all senses leads to the possibility of acquiring knowledge about a certain phenomenon, plant or animal, and about the development of natural processes, which they can later connect with what they are taught at school. However, today's young people increasingly view nature and relationships between people through the virtual window of imposed behaviours and role models that often lead to alienation and insensitivity. What is happening to childhood?

Keywords: childhood, nature, upbringing, empathy

Rasa Braslauskienė, Reda Jacynė, Aida Norvilienė

Klaipėda University, Lithuania

EQUITY, DIVERSITY AND INCLUSION IN HIGHER EDUCATION: THE VIEWS OF KLAIPĖDA UNIVERSITY FUTURE TEACHERS

This article discusses the importance of equity, diversity and inclusion in contemporary higher education. It highlights the importance of engaging university communities to create a culture of equity, diversity and inclusion. The article explores what is needed to successfully create an equity-oriented university environment; to ensure that every student succeeds and has the opportunity to develop his or her own unique personal, social and cultural qualities; and to contribute to the creation of a collaborative and supportive learning environment. Klaipėda University is committed to the values of equity, diversity and inclusion. These values are expressed not only in internal operational documents, but also in external communication through the motto: Here you are visible! The aim of this article is to reveal the views of future teachers on equity, diversity and inclusion at Klaipėda University. The qualitative research approach was chosen. The unstructured reflection method allowed us to uncover the personal stories and opinions of the students, future teachers, in relation to equity, diversity and inclusion at the University. The findings of the study revealed that future teachers associate the provision of equity at Klaipėda University with the organisation, execution and evaluation of studies and emphasise the consideration of students' individual needs; supporting diversity, according to the participants, is linked to the openness of studies to people of different races, nationalities and cultures; creating diversity – with the possibility for people with disabilities and foreigners to study at Klaipėda University, with the inclusion of every student in their studies. Future teachers of Klaipėda University have a positive view of equity, diversity and inclusion and highlight that an inclusive environment and successful treatment of diversity can only be achieved by responding effectively to the individual needs of students.

Keywords: *diversity equity, future teachers, inclusion, university*

Šime Barbaroša

Sveučilište u Zadru

PEDAGOŠKA KONCEPCIJA NIKOLE TOMMASEA: IZMEĐU KRŠĆANSKE PEDAGOGIJE I MODERNOSTI

Nikola Tommaseo (Šibenik, 1802. – Firenca, 1874.) istaknuti je dalmatinski intelektualac, talijanski leksikograf i pisac rođen u Šibeniku, jedna od najvažnijih kulturnih i političkih figura Dalmacije u 19. stoljeću. Tijekom života objavio je više pedagoških djela, od kojih treba istaknuti *Dell'educazione* iz 1934. godine.

Završivši gimnaziju splitskog sjemeništa, odlazi na studij prava u Padovu 1822. godine. Surađuje s liberalnim dijelom talijanskog *risorgimento*, okupljenog oko časopisa *Antalogia*. Seli se u Firencu 1827. godine te napisavši politički nekorrektni članak 1834. godine odlazi u progonstvo u Francusku. Dobivši amnestiju, vraća se u Italiju te sudjeluje u revoluciji u Veneciji 1848. godine i postaje ministar prosvjete u privremenoj vladi. Padom Venetske Republike proganjan je na Krk 1849. godine. U Italiju se vraća 1854. godine gdje se konačno nastanjuje u Firenci 1859. godine do svoje smrti.

Tommaseo je u potpunosti privržen 19. stoljeću, njegove odgojne refleksije treba promatrati u kontekstu iskustava autora i povijesnih okolnosti. Njegova koncepcija usmjerena je prema čovjeku i za čovjeka, bliža je mislima o odgoju negoli teorijskim obradama. Predstavnik je liberalne kršćanske pedagogije koji osuđuje urbanizaciju, modernizaciju i uvođenje općeg školstva, pritom smatra da se ljudi trebaju obrazovati u onom što je korisno za njih i njihovu prirodu, u cilju umjetnički lijepog i etički istinitog.

Cilj je ovog rada povijesno-pedagoškom analizom života i rada utvrditi pedagošku koncepciju Nikole Tommasea, koja unatoč nedostatku jasne strukture izvire iz životnog iskustva intelektualca, romantičarskog genija sredine 19. stoljeća. Ono što je kod njega karakteristično, jest on sam, buntovna i neukrotiva individua, sva suprotstavljena paternalističkoj austrijskoj vlasti i etatizmu.

Ključne riječi: Niccolo Tommaseo, kršćanska pedagogija, odgojna refleksija, škola, 19. stoljeće

Šime Barbaroša

University of Zadar

NICCOLÒ TOMMASEO'S PEDAGOGICAL CONCEPT: BETWEEN CHRISTIAN PEDAGOGY AND MODERNITY

Niccolò Tommaseo (Šibenik, 1802 – Florence, 1874) was a prominent Dalmatian intellectual, Italian lexicographer and writer born in Šibenik, one of the most significant cultural and political figures of Dalmatia in the 19th century. During his life, he published several pedagogical works, of which *Dell'educazione* from 1934 is worth mentioning.

After graduating from the Split Seminary Gymnasium, he went on to study law in Padua in 1822. He collaborated with the liberal part of the Italian *Risorgimento*, gathered around the magazine *Antalogia*. He moved to Florence in 1827 and, after writing a politically incorrect article, went into exile in France in 1834. After receiving amnesty, he returned to Italy and participated in the revolution in Venice in 1848 and became Minister of Education in the provisional government. With the fall of the Venetian Republic, he was exiled to Corfu in 1849. He returned to Italy in 1854, where he finally settled in Florence in 1859 and lived until his death.

Tommaseo is completely devoted to the 19th century, his upbringing and educational reflections should be viewed in the context of the author's experiences and historical circumstances. His concept is directed towards human and for human, closer to thoughts on upbringing and education than to theoretical elaborations. He is a representative of liberal Christian pedagogy, condemns urbanization, modernization and the introduction of general education, while believing that people should be educated in what is useful for them and their nature, with the aim of the artistically beautiful and ethically true.

The aim of this paper is to determine the pedagogical concept of Niccolò Tommaseo by means of a historical-pedagogical analysis of his life and work, which, despite the lack of a clear structure, springs from the life experience of an intellectual, a romantic genius of the mid-19th century. What defines him is himself, a rebellious and untameable individual, utterly opposed to paternalistic Austrian rule and statism.

Keywords: Niccolo Tommaseo, Christian pedagogy, educational reflection, school, 19th century

Višnja Novosel

Sveučilište u Zagrebu

ODGOJ KAO OBEĆANJE: NEKE PEDAGOŠKE IMPLIKACIJE U DJELIMA HANNAH ARENDT

Živimo u vrijeme neizvjesnosti, na rubu novoga svjetskog rata uz povećanu razinu nasilja u društvu iz čega nužno proizlazi pitanje gdje smo kao čovječanstvo podbacili i možemo li nešto promijeniti. Polazeći od ideje da čovjek postaje čovjekom upravo odgojem, možda je traganje za mogućnostima promjene dobro započeti upravo u pedagogiji. Shvaćajući čovjeka kao pojedinca koji „rađanjem biva individua i ne može postati i izrasti te se razviti u ličnost bez interakcije s drugim ljudskim bićima, bez društvenog odnosa, bez odgojnog posredovanja“ (Nikšić Rebihić, Komar, 2024: 13), uviđamo važnost odgoja kao uvođenja novorođenog u postojeći svijet sa svim njegovim kontradiktornostima, ograničenjima i mogućnostima. U djelima Hannah Arendt iščitava se shvaćanje odgoja/obrazovanja kao obećanja među generacijama da se očuva ono što je vrijedno te otvaranja mogućnosti novog početka koje čovjek stječe rođenjem. Iako se Arendt nije eksplicitno bavila pitanjima svrhe i cilja odgoja/obrazovanja, iz njezine se analize ljudskog stanja može odrediti uloga odgoja u razvoju cjelokupne ličnosti. Arendt smatra odgoj kao sredstvo pomoću kojeg postizemo osobnu autonomiju, priznajemo druge kao jednake, ali različite, stječemo osjećaj građanstva kroz preuzimanje naših prava i odgovornosti te tako ostvarujemo svoj puni potencijal kao osjećajnih bića sa sposobnošću ljudskog „procvata“ i „sreće“ (Nixon, 2020). Sama autorica ističe da je upravo odgoj „točka u kojoj odlučujemo volimo li svijet dovoljno da preuzmemo odgovornost za njega i samim time ga spasimo od te propasti koja bi, osim obnove, bez dolaska novog i mladog, bila neizbježna... [to je] mjesto gdje odlučujemo volimo li svoju djecu dovoljno... da ih unaprijed pripremimo za zadatak obnove zajedničkog svijeta“ (Arendt, 1977: 196). Ovim se radom žele istražiti implikacije pedagoškog mišljenja prije svega u djelima u kojima se Arendt bavi analizom ljudskog stanja te istaknuti njezin doprinos u promišljanju o svrsi i cilju odgoja u pedagogiji.

Ključne riječi: odgoj, svrha i cilj odgoja, Hannah Arendt

Višnja Novosel

University of Zagreb

EDUCATION AS A PROMISE: SOME PEDAGOGICAL IMPLICATIONS IN THE WORKS OF HANNAH ARENDT

We live in a time of uncertainty, on the brink of a new world war, with an increased level of violence in society, which necessarily raises the question of where we have failed as humanity and whether we can change anything. Starting from the idea that a person becomes human precisely through education, perhaps the search for possibilities for change should begin in pedagogy. Understanding a person as an individual who “becomes an individual at birth and cannot become and grow and develop into as individual without interaction with other human beings, without social relations, without educational mediation” (Nikšić Rebihić, Komar, 2024: 13), we see the importance of education as introducing a newborn into the existing world with all its contradictions, limitations and possibilities. Hannah Arendt’s works reveal an understanding of upbringing/education as a promise between generations to preserve what is valuable and to open up the possibility of a new beginning that a person acquires at birth. Although Arendt did not explicitly deal with the issues of the purpose and aim of upbringing/education, from her analysis of the human condition the role of education in the development of the entire personality can be determined. Arendt considers education as a means by which we achieve personal autonomy, recognize others as equal but different, acquire a sense of citizenship through assuming our rights and responsibilities, and thus realize our full potential as sentient beings with the capacity for human ‘flourishing’ and ‘happiness’. (Nixon, 2020). The author herself emphasizes that education is precisely “the point at which we decide whether we love the world enough to take responsibility for it and thereby save it from that ruin which, except for renewal, without the arrival of the new and the young, would be inevitable...[it is] the place where we decide whether we love our children enough... to prepare them in advance for the task of renewing the common world” (Arendt, 1977: 196). This paper aims to explore the implications of pedagogical thinking primarily in the works in which Arendt analyses the human condition and to highlight her contribution to the reflection on the purpose and aim of education within pedagogy.

Keywords: education, purpose and goal of education, Hannah Arendt

Sandra Janković

Sveučilište u Zadru

MEĐUNARODNA ISPITIVANJA KVALITETE OBRAZOVANJA U KONTEKSTU DRUŠTVA ZNANJA

Međunarodna ispitivanja kvalitete obrazovanja igraju ključnu ulogu u oblikovanju obrazovnih politika i strateških smjernica na globalnoj razini. Ova ispitivanja mjere postignuća učenika, ali i kvalitetu odgojno-obrazovnih sustava, što je posebno važno za zemlje koje teže postizanju statusa društva znanja. Iako se rezultati često rabe za komparativne analize zemalja i kao smjernice za obrazovne reforme, postoje znatni izazovi i kritike koje se odnose na njihovu valjanost i prikladnost.

Standardizacija obrazovnih postignuća može zanemariti kulturne, socioekonomske i političke specifičnosti svake zemlje. Rezultati ovih testova često ne odražavaju cjelokupni obrazovni sustav niti uzimaju u obzir humane i kulturne aspekte obrazovanja. Kao primjer, razlike u postignućima između ispitivanja koja mjere usvojenost činjeničnih znanja i onih koji su orijentirani na ispitivanje kompetencija učenika jasno pokazuju kako različiti pristupi testiranju mogu rezultirati različitim rezultatima i smjerovima obrazovnih politika.

Polemika oko međunarodnih ispitivanja često uključuje i pitanje normativnog pritiska koji oni stvaraju. Zemlje koje postižu slabije rezultate na ljestvicama često doživljavaju reforme pod utjecajem međunarodnih organizacija, čime se može ugroziti razvoj nacionalne pedagoške kulture i specifičnih odgojno-obrazovnih potreba. Ako je sustav obrazovanja funkcionalno usmjeren prema ispunjavanju ciljeva testiranja, umanjuje se njegova prava vrijednost i svrha. Iako je važno težiti boljim rezultatima, važno je također prepoznati da bi obrazovne politike trebale biti temeljene na specifičnim potrebama nacije, a ne isključivo na globalnim zahtjevima.

Ključne riječi: društvo znanja, međunarodna ispitivanja, PISA, PIRLS, TIMSS

Sandra Janković

University of Zadar

INTERNATIONAL ASSESSMENTS OF EDUCATIONAL QUALITY IN THE CONTEXT OF THE KNOWLEDGE SOCIETY

International assessments of educational quality play a pivotal role in shaping educational policies and strategic directions at a global level. These assessments evaluate student achievements and the quality of education systems, which is particularly crucial for countries aspiring to achieve the status of a knowledge society. While results are often utilized for comparative analyses of countries and as guidelines for educational reforms, significant challenges and criticisms arise regarding their validity and appropriateness.

The standardization of educational outcomes may overlook cultural, socio-economic, and political specificities of individual countries. Moreover, these assessments often fail to capture the holistic nature of education systems, neglecting the humanistic and cultural dimensions of education. For instance, disparities in outcomes between assessments that focus on factual knowledge acquisition and those oriented toward evaluating student competencies highlight how differing testing approaches can lead to varying results and policy directions.

The debate surrounding international assessments frequently includes the normative pressures they exert. Countries with lower rankings often experience reform efforts influenced by international organizations, potentially compromising the development of national pedagogical cultures and unique educational needs. When education systems are narrowly focused on meeting testing objectives, their intrinsic value and purpose are diminished. While striving for improved results is important, educational policies must primarily address the specific needs of a nation rather than conform exclusively to global demands.

Keywords: knowledge society; international assessments; PISA; PIRLS; TIMSS

Ksenija Vataavuk Margetić, Irena Jordan Lončarić

Ekonomska škola Velika Gorica, Ekonomska, trgovačka i ugostiteljska škola, Samobor

IZAZOVI I ULOGA STRUČNOG SURADNIKA PEDAGOGA U DOBA DIGITALNE TRANSFORMACIJE

Brze tehnološke promjene zahtijevaju i znatne reforme u sustavu obrazovanja radi prilagodbe svih razina obrazovanja izazovima suvremenog života i tržišta rada. Obrazovni sustav ima ključnu ulogu u anticipiranju potrebe društva i gospodarstva uvidom u nove tehnologije i trendove, koje nastavnike i učenike pripremaju za nove poslove. Stoga je važno da se on razvija u smjeru digitalizacije kao jednog od prioriteta Europske unije.

Razvoj digitalne tehnologije donosi znatne promjene u obrazovanju otvarajući nove perspektive za unapređenje nastavnog procesa. Cilj je rada istražiti ulogu stručnih suradnika pedagoga u integraciji digitalnih alata u obrazovanju, razvoju digitalnih vještina te primjenu inovativnih tehnologija u odgojno-obrazovnom procesu i izazove s kojima se oni susreću.

Istraživanje je provedeno u srednjim školama Grada Zagreba i Zagrebačke županije, ispitanici su bili stručni suradnici pedagozi. Provedeno je kvantitativno istraživanje pomoću *online* upitnika i kvalitativno istraživanje u fokus-grupi. Dobiveni rezultati pokazuju da stručni suradnici pedagozi imaju višestruku ulogu u modernom obrazovanju, integraciji digitalnih alata, razvoju digitalnih vještina i primjeni inovativnih tehnologija. Podrška su i potpora nastavnicima u odabiru i implementaciji digitalnih alata i u učinkovitoj primjeni digitalne tehnologije u poučavanju. Također su podrška učenicima u razvoju digitalnih vještina i kritičkom promišljanju o korištenju digitalne tehnologije.

Uloga stručnih suradnika pedagoga u obrazovanju je višestruka i dinamična, te se prilagođava novim izazovima i prilikama koje donosi digitalno doba. Njihova je podrška ključna za stvaranje modernoga, inkluzivnog i učinkovitoga obrazovnog sustava.

Ključne riječi: digitalizacija, implementacija, odgojno-obrazovni proces

Ksenija Vataavuk Margetić, Irena Jordan Lončarić

School of Economics Velika Gorica, Economic, Trade and Catering School, Samobor

CHALLENGES AND ROLE OF EDUCATIONAL COUNSELORS IN THE AGE OF DIGITAL TRANSFORMATION

Due to rapid technological changes, significant alteration of education system must be carried out in order to adapt all educational levels to the challenges of modern life and to adapt to current demands of labour market. The education system plays a crucial role in anticipating the needs of society and the economy by keeping up with new technologies and trends that prepare teachers and students for jobs in demand today. Therefore, it is important to direct educational content towards digitalization as one of the priorities of the European Union.

The development of digital technology leads to significant changes in education system by opening new perspectives for enhancing the teaching process. The aim of this paper is to investigate the role of educational counsellors in integrating digital tools in education system, developing digital skills, and applying innovative technologies in the educational process, as well as the challenges they are faced with.

The research was conducted in high schools in the city of Zagreb and Zagreb County, with respondents being educational counsellors. A quantitative study was carried out using an online questionnaire and qualitative research was done in focus groups. The results indicate that educational counsellors have multiple roles in modern education, the integration of digital tools, the development of digital skills, and the application of innovative technologies. They provide support and assistance to teachers in selecting and implementing digital tools and in the effective application of digital technology in teaching. They are also supportive of students in developing digital skills and critical thinking about the use of digital technology.

Educational counsellors play a diverse and dynamic role, adapting to the emerging challenges and opportunities required by the digital age. Their support is crucial to create a modern, inclusive and effective education system.

Keywords: digitalization, implementation, educational process

Josipa Jurić, Irena Mišurac, Karmelita Pjanić

Filozofski fakultet u Splitu

MATEMATIČKA UČIONICA U OČIMA UČENIKA

U ovom članku prikazana je matematička učionica i rad učitelja tijekom nastave matematike iz perspektive učenika. Podatci su prikupljeni pomoću testa Nacrtaj matematičku učionicu. Članak se temelji na crtežima učenika koji su prikazivali učitelja matematike u učionici te na pisanim objašnjenjima uz crteže. Fokus autora bio je na oblicima i metodama poučavanja, ozračju tijekom nastave te na sredstvima i pomagalicama kojima se učitelj koristi.

U istraživanju je sudjelovalo 415 učenika od petog do osmog razreda iz četiriju osnovnih škola u Splitu. Analiza podataka bila je usmjerena na prepoznavanje uzoraka na crtežima koji su upućivali na to u kojoj je mjeri nastava u učionici više usmjerena na učitelja ili učenika. Crteži su analizirani pomoću četverostupanjske ljestvice za kodiranje načina poučavanja.

Rezultati su pokazali da je nastava uglavnom frontalna, usmjerena na nastavnika, a ne na učenika. Takav pristup pridonosi stvaranju negativnih stavova učenika prema matematici, koju često doživljavaju isključivo kao „brojeve” ili „puno formula”. Osim toga, matematiku često percipiraju kao predmet koji im nije od koristi u svakodnevnom životu, što rezultira lošijim uspjehom i manjkom interesa za prirodoslovna zanimanja.

Ključne riječi: metode i oblici poučavanja, matematičar, crtež, učenička perspektiva

Josipa Jurić, Irena Mišurac, Karmelita Pjanić

Faculty of Humanities and Social Sciences, Split

THE MATH CLASSROOM THROUGH THE EYES OF STUDENTS

This article presents the mathematics classroom and the teacher's work during math lessons from the perspective of students. The data were collected using the Draw the Mathematics Classroom test. The article is based on students drawings depicting the math teacher in the classroom, accompanied by written explanations of the drawings. The authors focused on the forms and methods of teaching, the atmosphere during lessons, and the tools and aids used by the teacher.

The study involved 415 students from fifth to eighth grade across four primary schools in Split. The data analysis focused on identifying patterns in the drawings that indicated whether classroom teaching was more teacher-centered or student-centered. The drawings were analysed using a four-level scale for coding teaching methods.

The results showed that teaching was predominantly frontal, centered on the teacher rather than the students. Such an approach contributes to the formation of negative attitudes toward mathematics, which students often perceive merely as “numbers” or “a lot of formulas”. Additionally, mathematics is frequently seen as a subject with little relevance to everyday life, leading to poorer performance and a lack of interest in STEM careers.

Keywords: teaching methods, mathematician, drawing, student perspective

Nataša Barišić

Sveučilište u Zadru

KURIKULUMSKA TEORIJSKA KONCEPCIJA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA I PEDAGOŠKA PRAKSA

U Republici Hrvatskoj razlikuju se dvije razine kurikuluma, Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i kurikulum pojedine ustanove. Nacionalni je kurikulum opsežan i usmjeren na formiranje zajedničke vizije i postizanje jednakih ciljeva na razini države, dok je kurikulum ustanove uže definiran i ovisi o njezinim specifičnostima. O kurikulumskoj teoriji i njezinim smjernicama postoji znatan korpus literature. Međutim, smjernice koje nalaže Nacionalni kurikulum RPOO u praksi nisu dovoljne. Za adekvatno provođenje kurikuluma, potrebno je poznavanje i razumijevanje konteksta kulture ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Svaka je ustanova živi sustav neprekidnih interakcija ovisan o vlastitim fizičkim i socijalnim čimbenicima i kao takav definira polazišta, načela, vrijednosti, ciljeve, odnose, profesionalni razvoj sudionika te postizanje određene kvalitete u ustanovama. Navedena polazišta predstavljaju temeljne odrednice kreiranja odgojno-obrazovnog procesa i kurikuluma svake ustanove, ali i sustava ranog i predškolskog odgoja u cjelini. Unutar rada će se prikazati nekoliko razina pretvorbe kurikulumске teorijske koncepcije u pedagošku praksu. Prva je razina jasno pisani i razumljivi službeni dokument. Druga je razina ustanova koja prihvaća kurikulum, prilagođava ga i uvrštava u svoj rad. Treća su razina odgojitelji i drugi sudionici RPOO koji ga, također prihvaćaju, prilagođavaju i uključuju u svoj rad, dok je posljednja razina odgojiteljeva realizacija kurikuluma u praksi. Cilj je ovog rada pregledom literature utvrditi razlike među istraživanjima usmjerenim na tumačenje i razumijevanje kurikulumске teorijske koncepcije u odnosu na istraživanja koja razumijevanje kurikulumске teorijske koncepcije također ispituju u praksi te to prikazuju empirijskim podacima.

Ključne riječi: Nacionalni okvirni kurikulum, kurikulum ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kultura ustanove, pedagoška praksa, sudionici ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Nataša Barišić

University of Zadar

CURRICULAR THEORETICAL CONCEPT OF EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION AND PEDAGOGICAL PRACTICE

In the Republic of Croatia, there are two levels of curriculum: the National Curriculum for Early and Preschool Education and the curriculum of individual institutions. The National Curriculum is comprehensive and focused on forming a common vision and achieving equal goals at the state level, while the institution's curriculum is more narrowly defined and depends on its specificities. There is a significant body of literature regarding curricular theory and its guidelines. However, the guidelines set by the National Curriculum for Early and Preschool Education are insufficient in practice. For the proper implementation of the curriculum, it is essential to understand and comprehend the context of the culture of early and preschool education institutions. Each institution is a living system of continuous interactions, dependent on its own physical and social factors, and as such, it defines the starting points, principles, values, goals, relationships, professional development of participants, and the achievement of a certain quality within institutions. These starting points represent the fundamental determinants for creating the educational process and curriculum of each institution, as well as the early and preschool education system as a whole. This paper will present several levels of conversion of the curricular theoretical concept into pedagogical practice. The first level is a clearly written and understandable official document. The second level is the institution that accepts the curriculum, adapts it, and incorporates it into its work. The third level involves educators and other participants who also accept, adapt, and include it in their work, while the last level is the educator's implementation of the curriculum in practice. The aim of this paper is to review the literature and determine the differences between studies focused on interpreting and understanding the curricular theoretical concept compared to studies that also examine the understanding of the curricular theoretical concept in practice and present this with empirical data.

Keywords: National Framework Curriculum, institution curriculum for early and preschool education, culture of the institution, pedagogical practice, participants in early and preschool education

Petra Bajčić

OŠ Ivana Zajca, Rijeka

ULOGA UČITELJA PRIMARNOG OBRAZOVANJA U RAZVIJANJU SOCIJALNO-EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA KOD UČENIKA

U posljednjih tridesetak godina primjećuje se sve veći interes društva za socijalno-emocionalno područje. Njegova važnost proizlazi iz potrebe pojedinca da stekne kompetencije koje će mu omogućiti uspješnu prilagodbu heterogenoj zajednici. Također, brojna istraživanja utvrdila su benefite razvijanja socijalno-emocionalnih kompetencija, među kojima je i povezanost sa školskim uspjehom. U skladu s tim, javio se sve veći interes struke za implementaciju ovog područja u sustav odgoja i obrazovanja. Odgojno-obrazovne ustanove provode preventivne programe koji se temelje na SEU (socijalno-emocionalnom učenju). Ipak, socijalno-emocionalno učenje trebalo bi se, povrh strukturiranih programa, pojavljivati i u praksi svakodnevnog poučavanja, koje je u djelomičnoj autonomiji učitelja. U skladu s tim, neminovno je pri spomenu na socijalno-emocionalni razvoj učenika naglasak staviti na ulogu osobe koja neposredno vodi nastavni proces, a to je učitelj. Unatoč tomu, u literaturi se premalo piše o tome potiču li učitelji, i na koji način, te u kojoj mjeri, razvoj socijalno-emocionalnih kompetencija učenika. U propitkivanju prakse poticanja razvoja socijalno-emocionalnih kompetencija učenika nužno je dobiti uvid u različite percepcije učitelja o njihovoj ulozi u ovom području, a u skladu s tim i u različita iskustva u provođenju aktivnosti usmjerenih na socijalno-emocionalno učenje (SEU). U skladu sa spoznajama o intenzivnom razdoblju razvoja djeteta, jasno je kako poseban fokus treba staviti na djecu mlađe školske dobi. Stoga cilj ovog istraživanja jest analizirati stavove učitelja primarnog obrazovanja o važnosti socijalno-emocionalnih kompetencija, njihovu percepciju socijalno-emocionalnog učenja kao dio svakidašnjih aktivnosti te konkretne aktivnosti koje u svojoj praksi u tu svrhu provode. Navedeno će se ostvariti analizom empirijskih nalaza i interpretacijom diskusije među osam ispitanika koji su činili fokus-grupu.

Ključne riječi: aktivnosti, odgoj i obrazovanje, pedagoška praksa, socijalno-emocionalni razvoj, SEU (socijalno-emocionalno učenje)

Petra Bajčić

Ivan Zajc Elementary School, Rijeka

THE ROLE OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN DEVELOPING STUDENTS SOCIAL-EMOTIONAL COMPETENCIES

Over the past thirty years, there has been a growing society interest in the social-emotional domain. Its importance arises from the individual's need to acquire competencies that will enable successful adaptation to a heterogeneous community. Also, numerous studies have identified the benefits of developing social-emotional competencies, including their connection to academic success. Consequently, there has been an increasing professional interest in integrating this domain into education systems. Educational institutions implement preventive programs based on SEL (social-emotional learning). Nevertheless, social-emotional learning should extend beyond structured programs and become a regular part of everyday teaching practices, which are partially autonomous to teachers. Therefore, when addressing students' social-emotional development, it is essential to emphasize the role of the individual leading the instructional process – the teacher. Despite this, the literature insufficiently explores how teachers should encourage and to what extent should they foster the development of students' social-emotional competencies. To examine the practices of promoting students' social-emotional competency development, it is necessary to gain insights into teachers' varying perceptions of their role in this domain, as well as their diverse experiences in implementing activities focused on SEL. According to knowledge about the intense developmental period of childhood, it is clear that special focus should be placed on younger school-age children. Thus, the aim of this research is to analyse primary school teachers' attitudes toward the importance of social-emotional competencies, their perception of SEL as part of everyday activities, and the specific activities they implement in practice for this purpose. This will be achieved through the analysis of empirical findings and the interpretation of discussions among eight participants.

Keywords: activities, education, pedagogical practice, social-emotional development, SEL (social-emotional learning)

Antonija Bašić Radelja

Sveučilište u Splitu

STAVOVI I ISKUSTVA RODITELJA O KORIŠTENJU SLOBODNOG VREMENA DJECE OBUHVAĆENE USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Roditeljski stavovi i iskustva o korištenju slobodnog vremena utječu na formiranje dječjih stavova o slobodnom vremenu. Slobodno vrijeme djeteta predstavlja vrijeme kada se dobrovoljno posvećuje željenim aktivnostima koje pozitivno djeluju na razvoj osobnosti, vrijednosti, stvaralaštva, mašte te ostalih komponenti koje su važne za osobni rast i razvoj svakog djeteta. Učeći djecu od ranog uzrasta da provode svoje slobodno vrijeme svrhovito, strukturirano te u aktivnostima koje ih interesiraju, znači stvoriti buduće naraštaje koji će biti inovativni i kreativni. Veoma važna pedagoška uloga slobodnog vremena proizlazi iz preventivnoga odgojnog djelovanja koje se može provoditi kroz aktivnosti kojima se djeca bave te kroz razne strukturirane oblike provođenja slobodnog vremena. U ovom smo empirijskom radu anketnim istraživanjem ispitali kakvi su stavovi roditelja djece koja pohađaju ustanove ranog i predškolskog obrazovanja na području Zadarske županije o slobodnom vremenu, te na koji način njihova djeca provode svoje slobodno vrijeme, s obzirom na sociodemografske karakteristike.

Ključne riječi: pedagogija slobodnog vremena, strukturirane aktivnosti, prevencija

Antonija Bašić Radelja

University of Split

PARENTS' ATTITUDES AND EXPERIENCES OF CHILDREN'S LEISURE ACTIVITIES IN EARLY CHILDHOOD AND PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Parents' attitudes and experiences regarding the use of leisure time influence the formation of children's attitudes towards leisure time. A child's leisure time is the time when they voluntarily engage in desired activities that have a positive impact on the development of personality, values, creativity, imagination and other components that are important for each child's personal growth and development. Teaching children from an early age to spend their free time in a purposeful and structured way and to engage in activities that interest them will create future generations that will be innovative and creative. The very important educational role of leisure time stems from the preventive educational measures that can be implemented through the activities that children engage in and through different structured forms of leisure activities. In this empirical work, we conducted a survey to investigate the attitudes of parents of children attending early childhood and preschool educational institutions in Zadar County towards leisure time and the way their children spend their free time, considering socio-demographic characteristics.

Keywords: leisure time pedagogy, structured activities, prevention

Marina Bujas, Katarina Jelić

OŠ Okučani, Sveučilište u Zagrebu

PROFESIONALNO SAGORIJEVANJE NEPOSREDNIH NOSITELJA ODGOJNO-OBRAZOVNE DJELATNOSTI

Profesionalno sagorijevanje kao posljedica dugotrajne izloženosti stresu na poslu je češće zastupljeno u zanimanjima koja uključuju neposredni rad s ljudima (Jelić, Maričić, 2024). Najčešće se povezuje s pomažućim zanimanjima koja uključuju i neposredne nositelje odgojno-obrazovne djelatnosti. Sindrom profesionalnog sagorijevanja definira se kao stanje znatne razine emocionalne iscrpljenosti, depersonalizacije i smanjenoga osobnog postignuća u poslu (Maslach, Schaufeli i Leiter, 2001). Obilježava ga kronični umor kao prvi simptom koji je popraćen različitim emocionalnim promjenama, poteškoćama u kognitivnom funkcioniranju, promjenama u ponašanju te tjelesni simptomi (Jelić, Maričić, 2024).

Kompetentnost odgojno-obrazovnih radnika u snažnoj je vezi sa zadovoljstvom i samoodređenjem ravnatelja, stručnog suradnika ili nastavnika kao čovjeka (Brust Nemet, Velki, 2016) što uključuje zadovoljstvo poslom i sposobnost adekvatnog reagiranja i funkcioniranja u stresnim situacijama koje su sve zastupljenije u odgojno-obrazovnom sustavu. Kompetencija neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti nužna je pretpostavka unapređivanja kvalitete u sustavu odgoja i obrazovanja kao važnog čimbenika društvenog razvoja (Tot, 2013). Kvaliteta školske ustanove ovisi o profesionalnom razvoju i različitim kompetencijama ravnatelja, stručnih suradnika i nastavnika koje se definiraju kao kombinacija znanja, vještina, vrijednosti, stavova i navika (Bizjak Igrec, Galić, Fajdetić, 2014).

Svrha ovog rada jest doprinos znanstvenim spoznajama o fenomenu profesionalnog sagorijevanja neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti na organizacijskoj razini, grupnih procesa unutar radnog kolektiva i širega društvenog konteksta. U radu će se dati pregled rizičnih ponašanja s naglaskom na rizične i zaštitne čimbenike kojima je moguće predvidjeti navedene fenomene, kao i na zaključke istraživanja o rizičnim zdravstvenim ponašanjima odgojno-obrazovnih radnika u kontekstu profesionalnog izgaranja i nepoželjnoga organizacijskog ponašanja. Završna razmatranja donose prijedloge mogućih intervencija usmjerenih na prevenciju i zaštitu mentalnog zdravlja i dobiti neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti.

Cljučne riječi: profesionalno sagorijevanje, stres, pomažuća zanimanja, rizični i zaštitni čimbenici, zaštita mentalnog zdravlja

Marina Bujas, Katarina Jelić

Okučani Elementary School, University of Zagreb

PROFESSIONAL BURNOUT AMONG THE DIRECT BEARERS OF EDUCATIONAL ACTIVITIES

Professional burnout as a result of long-term exposure to stress at work is more common in occupations that involve direct work with people (Jelić, Maričić, 2024). It is most often associated with helping professions that also involve direct bearers of educational activities. Professional burnout syndrome is defined as a state of significant emotional exhaustion, depersonalization, and reduced personal achievement at work (Maslach, Schaufeli, and Leiter, 2001). It is characterized by chronic fatigue as the first symptom, which is accompanied by various emotional changes, difficulties in cognitive functioning, behavioural changes and physical symptoms (Jelić, Maričić, 2024).

The competence of educational workers is strongly linked to the satisfaction and self-determination of the school principal, professional associate or teacher as a person (Brust Nemet, Velki, 2016), which includes job satisfaction and the ability to react adequately and function in stressful situations that are common in the education system. The competence of the direct bearers of educational activities is a necessary premise for improving the quality in the education system as an important factor in social development (Tot, 2013). The quality of a school institution depends on the professional development and various competencies of principals, professional associates and teachers, which are defined as a combination of knowledge, skills, values, attitudes and habits (Bizjak Igrec, Galić, Fajdetić, 2014).

The purpose of this paper is to contribute to scientific knowledge about the phenomenon of professional burnout among the direct bearers of educational activity at the organizational level, group processes within the work collective and the broader social context. This paper will provide an overview of risky behaviours with an emphasis on the risk and protective factors which can be used to predict the mentioned phenomena, as well as the conclusions of the research on risky health behaviours of educational workers in the context of professional burnout and undesirable organizational behaviour. The final reflections bring forward proposals for possible interventions aimed at preventing and protecting the mental health and well-being of the direct bearers of educational activities.

Key words: professional burnout, stress, helping professions, risk and protective factors, protecting the mental health

Irena Dukić

OŠ Voštarnica, Zadar

INOVATIVNO UPRAVLJANJE OSNOVNOM ŠKOLOM ZA UČENIKE S VEĆIM TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

U radu su prikazani rezultati kvalitativnoga uzročnog istraživanja, studije slučaja OŠ Voštarnica-Zadar u kojoj je u periodu od 2017. do 2022. provedena transformacija organizacijske strukture, kulture i stilova vođenja. Istraživanje je provedeno metodom skupnog intervjuiranja. Formirane su dvije fokus-grupe, jedna s osam sudionika iz reda učitelja i stručnih suradnika, a druga s osam sudionika iz reda roditelja učenika škole. Istraživanje je provedeno u sklopu poslijediplomskoga specijalističkog završnog rada Inovativno upravljanje školom – Studija slučaja Osnovna škola Voštarnica-Zadar koji je objavljen na repozitoriju Sveučilišta u Zadru. Cilj istraživanja bio je utvrditi kakav utjecaj ima promjena u organizacijskoj strukturi posebne ustanove OŠ Voštarnica-Zadar i promjena u stilu upravljanja na učinkovitost rada škole, odnosno kako upravljanje putem organizacijske strukture s pet timova, Tima za kvalitetu, Tima za kulturu i klimu škole, Tima za unaprjeđenje nastave i profesionalni razvoj, Tima za prikupljanje sredstava i projekte i Tima za marketing i odnose s javnošću, utječe na učinkovitost uvođenja promjena u svrhu ostvarenja ciljeva škole i poboljšanja učinkovitosti njezina rada. Rezultatima istraživanja utvrđeno je kako je rad u timovima prije svega doprinio boljoj organizaciji, suradnji i zajedništvu djelatnika te omogućio razvoj ideja i znanja, profesionalni razvoj učitelja i stručnih suradnika, osjećaj sigurnosti i zajedničkog uspjeha, implementaciju suvremenih metoda u radu s učenicima, veću motiviranost, entuzijizam i zadovoljstvo djelatnika. Rezultati su pokazali kako je takva organizacijska struktura pozitivno utjecala na promjene u kulturi škole, ostvarenje ciljeva i poboljšanje učinkovitosti škole. Najvažniji zaključak jest kako je transformacija ustanove moguća uz promjenu stilova vođenja i organizacijske strukture.

Ključne riječi: transformacija, organizacijska struktura, stilovi vođenja, timovi, učinkovitost

Irena Dukić

Voštarnica Elementary School, Zadar

INNOVATIVE MANAGEMENT OF A PRIMARY SCHOOL FOR STUDENTS WITH SEVERE DEVELOPMENTAL DISABILITIES

This paper presents the results of a qualitative cause-and-effect study, a case study of the Voštarnica – Zadar Elementary School, conducted from 2017 to 2022, during which the organizational structure, culture, and leadership styles were transformed. The research was conducted using the group interview method. Two focus groups were formed: one with eight participants who were teachers and professional associates, and the other with eight participants who were parents of school students. The research was conducted as part of the postgraduate specialist final thesis Innovative School Management – Case Study of the Voštarnica – Zadar Elementary School, published in the repository of the University of Zadar. The aim of this research was to determine the impact of changes in the organizational structure of this special institution, the Voštarnica-Zadar Elementary School, and changes in management style on the school's work efficiency. More specifically, it examined how management through an organizational structure consisting of five teams (the Quality Team, the School Culture and Climate Team, the Teaching Improvement and Professional Development Team, the Fundraising and Project Team, and the Marketing and Public Relations Team) affects the effectiveness of implementing changes in order to achieve the school's goals and improve its work. The results of the research confirmed that teamwork primarily contributes to better organization, cooperation, and togetherness among employees. It also enabled the development of ideas and knowledge, professional development of teachers and professional associates, a sense of security and shared success, the application of modern methods in working with students, and increased motivation, enthusiasm, and job satisfaction. The results showed that this organizational structure had a positive impact on changes in school culture, the achievement of goals, and the improvement of school efficiency. The most important conclusion is that the transformation of an institution is possible by changing leadership styles and organizational structure.

Keywords: transformation, organizational structure, leadership styles, teams, efficiency

Sara Pivac

DV Izvor, Solin

VAŽNOST POTICANJA EMOCIONALNOG RAZVOJA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Emocije imaju bitnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu, jer emocionalna dobrobit djeteta omogućava uravnotežen i cjelovit razvoj u svim aspektima njegova života. Odgojitelji i stručni suradnici u dječjim vrtićima suočavaju se s kompleksnim zahtjevima prakse. U DV-u *Pinokio* u Splitu provedeno je participativno akcijsko istraživanje. Podatci su prikupljeni korištenjem triju upitnika: za identifikaciju problema, za inicijalnu i završnu procjenu odgojitelja, te putem fokus-grupe u kojoj je sudjelovalo osam odgojitelja iz četiriju odgojnih skupina. Upitnici su omogućili prikupljanje kvantitativnih podataka pružajući uvid u njihove stavove, mišljenja i iskustva. S druge strane, fokus-grupa omogućila je dublju analizu kroz interaktivnu diskusiju. Kombinacijom ovih dviju metoda osigurana je sveobuhvatna perspektiva. Cilj je istraživanja unaprjeđenje odgojno-obrazovnog procesa uvođenjem promjena u rad odgojitelja s naglaskom na osnaživanje njihovih kompetencija za poticanje razvoja djetetovih emocionalnih vještina. Problem istraživanja prepoznat je u praksi te je nastao iz potrebe za prevencijom i smanjenjem nepoželjnih oblika ponašanja djece. Rezultati početne analize stanja pokazuju da se najveći dio posebnih potreba odnosi na teškoće u ponašanju i emocionalne teškoće (26,2 %). Kvalitativan pristup akcijskog istraživanja primjeren je navedenoj problematici jer omogućuje neposredno participiranje u odgojnoj stvarnosti. Uspoređujući rezultate inicijalnog i finalnog upitnika, vidljivo je da su se dogodile pozitivne promjene u stavovima i vještinama odgojitelja. Jačanjem kompetencija odgojitelja za poticanje emocionalnog razvoja posljedično se smanjio broj djece koja iskazuju nepoželjna ponašanja. Također, povećala se kvaliteta življenja i učenja u predškolskoj ustanovi. Unaprjeđenje emocionalnih vještina kod djece jest temelj za izgradnju prosocijalnih oblika ponašanja.

Ključne riječi: akcijsko istraživanje, emocije, fokus-grupa, odgojitelji, predškolske ustanove

Sara Pivac

Izvor Kindergarten, Solin

THE IMPORTANCE OF PROMOTING EMOTIONAL DEVELOPMENT IN PRESCHOOL CHILDREN

Emotions play a significant role in the educational process, because a child's emotional well-being enables balanced and holistic development in all aspects of their life. Preschool teachers and professional associates face complex demands of their practice. A participatory action research study was conducted at "Pinokio" kindergarten in Split. Data were collected using three questionnaires: for problem identification, for initial and final assessment of preschool teachers, and through a focus group in which eight preschool teachers from four educational groups participated. The questionnaires facilitated the collection of quantitative data, offering insights into participants' attitudes, opinions, and experiences. On the other hand, the focus group facilitated a deeper analysis through interactive discussion. The combination of these two methods ensured a comprehensive perspective. The aim of the research is to improve the educational process by introducing changes in the work of preschool teachers, with an emphasis on strengthening their competencies to encourage the development of children's emotional skills. The research problem was identified in practice and stemmed from the need to prevent and reduce undesirable forms of child behaviour. The results of the initial situation analysis show that the majority of special needs are related to behavioural and emotional difficulties (26.2%). The qualitative approach of action research is appropriate for the above-mentioned issues because it allows for direct participation in the educational reality. Comparing the results of the initial and final questionnaires, it is evident that positive changes have occurred in the attitudes and skills of preschool teachers. Strengthening the competencies of educators to encourage emotional development has consequently reduced the number of children who exhibit undesirable behaviours. Also, the quality of life and learning in the preschool institution has increased. Improving children's emotional skills is the foundation for building prosocial forms of behaviour.

Keywords: action research, emotions, focus group, educators, preschool institutions

Marina Panić Amižić, Jelena Topić

DV Travno, Zagreb, DV Biokovsko zvonice, Makarska

„I MOJE MIŠLJENJE JE VAŽNO” – PERSPEKTIVA DJETETA O AUTONOMIJI U USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

U sklopu suvremene pedagogije dijete se percipira kao socijalni subjekt sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (dalje NKRPOO), 2015). Prema Konvenciji o pravima djeteta (1989), dijete ima pravo izražavati svoje mišljenje te aktivno sudjelovati u rješavanju svih pitanja i donošenju odluka koje utječu na njegov život. Navedeno pravo usko je povezano s vrijednošću autonomije koja se ostvaruje poticanjem djeteta na donošenje i provođenje odluka i izbora, preuzimanje inicijative te iznošenje i zastupanje vlastitog mišljenja (NKRPOO, 2015). Razvoj autonomije doprinosi djetetovoj aktualnoj i dugoročnoj dobrobiti. Analizom recentnih i relevantnih izvora, uviđa se da su istraživanja koja su usmjerena na perspektivu djeteta izrazito rijetko zastupljena. Perspektivu djeteta, kao socijalnog subjekta i aktivnog dionika osobnog odgoja i obrazovanja, ne smije se zanemariti.

U tu svrhu provest će se istraživanje s ciljem razumijevanja stavova djece o autonomiji i mogućnostima osobnog donošenja odluka u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (dalje RPOO). Istraživanje se planira provesti u pedagoškoj godini 2024./2025. u dvjema ustanovama RPOO u Republici Hrvatskoj. Sudjelovanje u istraživanju bit će dobrovoljno i anonimno, uz poštovanje Etičkog kodeksa istraživanja s djecom (2020), a za prikupljanje podataka bit će korišten polustrukturirani intervju. Istraživanjem se planira ispitati 20-ero djece rane i predškolske dobi (od 4 do 6 godina). Rezultati istraživanja doprinijet će razumijevanju odgojno-obrazovnog procesa iz perspektive djeteta te dati uvid u mogućnosti stvaranja uvjeta za osiguravanje prava djeteta na samostalno odlučivanje.

Ključne riječi: autonomija, dijete rane i predškolske dobi, odgojno-obrazovne vrijednosti, perspektiva djeteta, pravo djeteta

Marina Panić Amižić, Jelena Topić

Travno Kindergarten, Zagreb, Biokovsko zvonice Kindergarten, Makarska

“MY OPINION MATTERS TOO” – PERSPECTIVES OF CHILDREN ON THE AUTONOMY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE INSTITUTIONS

In the context of modern pedagogy, children are perceived as social subjects with specific needs, rights and a specific culture (National Curriculum for Early and Preschool Education (NCEPE), 2015). According to the Convention on the Rights of the Child (1989), children have the right to express their opinion and actively participate in resolving of all matters and decision-making that impact their life. This right is closely related to the value of autonomy, which is accomplished by encouraging children to make and carry out their own decisions and choices, as well as to take initiative, express and represent their own opinion (NCEPE, 2015). Development of autonomy contributes to child's current and long-term benefit. By analysing recent relevant sources, the scarcity of research focusing on perspectives of children has been observed. Perspectives of children, as social subjects and active participants in their own upbringing and education, should not be neglected.

For this purpose, a study will be conducted aiming to understand attitudes of children on the autonomy as well as possibilities for personal decision-making in early childhood education and care institutions (ECEC). This study will be conducted in pedagogical year 2024/2025 within two ECEC institutions in Croatia. Participation in the study will be voluntary, anonymous, and aligned with the code of ethics for research involving children (2020), and semi structured interview will be used for data collection. It is anticipated that 20 children of early childhood and preschool age (between 4 and 6) will be interviewed in this study. Findings will contribute to better understanding of the education and upbringing from the perspective of a child, and provide an insight into possibilities for creating conditions where child's right to make decisions independently will be ensured.

Keywords: autonomy, children of early childhood and preschool, upbringing and educational values, perspectives of children, child rights

Daliborka Jandroković

DV Radost, Novska

KREIRANJE PROFESIONALNE KULTURE I UČINKOVITE KOMUNIKACIJE U SUVREMENIM PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Profesionalna kultura i komunikacija u predškolskoj ustanovi temelj su razvoja kvalitetnih odgojno-obrazovnih procesa koji odgovaraju na izazove suvremenoga pluralnog društva. Cilj ovog rada jest istražiti kako pedagoške tradicije i suvremeni znanstveni uvidi oblikuju profesionalnu praksu u predškolskim ustanovama, s posebnim naglaskom na važnost komunikacije i suradnje među odgojiteljima, djecom i roditeljima.

Analizirani su rezultati recentnih znanstvenih istraživanja o profesionalnim kompetencijama odgojitelja, važnosti interkulture osjetljivosti i etičkih standarda te primjerima dobre prakse iz različitih pedagoških sustava. Rad naglašava kako profesionalna kultura utemeljena na otvorenosti, timskom radu i kontinuiranom učenju doprinosi stvaranju inkluzivnog i podržavajućeg okruženja za svu djecu. Komunikacija je identificirana kao ključna dimenzija te kulture, pri čemu se ističu uloga transparentnosti, empatije i aktivnog slušanja u gradnji povjerenja i poticanju suradničkih odnosa.

Najvažniji rezultati pokazuju da se kroz promicanje refleksivne prakse i razvoj profesionalnih zajednica učenja znatno podiže kvaliteta odgojno-obrazovnog rada. Primjeri dobre prakse iz skandinavskih zemalja i Reggio Emilia pristupa ilustriraju kako jasni profesionalni standardi, podrška vodstva i ulaganje u kontinuirano stručno usavršavanje mogu osigurati visoku razinu profesionalne kulture i komunikacije. Zaključno, rad ističe potrebu za prilagodljivim modelima upravljanja i pedagoškim pristupima koji uvažavaju pluralne potrebe suvremenog društva, uz istovremeno očuvanje djetetove dobrobiti kao osnovne vrijednosti.

Ključne riječi: refleksivna praksa, profesionalne zajednice učenja, pedagoški pristupi, inkluzivno obrazovanje, odgojno-obrazovna kvaliteta

Daliborka Jandroković

Radost Kindergarten, Novska

CREATING A PROFESSIONAL CULTURE AND EFFECTIVE COMMUNICATION IN CONTEMPORARY PRESCHOOL INSTITUTIONS

Professional culture and communication in preschool institutions are the foundation for the development of high-quality educational processes that address the challenges of contemporary pluralistic societies. The aim of this paper is to explore how pedagogical traditions and contemporary scientific insights shape professional practices in preschool institutions, with a particular focus on the importance of communication and collaboration among educators, children, and parents.

The results of recent scientific studies on the professional competencies of educators, the importance of intercultural sensitivity, ethical standards, and examples of good practices from various pedagogical systems were analysed. The paper emphasizes that a professional culture rooted in openness, teamwork, and continuous learning contributes to the creation of an inclusive and supportive environment for all children. Communication is identified as a key dimension of this culture, highlighting the roles of transparency, empathy, and active listening in building trust and fostering collaborative relationships.

The most significant findings show that promoting reflective practice and developing professional learning communities significantly enhance the quality of educational work. Examples of good practices from Scandinavian countries and the Reggio Emilia approach illustrate how clear professional standards, leadership support, and investment in continuous professional development can ensure a high level of professional culture and communication. In conclusion, the paper underscores the need for adaptable management models and pedagogical approaches that address the plural needs of contemporary society while preserving the child's well-being as a fundamental value.

Keywords: inclusive education, educational quality, pedagogical approaches, professional learning communities, reflective practice

Mirjana Miočić, Sanja Pavić, Marina Šarlija Miočić

DV Sunce, Zadar

STRATEŠKO PLANIRANJE RAZVOJA ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE: UVOĐENJE MONTESSORI PROGRAMA U DV SUNCE ZADAR

Nužnost i težnja k strateškom planiranju u odgojno-obrazovnom sustavu u Republici Hrvatskoj vidljivi su u izradi Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014). Navedenim dokumentom nastoji se dugoročno promišljati o sve dinamičnijim društvenim promjenama u društvu, gospodarstvu i kulturi koje predstavljaju izazov svim društvima, pa tako i hrvatskom. S obzirom na globalizirajuće promjene čija je posebna karakteristika nepredvidljivost, ulaganje u znanje stavlja se na prvo mjesto u projekcijama strateškog razvoja.

Strategija se temelji na nizu dokumenata kojima se nastojao unaprijediti odgojno-obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj. Kada se spominje izrada Strategije, nezaobilazno je spomenuti načelo na kojem se ona zasniva, a to je autonomija svih institucija u području obrazovanja. Iz toga proizlazi potreba jasnog dogovora pri definiranju ishoda svakoga pojedinog segmenta obrazovanja, a ujedno pretpostavlja preuzimanje odgovornosti svih djelatnika za uspješan ishod cjelokupnog procesa.

Strategija predstavlja fundamentalnu pretpostavku u ostvarenju cilja, odnosno uspjeha organizacije. Uključuje okvir poslovnih aktivnosti organizacije, određivanje dugoročnih ciljeva i zadataka organizacije te usmjeravanje tih aktivnosti prema planiranom korištenju vlastitih resursa na najučinkovitiji način (Alfirević, Podrug, Ban, Gutović, 2016). Pritom je nužno utvrđivanje stanja gdje se organizacija trenutačno nalazi, formuliranje cilj(eva), te planiranje aktivnosti kojima će se postići buduće, željeno stanje.

U radu je prikazan proces strateškog planiranja u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje s osvrtom na cilj koji se odnosi na implementaciju inovativnih i alternativnih koncepcija u odgojno-obrazovni rad sa svrhom uspostavljanja i razvijanja pedagoškog pluralizma. Konkretno, prikazana je mjera uvođenja Montessori programa za djecu od treće godine života do polaska u školu u odnosu na prepoznatljivu vrijednost Montessori pedagogije koja se temelji na znanstvenom promatranju spontanog učenja djece, na poticanju samostalnosti djeteta u njegovu djelovanju te na poštovanju djetetove osobnosti. Navedeno podrazumijeva uvažavanje i afirmaciju različitih pedagoških koncepcija i pristupa u razvijanju obrazovanja kao i demokratizaciju i unaprjeđivanje kvalitete obrazovanja unutar javnog sustava školstva.

Ključne riječi: strateško planiranje, alternativne koncepcije, pedagoški pluralizam, Montessori program

Mirjana Miočić, Sanja Pavić, Marina Šarlija Miočić

Sunce Kindergarten, Zadar

STRATEGIC PLANNING OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS: INTRODUCTION OF THE MONTESSORI PROGRAM IN THE SUNCE KINDERGARTEN, ZADAR

The necessity and aspiration for strategic planning in the education system in the Republic of Croatia are evident in the drafting of the Strategy for Education, Science and Technology (2014). This document seeks to reflect on the increasingly dynamic social changes in society, economy and culture in the long term, which is a challenge for all societies, including Croatia. Given the globalizing changes that are characterized by unpredictability, investment in knowledge is placed first in strategic development projections.

The Strategy is based on a series of documents that sought to improve the education system in the Republic of Croatia. When mentioning the development of the Strategy, one must mention the principle on which it is based, and that is the autonomy of all institutions in the field of education. This results in the need for a clear agreement on defining the outcomes of each individual segment of education, and at the same time assumes the assumption of responsibility of all employees for the successful outcome of the entire process.

Strategy is a fundamental prerequisite for the achievement of the organization's goal, i.e. success. It includes the framework of the organization's business activities, the determination of long-term goals and tasks of the organization, and directing these activities towards the planned use of own resources in the most efficient way (Alfirević, Podrug, Ban, Gutović, 2016). In doing so, it is necessary to determine the state where the organization is currently located, formulate the goal(s), and plan activities that will achieve the future, desired state.

The paper presents the process of strategic planning in an institution for early childhood education and care with a focus on the goal related to the implementation of innovative and alternative concepts in educational work with the purpose of establishing and developing pedagogical pluralism. Specifically, the measure of introducing the Montessori program for children from the age of three until they start school is presented in relation to the recognizable value of Montessori pedagogy, which is based on scientific observation of spontaneous learning of children, on encouraging the child's independence in his activities and on respecting the child's personality. This implies the appreciation and affirmation of different pedagogical concepts and approaches in the development of education, as well as the democratization and improvement of the quality of education within the public school system.

Key words: strategic planning, alternative concepts, pedagogical pluralism, Montessori program

Ana-Marija Cimaš, Ivana Pavišić

DV Sopot, Zagreb

SURADNJA, PROFESIONALNI RAZVOJ I AUTONOMIJA ODGOJITELJA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU

Profesionalni razvoj, suradnja i autonomija odgojitelja ključni su elementi koji utječu na kvalitetu odgojno-obrazovnog rada u vrtićima. Profesionalni razvoj odgojiteljima omogućuje kontinuirano usvajanje novih znanja i vještina, metoda rada kroz stručna usavršavanja, seminare, edukacije i vrednovanje vlastite prakse. Time se osigurava prilagodba suvremenim pedagoškim trendovima i potrebama djece. Suradnja među odgojiteljima i drugim stručnim suradnicima potiče razmjenu ideja, iskustava i resursa. Timskim radom postiže se usklađenost u planiranju i provedbi aktivnosti čime se obogaćuje odgojno-obrazovni proces i osigurava podrška cjelovitom razvoju svakog djeteta. Odgojitelj koji ima autonomiju slobodan je u osmišljavanju i provedbi aktivnosti prilagođenih potrebama djece u skupini. Povezana s odgovornošću i profesionalnošću autonomija omogućuje odgojiteljima da kreativno pristupe radu, eksperimentiraju metodama i prilagođavaju programe specifičnostima djece i suvremenog doba. Integracija svih ovih elemenata doprinosi stvaranju kvalitetnoga poticajnog i fleksibilnog odgojno-obrazovnog okružja koje podržava cjeloviti razvoj djeteta.

Ključne riječi: profesionalni razvoj, autonomija, suradnja, okružje, razvoj

Ana-Marija Cimaš, Ivana Pavišić

Sopot Kindergarten, Zagreb

COOPERATION, PROFESSIONAL DEVELOPMENT AND AUTONOMY OF EDUCATORS IN EDUCATIONAL WORK

Professional development, cooperation, and the autonomy of educators are key elements that impact the quality of educational work in kindergartens. Professional development enables educators to continuously acquire new knowledge and skills, as well as methods of work through professional training, seminars, education, and evaluation on their own practice. This ensures adaptation to modern pedagogical trends and the needs of children. Cooperation among educators and other professional associates encourages the exchange of ideas, experiences, and resources. Teamwork achieves alignment in planning and implementing activities, enriching the educational process and ensuring support for the holistic development of each child. An educator with autonomy is free to design and implement activities tailored to the needs of the children in the group. Connected with responsibility and professionalism, autonomy allows educators to creatively approach their work, experiment with methods, and adapt programs to the specific characteristics of children and contemporary times. The integration of all these elements contributes to the creation of a high-quality, stimulating, and flexible educational environment that supports the holistic development of the child.

Keywords: professional development, autonomy, cooperation, environment, development

Martina Hrupec

DV Pčelica, Bisag

UTJECAJ ORGANIZACIJSKE KULTURE NA IMIDŽ PREDŠKOLSKJE USTANOVE

Svaka organizacija ima svoju kulturu. Ovim radom dan je uvid u način na koji organizacijska kultura pridonosi razvoju imidža predškolske ustanove. Suvremene predškolske ustanove okrenute su kvaliteti i suvremenom shvaćanju djeteta kroz nove paradigme odgoja.

U demokratski ustrojenim predškolskim ustanovama moć i odgovornost raspodijeljene su na sve dionike procesa odgoja i obrazovanja. Profesionalno partnerstvo svih zaposlenika kroz kvalitetnu komunikaciju pridonosi razvoju imidža ustanove.

Organizacijska kultura i identitet ustanove temeljno je polazište k ostvarenju dobre reputacije i imidža ustanove. Kroz navedena poglavlja u radu opisani su faktori pomoću kojih se ostvaruju kriteriji za dobar imidž.

Provedeno je istraživanje na ispitanicima koji su zaposleni u ustanovama za rani i predškolski odgoj te su u anketnim pitanjima izrazili svoje mišljenje o utjecaju organizacijske kulture na imidž predškolske ustanove. Iz tog istraživanja donesen je zaključak ovog rada.

Ključne riječi: predškolske ustanove, organizacijska kultura, imidž

Martina Hrupec

Pčelica Kindergarten, Bisag

THE INFLUENCE OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON THE IMAGE OF PRESCHOOL INSTITUTIONS

Every organization has its own culture. This paper, "The Influence of Organizational Culture on the Image of a Preschool Institution", provides an insight into how organizational culture contributes to the development of the image of a preschool institution. Modern preschool institutions are focused on quality and modern understanding of the child through new paradigms of education.

In democratic preschool institutions, power and responsibility are distributed to all stakeholders in the education process. The professional partnership of all employees through quality communication contributes to the development of the institution's image.

The organizational culture and identity of the institution is the fundamental starting point for achieving a good reputation and image of the institution. In this paper, we described the factors used to achieve the criteria for a good image.

Research was conducted on respondents who are employed in institutions for early and preschool education, and in survey questions they expressed their opinions about the influence of organizational culture on the image of preschool institutions. The conclusion of this paper was drawn from that research.

Keywords: preschool institutions, organizational culture, image

Lidija Bobić, Slaven Petri

DV Sunce, Zadar

PROJEKTNI RAD KAO PRISTUP SUVREMENOM ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU U DJEČJEM VRTIĆU

Usmjerenost na dijete je jedna od karakteristika suvremenog kurikuluma. To podrazumijeva prihvaćanje individualnih razlika, autonomije i slobode svakog djeteta, a naglasak je na dječjim interesima, razvojnim i individualnim potrebama i pravima. Promatrajući različite autentične aktivnosti djece, osluškajući njihova razmišljanja i spoznaje do kojih dolaze, primjećujemo da djeca istražuju, propituju i pokušavaju razumjeti svijet oko sebe postavljajući različite hipoteze kao što to čine znanstvenici. Vodeći se shvaćanjem djeteta kao aktivnoga, kreativnog i kompetentnog bića koje konstruiranjem i sukonstruiranjem svojeg znanja utječe na svoje razumijevanje svijeta i na vlastiti razvoj, a ne kao pasivnog primatelja znanja kojeg odrasli trebaju učiti poučavanjem, rad na projektu smatra se posebno vrijednim u odgojno-obrazovnom procesu. Rad na projektu obuhvaća proučavanje neke teme ili problema u kojima jedno dijete ili grupa djece prema vlastitim interesima i mogućnostima u suradnji s drugima poduzimaju različite aktivnosti koje ih vode postupnoj izgradnji novih znanja (Slunjski, 2012). Urođeni samooorganizacijski, samomotivirajući, istraživački i otkrivački potencijal djece može se ostvariti u kvalitetno oblikovanome odgojno-obrazovnom procesu koji uključuje osiguravanje poticajnih materijalnih uvjeta kako bi djeca mogla iskustveno učiti i ostvarivati različite socijalne interakcije. Odgojitelj bi trebao stvarati stimulativno okruženje koje će djeci osiguravati raznolikost materijala za stjecanje iskustava na kojima će konstruirati daljnja znanja i razumijevanja te omogućiti djetetu autonomnost pri stjecanju iskustava. Takvo okruženje koje osigurava podršku razvoju projekta moguće je ostvariti jedino kontinuiranim praćenjem, promatranjem, istraživanjem, dokumentiranjem i zajedničkim refleksijama o cjelokupnom kontekstu procesa i ulogama odgojitelja u njemu. U radu je prikazan projekt kojem je cilj potaknuti kreativnost i stvaralački potencijal djeteta u različitim medijima iz područja fotografije te otvorenost djeteta prema svijetu oko sebe i novim iskustvima.

Ključne riječi: kurikulum, autonomija, kreativnost, fotografija, dokumentiranje

Lidija Bobić, Slaven Petri

Sunce Kindergarten, Zadar

PROJECT WORK AS AN APPROACH TO MODERN EDUCATIONAL PROCESS IN KINDERGARTEN

Child-centeredness is one of the characteristics of the modern curriculum. This implies acceptance of individual differences, autonomy and freedom of each child, and the emphasis is on children's interests, developmental and individual needs and rights. Observing different authentic activities of children, listening to their thoughts and the knowledge they acquire, shows us that children explore, question and try to understand the world around them by setting different hypotheses as scientists do. Guided by the understanding of the child as an active, creative and competent being who, by constructing and co-constructing his knowledge, influences his understanding of the world and his own development, and not as a passive recipient of knowledge that adults need to transfer through teaching, project work is considered particularly valuable in the educational process. Work on a project includes the study of a topic or problem in which one child or a group of children, according to their own interests and possibilities, in cooperation with others, undertakes various activities that lead them to gradually build new knowledge. (Slunjski, 2012.) The innate self-organizing, self-motivating, researching and discovering potential of children can be realized in a well-designed educational process that includes providing stimulating material conditions so that children can learn experientially and achieve various social interactions. The educator should create a stimulating environment that will provide children with a variety of materials for acquiring experiences on which they will construct further knowledge and understanding and enable the child to be autonomous in acquiring experiences. Such an environment, that provides support for the development of the project, can only be achieved through continuous monitoring, observation, research, documentation and joint reflections on the overall context of the process and the roles of educators in it. This paper presents a project aimed at stimulating children's creativity and creative potential in various photography-related media, as well as fostering children's openness to the world around them and new experiences.

Keywords: curriculum, autonomy, creativity, photography, documentation

Linda Podrug Krstulović, Elza Mariani

DV Marjan, Split

OBRAZOVNA DOBROBIT KAO ŽELJENA DIMENZIJA I ISHOD ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA

Dobrobiti djece, njihovo sveukupno blagostanje, cilj su obitelji, vladinih institucija i šire društvene zajednice. Zadatak odgojitelja jest planiranje odgojno-obrazovnog procesa i promišljanje kako ostvarivati dobrobiti. Praksa u dječjim vrtićima dokazuje njihovu isprepletenost; različitim aktivnostima potiče se nekoliko dobrobiti. Dijete razvija više kompetencija koje se nadograđuju na njihova prethodna znanja. U predškolskim ustanovama učenje se oslanja na igru, a obrazovna dobrobit podrazumijeva razvijanje osobnih potencijala djeteta i uspješno funkcioniranje. Postavlja se pitanje jesu li sve dobrobiti jednako važne i koliko su predškolske ustanove usmjerene na znanje i kompetenciju „učenja učenja“ kao temelja ostvarenja cjeloživotnog učenja. Istraživanja i praksa potvrđuju kako se istraživački potencijal najbolje razvija u poticajnom okruženju, multisenzoričkom. Emocionalna je stabilnost preduvjet svih dobrobiti – jer je zadovoljno dijete znatiželjno i pozitivno, konstruktivno prema novim izazovima/znanjima. Bašić (2009) otvara raspravu kako se suvremenom djetetu, sukonstruktoru vlastitih znanja stavlja preveliko opterećenje samoodređenja, samostalnog odlučivanja. Iako se u školama potiče ostvarenje vlastitog potencijala svakog učenika i „škola za život“ nudi određenu fleksibilnost u nastavi, propisanim se sadržajima programa i okruženjem razlikuju od predškolskih ustanova. Olakšanje postupka prijelaza iz vrtića u škole, kao i ublažavanje stresa od nepoznatog mogu pridonijeti dobra suradnja vrtića i škole (Visković, Višnjić-Jevtić, 2019).

Ključne riječi: dijete, dobrobiti, učenje, okruženje, prijelazi

Linda Podrug Krstulović, Elza Mariani

Marjan Kindergarten, Split

EDUCATIONAL WELL-BEING AS A DESIRED DIMENSION AND OUTCOME OF THE EDUCATIONAL PROCESS

The goal of families, government institutions, and the broader social community is the well-being of children and their overall benefits. The preschool teacher's task is to plan the educational process and think about how to achieve those benefits. Practice in kindergartens proves their intertwining; different activities promote several benefits. The child develops more competencies that build on their previous knowledge. In preschool institutions, learning is based on play, and educational well-being implies the development of the child's personal potential and successful functioning. The question arises as to whether all benefits are equally important and how much preschool institutions are focused on the knowledge and competence of "learning to learn" as the basis for achieving lifelong learning. Research and practice confirm that research potential is best developed in a stimulating, multisensory environment. Emotional stability is a prerequisite for all benefits – because a satisfied child is curious and positive, constructive towards new challenges/knowledge. Bašić (2009) initiates a discussion on how modern children, as co-constructors of their own knowledge, are burdened with an excessive amount of self-determination and independent decision-making. Although schools encourage the realization of each student's own potential and the "school for life" offers a certain flexibility in teaching; they differ from pre-school institutions in terms of prescribed program content and environment. Good cooperation between kindergartens and schools can contribute to easing the process of transition from kindergarten to school, as well as easing the stress of the unknown (Visković, Višnjić-Jevtić, 2019).

Keywords: child, well-being, learning, environment, transitions

Tijana Vidović, Mirela Marjanac

DV Sopot, Zagreb

RAZUMIJEVANJE KOMPETENCIJA KAO ODGOJNO-OBRAZOVNIH VRIJEDNOSTI U VRTIČKOM, NACIONALNOM I EUROPSKOM KONTEKSTU

Razvoj ključnih kompetencija, njihovo vrednovanje i pružanje dodatnog stručnog usavršavanja, trebalo bi poduprijeti kvalitetu odgojno-obrazovnog rada odgojitelja u dječjem vrtiću.

Pružanjem stručne potpore odgojiteljima stručni suradnici, a posebno pedagog, mogu doprinijeti posredno unapređenju ključnih kompetencija djece kao dio pristupa za cjeloživotno učenje u odgojno-obrazovnom okružju.

Cilj ovog rada jest prikazati način razvoja kompetencija odgojitelja u smislu prepoznavanja i definiranja ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje kako bi se poticao razvoj kompetencija djece u dječjem vrtiću.

Stjecanje osnovnih vještina kao i razvoj širih kompetencija mogu se olakšati sustavnim osmišljavanjem stručnih usavršavanja unutar dječjeg vrtića, primjerice organizirajući interne aktivne, timove, grupe zajedničkog promišljanja i učenja. Metodologija učenja odgojitelja oslanja se na model koji je razvio američki psiholog David Kolb i temelji se na pretpostavci da odrasli uče iskustveno. Krug učenja sastoji se od četiriju faza: konkretno iskustvo, promatranje i refleksija, apstraktno konceptualiziranje i aktivno eksperimentiranje. Polazeći od iskustva i znanja, razvijeni su alati za samovrednovanje i procjenu dosadašnjih iskustava i znanja koja su odgojitelji imali. Procjena je pomogla strukturiranju procesa učenja odgojitelja i usmjeravanju poboljšanja njihovih kompetencija. Tim pod nazivom Razvoj kompetencija odgojitelja imao je cilj uspostaviti zajedničko razumijevanje kompetencija koje odgojitelji potiču i razvijaju kod djece, a to su kompetencije opisane u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj u Republici Hrvatskoj, a temelje se na Europskom referentnom okviru Kompetencija za cjeloživotno učenje.

Ključne riječi: ključne kompetencije, stručno usavršavanje, samovrednovanje

Tijana Vidović, Mirela Marjanac

Sopot Kindergarten, Zagreb

UNDERSTANDING COMPETENCES AS EDUCATIONAL VALUES IN THE KINDERGARTEN, NATIONAL AND EUROPEAN CONTEXT

The development of key competences, their evaluation and the provision of additional professional development should support the quality of the educational work of kindergarten teachers.

By providing professional support to kindergarten teachers, professional associates, and especially the pedagogue, we can indirectly contribute to the improvement of children's key competences as part of a lifelong learning approach in the educational environment.

The aim of this paper is to present a way to develop the competences of kindergarten teachers in terms of recognizing and defining key competences for lifelong learning in order to encourage the development of children's competences in kindergarten.

The acquisition of basic skills as well as the development of broader competences can be facilitated by systematically designing professional development within kindergartens, for example by organizing internal expert groups, teams, and groups for joint reflection and learning. The learning methodology of educators relies on a model developed by American psychologist David Kolb and is based on the assumption that adults learn experientially. The learning cycle consists of four phases: concrete experience, observation and reflection, abstract conceptualization and active experimentation. Based on experience and knowledge, tools were developed for self-assessment and assessment of the experiences and knowledge that educators had so far. The assessment helped to structure the learning process of educators and guide the improvement of their competences. The team called Development of Educator Competences aimed to establish a common understanding of the competences that educators encourage and develop in children, which are the competences described in the National Curriculum for Early and Preschool Education in the Republic of Croatia, and are based on the European Reference Framework for Competences for Lifelong Learning.

Keywords: key competences, professional development, self-assessment

Anita Šuća, Andrea Tomašević

DV Bili cvitak, Sinj

POTREBE I OČEKIVANJA RODITELJA/SKRBNIKA DJECE RANE I PREDŠKOLSKJE DOBI U ODNOSU NA DJEČJI VRTIĆ

Ovaj rad problematizira razloge odnosno potrebe roditelja/skrbnika za što ranijim uključivanjem djece u dječji vrtić te njihova očekivanja od dječjeg vrtića kao odgojno-obrazovne ustanove. Podatci su dobiveni provedbom anketnog upitnika s roditeljima upisane djece, kao i provedbom polustrukturiranog intervjua s roditeljima djece s teškoćama u razvoju. Prije svega, promjene u strukturi obiteljskih zajednica, ali i svjesnost roditelja/skrbnika o dobrobitima uključivanja djece u dječji vrtić pridonijele su trendu „velikih lista čekanja” u dječjim vrtićima posljednjih nekoliko godina, dok su dokazane dobrobiti rane intervencije rezultirale i što ranijim uključivanjem djece s teškoćama u razvoju u programe vrtića, ne uzimajući u obzir uvjete u njima, a često ni potrebe djece. Nije teško stoga izvesti zaključak da se potrebe roditelja/skrbnika 21. stoljeća uvelike razlikuju u odnosu na roditelje/skrbnike 20. stoljeća i da je tendencija što ranijeg uključivanja djece u vrtić rezultat promjena u strukturama obiteljskih zajednica, dok je sami odgoj sve više prepušten odgojno-obrazovnim institucijama odnosno odlukama države. Nameće se pitanje opstanka ovakvog modela sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji u Republici Hrvatskoj i u trenutku pisanja ovog članka reguliraju zastarjeli akti, a kakav odgoj želimo, tek treba definirati.

Ključne riječi: institucionalizirani odgoj, obiteljski odgoj, rana intervencija

Anita Šuća, Andrea Tomašević

Bili cvitak Kindergarten, Sinj

NEEDS AND EXPECTATIONS OF PARENTS/GUARDIANS OF EARLY AND PRESCHOOL AGE CHILDREN IN RELATION TO KINDERGARTEN

This paper examines the reasons and needs of parents/guardians for the early inclusion of children in kindergarten and their expectations of kindergarten as an educational institution. The data was obtained by a survey questionnaire conducted among parents of the enrolled children, as well as by conducting semi-structured interviews with parents of children with developmental disabilities. Primarily, changes in the structure of family, but also the awareness of parents/guardians about the benefits of including children in kindergarten, have contributed to the trend of “large waiting lists” in kindergartens in recent years, while the proven benefits of early intervention have also resulted in the early inclusion of children with developmental disabilities in kindergarten programs, without taking into account the conditions in the kindergartens, and often not even the needs of the children. It is therefore not difficult to conclude that the needs of parents/guardians in the 21st century are greatly different from those of parents/guardians in the 20th century, and that the tendency to include children in kindergarten as early as possible is the result of changes in the structures of family, while education itself is increasingly left to educational institutions and government decisions. There is a growing concern about the sustainability of this model of early and preschool education system, which in the Republic of Croatia, at the time of writing this article, is regulated by outdated acts, while the kind of education we want has yet to be defined.

Keywords: institutionalized upbringing, family upbringing, early intervention

Anka Perić

DV Sunce, Zadar

PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA KAO REFLEKSIJA PROFESIONALNE KULTURE I KOMPETENCIJA ODGOJITELJA

Pedagoška dokumentacija zauzima ključno mjesto u profesionalnoj praksi odgojitelja, pružajući alat za praćenje dječjeg razvoja, prilagodbu kurikuluma individualnim potrebama djece te unapređenje kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. Istovremeno, ona odražava profesionalne vrijednosti i potiče refleksiju, komunikaciju i suradnju unutar odgojiteljskih timova i s roditeljima.

Cilj istraživanja bio je steći uvid u percepcije odgojitelja o važnosti, kvaliteti i korisnosti vođenja pedagoške dokumentacije te o njihovim vlastitim kompetencijama za vođenje pedagoške dokumentacije.

Rezultati istraživanja potvrđuju važnu ulogu pedagoške dokumentacije u unapređenju odgojno-obrazovne prakse te naglašavaju važnost stručnog usavršavanja odgojitelja za vođenje pedagoške dokumentacije u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Praktične implikacije ovog istraživanja odnose se na nužnost jačanja stručnog usavršavanja, posebno u vezi s primjenom suvremenih oblika pedagoške dokumentacije, te osnaživanje suradničkih i neformalnih oblika obrazovanja, čime bi se dodatno unaprijedila praksa pedagoškog dokumentiranja, potaknulo profesionalno osnaživanje odgojitelja te osigurala kvalitetnija podrška dječjem razvoju u vrtićima.

Ključne riječi: kurikulum, dječji razvoj, suradnja s roditeljima, suvremeni oblici dokumentacije, profesionalno osnaživanje

Anka Perić

Sunce Kindergarten, Zadar

PEDAGOGICAL DOCUMENTATION AS A REFLECTION OF EDUCATORS' PROFESSIONAL CULTURE AND COMPETENCIES

Pedagogical documentation holds a central role in educators' professional practice, serving as a tool for monitoring children's development, adapting the curriculum to individual children's needs, and enhancing the quality of the educational process. At the same time, it reflects professional values and fosters reflection, communication, and collaboration within educator teams and with parents.

The aim of this study was to gain insight into educators' perceptions regarding the importance, quality, and usefulness of maintaining pedagogical documentation, as well as their own competencies in documenting pedagogical practices.

The research results confirm the crucial role of pedagogical documentation in improving educational practices and emphasize the importance of professional development for educators in early and preschool education.

Practical implications of this research point to the necessity of strengthening professional training, particularly regarding the application of modern forms of pedagogical documentation, and fostering collaborative and informal professional learning approaches. These steps would further improve the practice of pedagogical documentation, enhance educators' professional empowerment, and ensure better support for children's development in kindergartens.

Keywords: curriculum, child development, collaboration with parents, modern forms of documentation, professional empowerment

Ana Cvjetičanin, Ida Jakolić

DV Čarobna šuma, Križevci

IZAZOVI U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Suvremeni izazovi u odgoju i obrazovanju djece u vrtićima obuhvaćaju različite perspektive i aspekte koji utječu na kvalitetnu skrb i obrazovanje najmlađih generacija. Jedan od ključnih izazova jest prilagodba metoda učenja i pristupa različitim potrebama djece uzimajući u obzir sve već složenije socioekonomske aspekte te kulturne i psihološke čimbenike koji ih oblikuju. Kvalitetan odgojni rad u vrtićima podrazumijeva implementaciju suvremenih pedagoških strategija poput igranja kao temeljnog načina učenja te razvoja emocionalne inteligencije kao i socijalizacije s ciljem pripreme za daljnje obrazovne korake.

Također, važno je naglasiti ulogu odgojitelja i njihovih sposobnosti koje se trebaju uskladiti sa svježim spoznajama iz područja razvoja psihologije te pedagogije i didaktike. Permanentna profesionalizacija i usavršavanje odgojitelja kroz različite oblike obrazovanja i supervizije ključni su za uspješan rad s djecom. Perspektive u razvoju odgojno-obrazovnih procesa također uključuju digitalizaciju koja može biti korisna za poticanje kognitivne evolucije, no također postavlja izazove u balansiranju tehnologije s humanističkim pristupima.

Imajući ove faktore u vidu, važno je shvatiti nužnost suradnji s obiteljima i lokalnim zajednicama jer partnerski odnos dodatno podržava sveobuhvatni razvoj djeteta. Ova vrsta izazova zahtijeva konstantnu prilagodbu pedagoških metoda i uvođenje inovacija kako bi se stvorilo inkluzivno okruženje koje jamči jednak pristup obrazovanju za svako dijete.

Ključne riječi: dječji vrtić, odgojno obrazovni proces, suvremeni pristup

Ana Cvjetičanin, Ida Jakolić

Čarobna šuma Kindergarten, Križevci

CHALLENGES IN UPBRINGING AND EDUCATION

Contemporary challenges in the upbringing and education of children in kindergartens include different perspectives and aspects that affect the quality care and education of the youngest generations. One of the key challenges is the adaptation of learning methods and approaches to the different needs of children, taking into account the increasingly complex socioeconomic aspects and the cultural and psychological factors that shape them. Quality educational work in kindergartens implies the implementation of modern pedagogical strategies such as playing as a fundamental way of learning and the development of emotional intelligence, as well as socialization with the aim of preparing for further educational steps.

Also, it is important to emphasize the role of educators and their abilities, which should be harmonized with fresh knowledge in the field of development of psychology and pedagogy and didactics. Permanent professionalization and training of educators through various forms of education and supervision are key to successful work with children. Perspectives in the development of educational processes also include digitalization, which can be useful for stimulating cognitive evolution, but also poses challenges in balancing technology with humanistic approaches.

Bearing these factors in mind, it is important to understand the necessity of cooperation with families and local communities, because the partnership additionally supports the comprehensive development of the child. This type of challenge requires constant adaptation of pedagogical methods and the introduction of innovations in order to create an inclusive environment which guarantees equal access to education for every child.

Keywords: kindergarten, modern approach, educational process

Milena Haler

DV Vjeverica, Zagreb

ŽELIMO LI DJECU ODGAJATI U NATJECATELJSKOM DUHU?

Iako brojni suvremeni znanstvenici psihologije upozoravaju na moguće negativno djelovanje stalne kompetitivnosti kojoj smo svjedoci u suvremenom življenju, na psihološko i mentalno zdravlje, a posebno za djecu u ranoj i predškolskoj dobi, ipak često vidimo kako se aktivnosti i igre za djecu odvijaju u kompetitivnom duhu i sa samo jednim pobjednikom kao da je riječ o natjecanju odraslih. Rizik je velik, a posebno za razvoj djeteta u socioemocionalnom području, za formiranje slike o sebi, samopoštovanja, samopouzdanja. Za izgradnju pozitivne slike o sebi potrebno je da dijete iskusi osjećaj kompetentnosti i uspješnosti, ljubavi i prihvaćenosti od socijalne okoline, a samo povremeno situaciju u kojoj doživi neuspjeh. Dijete predškolske dobi tek se počinje nositi s neuspjehom, stoga je u situacijama neuspjeha zadaća odrasle osobe ponuditi djetetu racionalizacije koje bi pomogle u nošenju s nastalom situacijom kao i s vjerojatno intenzivnim emocijama tuge i/ili ljutnje djeteta. Slijedom ovakvih procesa dijete se s vremenom može lakše nositi s neuspjehom te usvajati socijalne vještine suradnje, dogovora, kooperativnosti, čekanja na red, poštovanja i uzimanja u obzir drugoga i sl.

Kako bismo izbjegli negativne posljedice natjecateljskih igara na razvoj predškolskog djeteta, u svojem smo vrtiću razvili cjelodnevni sportski program u kojem smo osmislili načine i tipove igara u pokretu koje su drukčije u odnosu na natjecanje. Budno se prati kvaliteta i količina doživljenog uspjeha i neuspjeha za svako dijete. Nedopustivo je da neko dijete preuzima ulogu stalnog gubitnika ili stalnog pobjednika, čime se sprečava mogućnost obilježja za djetetovu osobnost. Svako dijete ima ono u čemu je dobro, u čemu je najbolje i važno je da to djeca nauče. A onda sport postaje izvor radosti i uživanja.

Ključne riječi: natjecanje, predškolsko dijete, zdrav mentalni razvoj

Milena Haler

Vjeverica Kindergarten, Zagreb

DO WE WANT TO RAISE CHILDREN IN A COMPETITIVE SPIRIT?

Although numerous contemporary psychological scientists warn about the potential negative effects of constant competitiveness, which we witness in modern life, on psychological and mental health, especially for children in early and preschool age, we still very often witnesses that children's activities and games take place in competitive atmosphere with only one winner, just like in games for adults. The risk is so big for socio-emotional development of children, especially for growing their self-image, self-esteem and confidence. For healthy self-image it is necessary to experience competency and success, love and acceptance, and only occasionally a situation in which they experience failure. A preschool child is only starting to learn how to deal with failure, so in failure situations, it is the adult's responsibility to provide the child with rational explanations that would help them cope with the situation, and with the child's potentially intense feelings of sadness and/or anger. That way children learn how to accept failure and learn other social skills (cooperation, negotiation, waiting for their turn, respecting the other, etc.).

In order to avoid negative consequences of competitive games in our kindergarten, we have created a different kind of a sports program. We have designed a kind of sports games that differ from the competitive ones, and I/we would like to share them with you. We carefully monitor the quality and quantity of success and failure experienced by each child. It is unacceptable for a child to be constantly labelled as either a winner or a loser, as this can negatively impact their personality development. Every child is good at something and the best at something else, and it is important that children learn that. Then, sports become a source of joy and enjoyment.

Keywords: competition, preschool child, healthy mental development

Tihana Koren, Lucija Kralj

DV Bukovac, Zagreb

SITUACIJSKI PRISTUP UČENJU STRANOG JEZIKA U DJEČJEM VRTIĆU

Jezik je definiran kao komunikacijski sustav koji se sastoji od auditivne i vizualne komponente jezika, a govor je alat koji omogućuje slobodnu i aktivnu komunikaciju među ljudima. Koliko će ta komunikacija biti uspješna za dijete, ovisi o tome koliko se vješto ono izražava u pojedinim govornim situacijama.

Iako se rječnik obogaćuje kontinuirano i cjeloživotno, najvažnija dob za njegov razvoj jest upravo predškolska i školska dob, jer tada usvajanje raste najintenzivnije. Vokabular petogodišnjaka uredna govorno-jezičnog razvoja sadrži više od 3000 riječi. Do navršene šeste godine vokabular se udvostručuje. Dijete se aktivno služi tvorbom riječi i govori u proširenim, gramatički pravilnim rečenicama (Posokhova, 2009).

Višejezičnost sve više dobiva na važnosti, čemu pridonose različiti čimbenici kao što su globalizacija, internacionalizacija itd. Na europskoj razini višejezičnost možemo promatrati kao temeljnu vrednotu, jer se u sklopu europskih integracijskih procesa osobito isticala jezična i kulturna raznolikost članica (prema Velički, 2007). Sama ideja ujedinjenja Europe trebala bi biti povezana s podupiranjem europske višejezičnosti. Jezična se politika u mnogim zemljama Europe gotovo identificira s obrazovnom politikom.

Također, poznato je kako je najbolje započeti s učenjem stranih jezika što ranije, već u predškolskoj dobi, s obzirom na to da je za tu dob karakteristična sposobnost oponašanja pravog izgovora. U ranom djetinjstvu jezik se uči bez namjere, te se bez teškoće mogu usvojiti dva različita sustava.

U ovom radu bit će prikazano kako djeca usvajaju strani jezik u svakodnevnim životnim situacijama i spontanoj igri s drugom djecom u za to poticajnom okruženju i uz potporu odraslih.

Ključne riječi: engleski jezik, predškolska dob, rano učenje

Tihana Koren, Lucija Kralj

Bukovac Kindergarten, Zagreb

SITUATIONAL APPROACH TO LEARNING A FOREIGN LANGUAGE IN KINDERGARTEN

Language is defined as a communication system consisting of the auditory and visual components of language, and speech is a tool that allows free and active communication between people. How successful this communication will be for a child depends on how skilfully they express themselves in particular speech situations.

Although vocabulary is enriched continuously and throughout life, the most important age for its development is precisely preschool and school age, because that's when learning is at its peak. A five-year-old's vocabulary of regular speech-language development contains more than 3,000 words. By the time they're six, their vocabulary doubles. The child actively uses word formation and speaks in extended, grammatically correct sentences (Posokhova, 2009).

Multilingualism is becoming increasingly important, driven by various factors such as globalisation, internationalisation, etc. At the European level, multilingualism can be seen as a fundamental value, since the linguistic and cultural diversity of the Member States has been particularly highlighted in the European integration processes (according to Velički, 2007). The very idea of European unification should be linked to the promotion of European multilingualism. In many European countries, language policy is almost identical to education policy.

It is also known that it is best to start learning foreign languages as early as possible, at preschool age, since this age is characterized by the ability to imitate correct pronunciation. In early childhood, language is learned unintentionally, and two different systems can easily be adopted.

This paper will show how children acquire a foreign language in everyday life situations and in spontaneous play with other children in an environment that encourages this and with the support of adults.

Keywords: English, pre-school, early learning

Petra Potočki, Jasmina Sivić

DV Ivana Brlić Mažuranić, Zagreb

ULOGA POTICAJNOG OKRUŽENJA U RANOM UČENJU STRANOG JEZIKA

Jezični razvoj jest proces određen prepoznatljivim razvojnim obrascima koji se pojavljuju u određenim razdobljima. Jezik predstavlja jedan od temeljnih načina socijalizacije i učenja sa svrhom izražavanja i međusobnog razumijevanja. U prvih šest godina djetetova jezično-govornog razvoja dijete usvaja osnove komunikacije, što predstavlja temelj za cijeli život uz kontinuiranu nadogradnju.

Jedna od ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje propisana Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje jest komunikacija na stranim jezicima. Upravo u ranoj dobi, zbog plastičnosti mozga (engl. *brainplasticity*) djeca usvajaju jezik na drukčiji način od odraslih. Usvajanje stranog jezika ne odvija se direktnim poučavanjem, već se stvaraju uvjeti u kojima dijete jezik usvaja spontano, slobodno i vlastitim tempom. Naglasak se stavlja na aktivnosti kojima dijete može „učiti kako učiti“ te se samovoljno uključiti u procese usvajanja stranog jezika (Europska komisija, 2011).

Kroz program ranog usvajanja engleskog jezika u poticajnom i zabavnom vrtićkom okruženju, kroz praktične aktivnosti, didaktičke materijale i u interakciji s drugom djecom i odraslima djeca svakodnevno svladavaju vještine usvajanja engleskog jezika. Cjelokupni odgojno-obrazovni rad temelji se na integrativnom pristupu učenju s posebnim naglaskom na sve oblike komunikacije: pokret, scenski, glazbeni i likovni izraz uz osiguravanje osobne, emocionalne, obrazovne i socijalne dobrobiti za djecu, što ćemo ovim radom i prikazati.

Ključne riječi: *odgoj, dijete, cjeloživotno učenje, engleski jezik, vrtić*

Petra Potočki, Jasmina Sivić

Ivana Brlić Mažuranić Kindergarten, Zagreb

THE ROLE OF AN ENCOURAGING ENVIRONMENT IN EARLY FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Language development is a process determined by recognizable developmental patterns that appear in certain periods. Language represents one of the fundamental ways of socialization and learning with the purpose of expression and mutual understanding. In the first six years of a child's language and speech development, the child acquires the basics of communication, which is the basis for a lifetime with continuous improvement.

One of the key competencies for lifelong learning prescribed by the National Curriculum for Early and Preschool Education is communication in foreign languages. Precisely at an early age, due to brain plasticity, children acquire language in a different way than adults. The acquisition of a foreign language does not take place through direct teaching, but conditions are created in which the child acquires the language spontaneously, freely and at his own pace. Emphasis is placed on activities through which the child can "learn how to learn" and voluntarily participate in the process of acquiring a foreign language (European Commission, 2011).

Through the program of early English language acquisition in a stimulating and fun kindergarten environment, through practical activities, didactic materials and in interaction with other children and adults, children master English language acquisition skills every day. The entire educational work is based on an integrative approach to learning, with a special emphasis on all forms of communication: movement, stage, musical and artistic expression while ensuring personal, emotional, educational and social well-being for children, which we will show in this work.

Keywords: *education, child, lifelong learning, English language, kindergarten*

Diana Panjković, Lucija Kostadin

DV Četiri rijeke, Karlovac

„RASTIMO ZAJEDNO”: PODRŠKA RODITELJSTVU U SVIJETU SUVREMENIH ODGOJNO-OBRAZOVNIH IZAZOVA

Suvremeno roditeljstvo obilježeno je mnogim promjenama zbog kojih su današnji roditelji suočeni s izmijenjenim očekivanjima, pritiscima i zahtjevima u ispunjavanju svoje roditeljske uloge u odnosu na svijet u kojem su sami bili odgajani. Sveprisutne su i promjene u svijetu rada, sustavu obitelji, odnosima žena i muškaraca u obitelji kao i promjene u shvaćanjima prirode djece, djetinjstva i roditeljskog autoriteta. Navedeno za posljedicu ima intenziviranje ulaganja napore u postizanju roditeljstva koje je usmjereno na dijete i koje naglašava djetetov cjelokupni razvoj. Biti roditelj uloga je za koju se formalno ne obrazuje, a zahtijeva mnogo znanja, vještina i sposobnosti, a izazovi roditeljstva današnjice često uzrokuju osjećaj nekompetentnosti i nesigurnosti.

U tom kontekstu, potrebno je kontinuirano promišljati o tome kako odgovoriti na potrebe suvremenog odgoja te roditeljima pružiti primjerenu podršku. Unatoč zakonima i propisima kojima sustav socijalne skrbi regulira nužnost stručne pomoći i podrške roditeljima u slučaju potrebe, uočava se i dalje prisutna nedovoljna razina osviještenosti javnosti o potrebi i koristima programa stručne podrške roditeljstvu. Odgovornost društva za podršku roditeljima u odgoju djece očituje se i u Konvenciji o pravima djeteta koja ističe roditeljstvo u najboljem interesu djeteta.

Sve navedeno prepoznato je u stručnim krugovima te je, u okviru UNICEF-ove kampanje „Prve 3 su najvažnije”, razvijen univerzalni program podrške roditeljstvu pod nazivom „Rastimo zajedno”. Program se provodi u sustavu odgoja i obrazovanja te sustavu socijalne skrbi s ciljem osnaživanja roditelja u njihovu roditeljsku ulogu. Povratne informacije roditelja koji su sudjelovali u programu stručnjacima daju dodatni poticaj u naporima da ovakav vid podrške zaživi u svim dijelovima Republike Hrvatske.

Ključne riječi: djetinjstvo, potpora roditeljstvu, suvremeni odgoj, UNICEF

Diana Panjković, Lucija Kostadin

Četiri rijeke Kindergarten, Karlovac

“GROWING UP TOGETHER”: SUPPORT FOR PARENTHOOD IN THE WORLD OF MODERN EDUCATIONAL CHALLENGES

Modern parenthood is marked by many changes that confront today's parents with altered expectations, pressures, and demands in fulfilling their parenting roles compared to the world in which they were raised. Changes are also present in the workplace, family structure, relationships between women and men in families, as well as changes in understandings of the nature of children, childhood and parental authority. This results in an intensification of efforts to achieve child-centered parenting that emphasizes the child's overall development. Being a parent is a role for which one is not formally educated, yet it requires a great deal of knowledge, skills and abilities. The challenges of contemporary parenting often lead to feelings of incompetence and insecurity.

In this context, it is necessary to continuously consider how to respond to the needs of modern education and to provide parents with appropriate support. Despite the laws and regulations that the social welfare system establishes for the necessity of professional help and support for parents in case of need, there is still a noticeably insufficient level of public awareness about the need and benefits of professional support programs for parenting. Society's responsibility to support parents in raising children is also reflected in the Convention on the Rights of the Child, which emphasizes parenting in the best interests of the child.

All of the above has been recognized in professional circles, and as part of UNICEF's campaign “The First Three Are the Most Important”, a universal program for supporting parenting called “Growing up Together” has been developed. The program is implemented within the education and upbringing system as well as the social welfare system, aiming to empower parents in their parenting role. Feedback from parents who participated in the program provides experts with additional motivation in their efforts to make this type of support thrive in all parts of the Republic of Croatia.

Keywords: childhood, modern education, parenting support, UNICEF

Andreja Sedlar, Petar Nikolić

DV Varaždin, SŠ Metković

ERASMUS+ I eTWINNING PROJEKTIMA DO KVALITETNE PEDAGOŠKE PRAKSE

Godine 2013. Hrvatska ulazi u Europsku uniju, a time postaju i dostupniji različiti načini stručnih usavršavanja za djelatnike odgojno-obrazovnog sustava diljem Europe, ali i različitih virtualnih načina suradnje i učenja među djecom/učenicima na eTwinning platformi. Erasmus+ projektima osiguravamo mobilnosti u svrhu učenja koje trebaju osigurati više razine kompetencija odgojitelja, učitelja, nastavnika i učenika u različitim područjima. Mobilnosti u okviru Erasmus+ projekata predstavljaju inovativne načine stjecanja novih kompetencija. eTwinning platforma s druge strane nudi mogućnosti virtualne suradnje u projektima između sustručnjaka koji su dionici obrazovnog sustava u nas i inozemstvu, a dodatni benefit eTwinning projekata jest sudjelovanje djece u radu na projektu, i to od najmlađe kronološke dobi, djece u predškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama do srednjoškolaca, pa dalje studenata na fakultetima. Erasmus+ projekti i eTwinning projekti povezani su kvalitetnim pristupima pedagoškim praksama svih razina odgojno-obrazovnog sustava.

U radu ćemo prikazati koje su glavne karakteristike Erasmus+ projekata, koji su benefiti za sudionike mobilnosti i ustanove, a koje za djecu/učenike koje poučavamo. Jednako tako, prikazat ćemo kakva je poveznica između eTwinning i Erasmus+ projekata, na što valja obratiti pozornost pri provedbi Erasmus+ projekata, te koje su značajke eTwinning projekta s naglaskom na aktivno participiranje djece/učenika

Ključne riječi: Erasmus+, eTwinning projekti, mobilnost, stručno usavršavanje

Andreja Sedlar, Petar Nikolić

Varaždin Kindergarten, Metković High School

IMPROVING PEDAGOGICAL PRACTICES THROUGH ERASMUS+ AND eTWINNING PROJECTS

Croatia's accession to the European Union in 2013 has created new opportunities for professional development for educators across Europe. It has also provided greater virtual collaboration and learning among preschool-aged children in kindergartens and pupils in schools via the eTwinning platform. Erasmus+ projects provide mobility programmes aimed at helping educators, teachers, and pupils develop advanced skills in various fields. These mobility experiences offer innovative approaches to acquiring new knowledge and competencies. The eTwinning platform, meanwhile, fosters virtual collaboration among education professionals both within the country and internationally. A key benefit of eTwinning projects is the active participation of children and pupils, ranging from pre-schoolers to secondary school pupils and university students. Together, Erasmus+ and eTwinning projects demonstrate effective and forward-thinking approaches to improving teaching and learning across all levels of education.

This presentation examines the main characteristics of Erasmus+ projects, highlighting their benefits for participants, institutions, and pupils. It also explores the connections between Erasmus+ and eTwinning projects, practical considerations for implementing Erasmus+, and the unique features of eTwinning projects, particularly the emphasis on active pupils' involvement and project-based learning.

Keywords: Erasmus+, eTwinning projects, mobility, professional development

Emina Ahmetović, Dunja Jurić Vukelić, Aleksandra Krampljač Grljušić

Centar za odgoj i obrazovanje Tomislav Špoljar, Varaždin

PREGLED ISTRAŽIVANJA PROFESIONALNOG SAGORIJEVANJA UČITELJA KAO IZAZOVA DANAŠNJICE

Brojni se autori slažu kako je poziv učitelja jedan od složenijih poziva u društvu. Poslovi i zadatci učitelja uključuju različite sfere rada, suradnje, unapređenja odgoja i obrazovanja, cjeloživotnog obrazovanja do neposrednog rada s učenicima. Novi izazovi često dovode do stresa. Istraživanja pokazuju da otprilike svaki četvrti učitelj prilično često doživljava stres. Dugoročna izloženost stresu dovodi do profesionalnog sagorijevanja učitelja. Prema Maslachu, profesionalno sagorijevanje očituje se kroz emocionalnu iscrpljenost, otuđenost i osjećaj nedovoljnog postignuća. U radu su prikazani rezultati istraživanja o profesionalnom sagorijevanju kod učitelja.

Ključne riječi: profesionalno sagorijevanje, učitelji, stres na radnom mjestu

Emina Ahmetović, Dunja Jurić Vukelić, Aleksandra Krampljač Grljušić

Center for Education Tomislav Špoljar, Varaždin

A REVIEW OF RESEARCH ON TEACHER BURNOUT AS A MODERN-DAY CHALLENGE

Numerous authors agree that the teacher's vocation is one of the more complex vocations in society. The jobs and tasks of teachers include various spheres of work, cooperation, improvement of education, lifelong learning and direct work with students. New challenges often lead to stress. Research shows that about one in four teachers experiences stress quite often. Long-term exposure to stress leads to professional burnout of teachers. According to Maslach, professional burnout manifests itself through emotional exhaustion, alienation, and a sense of underachievement. The paper presents the results of research on professional burnout in teachers.

Keywords: burnout, teachers, stress in the workplace

Antonija Kero

Gimnazija Frane Petrića, Zadar

PERSPEKTIVA UČENIKA PRVIH RAZREDA O PRIJELAZU IZ OSNOVNE U SREDNJU ŠKOLU

Prijelaz učenika iz osnovne u srednju školu je događaj koji je prisutan u odrastanju gotovo svih učenika. Često je to razdoblje puno iščekivanja, pozitivnih aspiracija u profesionalnom i socijalnom smislu, no istraživanja pokazuju da to može biti i iznimno stresno razdoblje (Kranželić Tavra, 2002). Kakav će uspjeh ostvariti učenici tijekom srednjoškolskog obrazovanja, ovisi o njihovim dosadašnjim iskustvima, kompetencijama i vještinama (Knjaz, 2016). Osim na akademskom polju, na kojemu se mogu očekivati povećane školske obaveze, promjene se događaju i na socijalnom polju, koje podrazumijevaju nalaženje novih prijatelja i prihvaćenost u grupi vršnjaka (Kozjak Mikić i sur., 2012).

Osim podrške roditelja, jedan dio odgovornosti za ovaj period tranzicije učenika također ovisi o okruženju i podršci koju škola osigurava učenicima u svakodnevnom radu, ali i o njima samima. Stoga je cilj ovog rada steći dublje razumijevanje perspektive učenika prvih razreda gimnazije o očekivanjima koja su imali kada su upisivali srednju školu te o izazovima s kojima su se susreli tijekom prvog polugodišta prvog razreda. S učenicima prvih razreda Gimnazije Franje Petrića Zadar provest će se participativno akcijsko istraživanje. Ovo je prilika da se njihov glas čuje s ciljem da ih se osnaži te otvori mogućnost zajedničkog osmišljavanja smjernica za kreiranje preventivnog programa koji bi učenicima prvih razreda olakšao prilagodbu na srednjoškolsko okruženje. Za razliku od uobičajenih istraživačkih metoda, spoznaje koje dobivamo iz participativnoga akcijskog istraživanja nisu pasivne naravi, već su usmjerene k njihovoj primjeni u svakodnevnoj praksi na način na koji kritičke pedagoške teorije promatraju znanje u okviru djelovanja sa svrhom za postizanjem društvene promjene (Camarota i Fine, 2008).

Gljučne riječi: prijelaz iz osnovne u srednju školu, izazovi i podrška učenicima prvih razreda, participativno akcijsko istraživanje

Antonija Kero

Frane Petrić High School, Zadar

FIRST GRADE STUDENTS' PERSPECTIVE ON THE TRANSITION FROM PRIMARY TO SECONDARY SCHOOL

The transition of students from primary to secondary school is an event that is present in the growing up of almost all students. Often this period is full of anticipation, positive aspirations in the professional and social sense, but research shows that it can also be an extremely stressful period (Kranželić Tavra, 2002). What kind of success students will achieve during secondary education depends on their previous experiences, competencies and skills (Knjaz, 2016). In addition to the academic field, where increased school responsibilities can be expected, changes also occur in the social field, which includes finding new friends and being accepted in the peer group (Kozjak Mikić et al., 2012).

In addition to the support of parents, part of the responsibility for this period of student transition also depends on the environment and support that the school provides to students in their daily work, but also on themselves. Therefore, the goal of this paper is to gain a deeper understanding of the perspective of first-year high school students about the expectations they had when they entered high school and about the challenges they faced during the first semester of the first year. A participatory action research will be conducted with the first-grade students of the Franjo Petrić Gymnasium in Zadar.

This is an opportunity for their voice to be heard with the aim of empowering them and opening up the possibility of jointly designing guidelines for the creation of a preventive program that would make it easier for first graders to adapt to the high school environment. Unlike usual research methods, the knowledge we get from participatory action research is not of a passive nature, but is aimed at its application in everyday practice, in the way that critical pedagogical theories observe knowledge in the context of action with the aim of achieving social change (Camarota and Good, 2008).

Keywords: transition to secondary school, challenges and support for first graders, participatory action research

Ružica Filipović

OŠ Zorke Sever, Popovača

DIGITALNE KOMPETENCIJE U SVJETLU PEDAGOŠKIH TRADICIJA: TRANSFORMACIJA OD TRADICIONALNOG PREMA DIGITALNOM OBRAZOVANJU

U suvremenom obrazovanju ključno je uskladiti digitalne tehnologije i tradicionalne pedagoške metode kako bi se očuvale temeljne pedagoške vrijednosti. Iako tehnologija omogućuje personalizirano učenje i veću interaktivnost, temeljne pedagoške vrijednosti poput holističkog pristupa učeniku, emocionalne podrške i uloge učitelja kao mentora ostaju ključne. Tradicionalne metode, poput frontalne nastave, pružaju strukturu i jasnoću, ali su kritizirane zbog nedostatka fleksibilnosti i interaktivnosti. Digitalna transformacija donosi alate koji omogućuju veću prilagodbu individualnim potrebama učenika, kao što su platforme poput Kahoota, Google Classrooma i MS Teamsa, koji potiču suradnju i olakšavaju praćenje napretka.

Međutim, izazovi poput digitalne podijeljenosti, nejednakog pristupa tehnologiji i nedovoljnih digitalnih kompetencija učitelja zahtijevaju sustavan pristup. Kombinacija tradicionalnih i digitalnih metoda može stvoriti dinamične i uravnotežene obrazovne modele. Na primjer, frontalnu nastavu moguće je obogatiti digitalnim alatima za vizualizaciju, dok se projektno učenje koristi digitalnim resursima za istraživanje i kreativno izražavanje. Učitelji, umjesto da budu samo autoriteti, postaju facilitatori učenja, pomažući učenicima u razvoju medijske pismenosti i etičkoj upotrebi tehnologije.

Kombinacija obaju pristupa omogućuje razvoj ključnih vještina 21. stoljeća i holistički pristup učeniku. Digitalni alati poput Canve ili Scratcha potiču kreativnost, dok učitelj i dalje ima ključnu ulogu u emocionalnoj podršci i stvaranju pozitivnih odnosa s učenicima. Kako bi se uspješno implementirali ovi pristupi, potrebno je kontinuirano obrazovanje učitelja i osiguranje tehničkih resursa. U konačnici, cilj je stvoriti obrazovni sustav koji odgovara potrebama učenika i priprema ih za izazove budućnosti.

Ključne riječi: digitalne kompetencije, pedagoške tradicije, integracija tehnologije, obrazovna transformacija, holistički pristup

Ružica Filipović

Zorka Sever Elementary School, Popovača

DIGITAL COMPETENCIES IN THE LIGHT OF PEDAGOGICAL TRADITIONS: THE TRANSFORMATION FROM TRADITIONAL TO DIGITAL EDUCATION

In modern education, it is crucial to harmonize digital technologies and traditional pedagogical methods in order to preserve core pedagogical values. Although technology enables personalized learning and greater interactivity, core pedagogical values such as a holistic approach to the student, emotional support, and the role of the teacher as a mentor remain crucial. Traditional methods, such as face-to-face teaching, provide structure and clarity, but have been criticized for their lack of flexibility and interactivity. Digital transformation brings tools that allow greater adaptation to individual student needs, such as Kahoot, Google Classroom, and MS Teams platforms, which encourage collaboration and facilitate monitoring of progress.

However, challenges such as the digital divide, unequal access to technology, and insufficient digital competencies of teachers require a systematic approach. The combination of traditional and digital methods can create dynamic and balanced educational models. For example, face-to-face teaching can be enriched with digital tools for visualization, while project-based learning uses digital resources for research and creative expression. Teachers, instead of being just authorities, become facilitators of learning, helping students develop media literacy and ethical use of technology.

The combination of both approaches allows for the development of key 21st century skills and a holistic approach to the student. Digital tools such as Canva or Scratch encourage creativity, while the teacher still plays a key role in emotional support and creating positive relationships with students. In order to successfully implement these approaches, continuous teacher education and the provision of technical resources are necessary. Ultimately, the goal is to create an education system that responds to the needs of students and prepares them for the challenges of the future.

Keywords: digital competences; pedagogical traditions; integration of technology; educational transformation; holistic approach.

Antonia Jurić

OŠ Strožanac, Podstrana

VAŽNOST PREVENCIJE MENTALNIH BOLESTI SA SVRHOM POBOLJŠANJA ODGOJA – DEPRESIJA KOD ADOLESCENATA

Depresija, kao jedno od najranije opisanih mentalnih stanja u povijesti medicine, danas je jedno od najčešćih psihičkih poremećaja, a posebno pogađa adolescentsku populaciju. U ovom istraživanju cilj je bio ispitati kako depresija utječe na adolescente te uputiti na važnost njezina ranog prepoznavanja i prevencije temeljenih na ponašanju adolescenata. Adolescenti koji pate od depresije često opisuju osjećaje usamljenosti, bespomoćnosti, ljutnje, i razočaranja, osobito prema obitelji i prijateljima koji ih ne razumiju. Klinička slika depresije također se razlikuje ovisno o spolu i dobi, pa tako depresija može imati različite manifestacije kod dječaka i djevojčica. Kod dječaka depresija se može manifestirati kroz agresivnost i problematično ponašanje, dok se kod djevojčica češće javljaju unutarnji simptomi poput tjeskobe i tugovanja. Istraživanje koje je provedeno na uzorku od 160 srednjoškolskih učenika u Splitu i Šibeniku pokazalo je da znatan broj adolescenata pati od depresije, bilo u blagom, umjerenom ili teškom obliku. Rezultati su također pokazali da depresija u adolescenata često nije prepoznata zbog činjenice da simptomi nisu uvijek očiti. U školskom okruženju depresivne simptome mogu odražavati promjene u ponašanju poput problema u odnosima s vršnjacima, smanjenog interesa za školu, slabijih akademskih uspjeha i problematičnog ponašanja u razredu. Statističkom obradom rezultata ispitanika nije pronađena statistički značajna povezanost između spola i stupnja depresivnosti, što sugerira da i djevojčice i dječaci mogu jednako biti pogođeni depresijom, ali se simptomi mogu manifestirati na različite načine. Važno je napomenuti da depresija nije tek prolazno neraspoloženje, već ozbiljna bolest koja može imati dugoročne negativne posljedice na emocionalni, socijalni i akademski razvoj adolescenata.

Ključne riječi: usamljenost, ponašanje u razredu, školsko okruženje, školski uspjeh, rani simptomi

Antonia Jurić

Strožanac Elementary School, Podstrana

THE IMPORTANCE OF MENTAL ILLNESS PREVENTION WITH THE PURPOSE OF IMPROVING UPBRINGING – DEPRESSION IN ADOLESCENTS

Depression, being one of the earliest described mental states in the history of medicine, is one of the most common mental disorders today, which especially affects the adolescent population. The aim of this study was to examine the way depression affects adolescents, and to point out the importance of its early detection and prevention based on adolescent behaviour. Adolescents suffering from depression often describe feelings of loneliness, helplessness, anger, and disappointment, especially towards family and friends who do not understand them. The clinical features of depression also differ depending on the gender and age, so depression can manifest differently in boys and girls. In boys, depression can be manifested through aggression and problematic behaviour, while in girls, internal symptoms such as anxiety and grief are more common. A study conducted on a sample of 160 high school students in Split and Šibenik has shown that a significant number of adolescents suffer from depression, either in mild, moderate or severe form. The results have also shown that depression in adolescents often goes unrecognised, because the symptoms are not always evident. In a school ambient, symptoms of depression can be reflected through behavioural changes, such as problems in peer relationships, decreased interest in school, poorer academic performance, and problematic classroom behaviour. Statistical analysis of the examinees' results has not established a statistically significant association between the gender and the degree of depression, which suggests that both girls and boys can be equally affected by depression, but the symptoms can manifest differently. It is important to note that depression is not merely a passing bad mood, but a serious mental illness that can have long-term negative consequences on the emotional, social and academic development of adolescents.

Keywords: loneliness, classroom behaviour, school setting, school performance, early symptoms

Marijeta Ranogajec Kukulj, Bernardica Horvat Petravić

OŠ Samobor, DV Grigor Vitez, Samobor

DJEČJA AUTONOMIJA OD VRTIĆA DO ŠKOLE

Dječja autonomija predstavlja važan aspekt odgojno-obrazovnog procesa, a temelji se na omogućavanju djeci da aktivno sudjeluju u donošenju odluka i razvijanju svojih sposobnosti. U vrtićima i školama, prostorno i socijalno okruženje igraju važnu ulogu u poticanju autonomije. Dobro osmišljen prostor potiče istraživanje, samostalnost i kreativnost, dok pozitivna socijalna atmosfera omogućuje interakciju i suradnju među djecom.

Uloga odgojitelja i učitelja ključna je za razvoj dječje autonomije. Odgojitelji u vrtiću kroz igru i vođene aktivnosti omogućuju djeci da razvijaju samopouzdanje, dok se učitelji u školi koriste strategijama koje potiču kritičko mišljenje i odgovornost. Interakcija i iskustvo između djece i odraslih omogućuju učenje kroz suradnju i praktične aktivnosti.

Dječja participacija podrazumijeva osnaživanje djece da izraze svoje mišljenje i sudjeluju u kreiranju vlastitog obrazovnog procesa. Ovaj pristup zahtijeva kontinuirano stručno usavršavanje odgojitelja i učitelja kako bi razumjeli suvremene pedagoške metode i prilagodili ih potrebama djece. Stručno usavršavanje obuhvaća razvoj kompetencija za poticanje dječje samostalnosti i stvaranje inkluzivnog okruženja koje poštuje različitosti. Modeli dječje autonomije u vrtiću i školi temelje se na kvalitetnoj podršci odraslih, prilagođenom okruženju i osiguravanju mogućnosti za aktivno sudjelovanje djece. Time se potiče cjelovit razvoj dječjih potencijala i priprema za život u društvenoj zajednici.

Ključne riječi: okruženje, uloga odgojitelja i učitelja, dječja participacija

Marijeta Ranogajec Kukulj, Bernardica Horvat Petravić

Samobor Elementary School, Grigor Vitez Kindergarten, Samobor

CHILDREN'S AUTONOMY FROM KINDERGARTEN TO SCHOOL

Children's autonomy is a key aspect of the educational process, emphasizing the importance of enabling children to actively participate in decision-making and develop their abilities. In kindergartens and schools, the spatial and social environment plays a crucial role in fostering autonomy. Well-designed spaces encourage exploration, independence, and creativity, while a positive social atmosphere facilitates constructive interaction and collaboration among children.

The role of educators and teachers is vital in developing children's autonomy. They act as support systems, providing opportunities for children to actively engage in daily activities and decision-making. Kindergarten educators use play and guided activities to help children build confidence, while school teachers implement strategies that encourage critical thinking and responsibility. Interaction and experience between children and adults enable learning through collaboration and practical activities.

Children's participation involves empowering them to express their opinions and take part in shaping their educational journey. This approach requires continuous professional development for educators and teachers to understand modern pedagogical methods and adapt them to children's needs. Professional development focuses on building competencies to foster children's independence and create an inclusive environment that respects diversity.

Models of children's autonomy in kindergartens and schools are based on quality adult support, an adapted environment, and ensuring opportunities for active participation. This approach promotes the holistic development of children's potential and prepares them for life within the social community.

Keywords: environment, the role of educators and teachers, child participation

Eleonora Glavina

DV Cipelica, Čakovec

PROGRAMI RADIONICA „RASTIMO ZAJEDNO“ SUVREMENI PRISTUP PODRŠCI RODITELJSTVU DJECE RANE DOBI

Suvremena obitelj u današnjem svijetu suočena je s brojnim izazovima roditeljstva nastalim zbog promjena u sastavu obitelji i obiteljskim ulogama, promjena u svijetu rada i promjena u shvaćanjima prirode djece, djetinjstva i roditeljskog autoriteta. Konvencija o pravima djeteta u 18. čl. govori o odgovornosti društva da pomogne roditeljima u odgoju djece. Godine 2007. u našoj zemlji nastaju programi radionica „Rastimo zajedno“ (autorice: N. Pećnik i B. Starc) kao suvremeni pristup sustavnoj podršci roditeljstvu u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Programi radionica „Rastimo zajedno“ temelje se na znanstvenim spoznajama o oblikovanju roditeljskog ponašanja i čimbenicima tog oblikovanja s ciljem podrške djetetovoj dobrobiti i omogućavanja punog i harmoničnog razvoja djetetovih potencijala. Osnova programa jest pristup osnaživanja roditelja i partnerski odnos voditelja i roditelja. Roditelji su aktivni sudionici radionica i isto tako aktivno donose odluke u svojim obiteljima uz dostupno teorijsko znanje i dijeljenje iskustava s drugim roditeljima u sigurnom i podržavajućem okruženju.

Imajući u vidu potrebe roditelja, razvijeno je 10 različitih programa radionica „Rastimo zajedno“. Više od 12 000 roditelja sudjelovalo je na radionicama u Hrvatskoj. Program radionica provodi se u Bugarskoj, Bosni i Hercegovini i u Poljskoj.

Cilj ovog izlaganja jest predstaviti temeljna ishodišta i teorijske osnove programa „Rastimo zajedno“, način rada, različite programe „Rastimo zajedno“ i rezultate vanjske evaluacije programa. Evaluacija je pokazala da su programi „Rastimo zajedno“ visoko relevantni za potrebe roditelja i stručnjaka, da su učinkoviti u postizanju poželjnih promjena u roditeljskim znanjima i vještinama, kao i u znanjima i vještinama stručnih voditelja te da imaju dugoročni pozitivni utjecaj na odnose roditelja i djece, te roditelja i stručnjaka.

Ključne riječi: Konvencija o pravima djeteta, osnaživanje roditelja, partnerski odnos voditelja i roditelja, vanjska evaluacija programa

Eleonora Glavina

Cipelica Kindergarten, Čakovec

WORKSHOP PROGRAMS “GROWING UP TOGETHER” A MODERN APPROACH TO SUPPORTING PARENTING OF YOUNG CHILDREN

Modern families of today face numerous parenting challenges arising from changes in family structure and roles, shifts in the labour market, and evolving perceptions of children, childhood, and parental authority. Article 18 of the Convention on the Rights of the Child highlights the responsibility of society to assist parents in raising their children. In 2007, the “Growing Up Together” workshop programs (authors: N. Pećnik and B. Starc) were developed in our country as a contemporary approach to systematically supporting parenting in early childhood and preschool education.

The “Growing Up Together” workshops are based on scientific insights into the formation of parental behaviour and the factors influencing it, with the goal of supporting children's well-being and enabling the full and harmonious development of their potential. The program's foundation is the parental empowerment approach and a partnership between facilitators and parents. Parents actively participate in the workshops and make decisions within their families by accessing theoretical knowledge and sharing experiences with other parents in a safe and supportive environment. In response to the needs of parents, 10 different “Growing Up Together” workshop programs have been developed. Over 12,000 parents in Croatia have participated in these workshops. The program is also being implemented in Bulgaria, Bosnia and Herzegovina, and Poland.

The aim of this presentation is to introduce the fundamental principles and theoretical foundations of the “Growing Up Together” program, the working methods, the various “Growing Up Together” programs, and the results of an external evaluation. The evaluation showed that the “Growing Up Together” programs are highly relevant to the needs of parents and professionals, effective in achieving desirable changes in parental knowledge and skills, as well as in the knowledge and skills of professional facilitators, and that they have a long-term positive impact on parent-child and parent-professional relationships.

Keywords: Convention on the Rights of the Child, parental empowerment, facilitator-parent partnership, external evaluation of programs

Iva Milković, Ivana Mini Vuković

DV Ivana Brlić Mažuranić, Zagreb

PROJEKT „HRVATSKA U SRCU EUROPE“

Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njezina zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta.

Kultura se treba njegovati, čuvati i prenositi mladim generacijama. Jedan od odgojnih ciljeva i vrijednosti u radu s djecom jest očuvanje, njegovanje i oživljavanje kulturne baštine. Još od najranije dobi poticanje osjetljivosti za vrijednosti baštine i upoznavanje običaja i tradicije trebalo bi biti dio odgojno-obrazovnog rada s djecom.

U ovom izlaganju bit će prikazan projekt „Hrvatska u srcu Europe“. „Hrvatska u srcu Europe“ je projekt koji je trajao dvije godine. Cilj je projekta bio razvoj kulturne svjesnosti i interesa djece za kulturu i tradiciju vlastita naroda. Projekt je uključivao bitne zadaće: podržavanje aktivnog učenja djece o kulturi kojoj pripadaju, razvoj pozitivnih stavova prema tradicijskim vrijednostima, njegovanje stvaralačkog izražavanja djece temeljenog na neposrednim iskustvima i doživljajima baštine, poticanje djece na nova iskustva i vještine te njihova primjena u svakodnevnom životu. Vrijednost ovog projekta bilo je i međugrupno druženje djece. Roditelji su bili aktivno uključeni u sve aktivnosti kao ravnopravni sudionici u odgojno-obrazovnom procesu kako bi svojim znanjima i vještinama doprinijeli bogatstvu obrazovnih sadržaja. Strategija djelovanja obuhvaćala je promjene u prostorno- materijalnom kontekstu, osmišljavanje zanimljivih aktivnosti za igru i učenje te poticanje stvaralačkog izražavanja djece. Oživljavanjem tradicijskih običaja podržavali smo ozračje koje promiče tradicijske vrijednosti.

Ključne riječi: dijete, Hrvatska, kultura, tradicija

Iva Milković, Ivana Mini Vuković

Ivana Brlić Mažuranić Kindergarten, Zagreb

PROJECT “CROATIA IN THE HEART OF EUROPE”

Cultural heritage, tangible and intangible, is the common treasure of humanity in its diversity and specificity, and its protection is one of the most important factors for the recognition, defining and affirmation of cultural identity.

Culture has to be nourished, preserved and imparted to younger generations. One of the educational goals and values in working with children is the preservation, fostering and reviving cultural heritage. From the earliest age, encouraging appreciation for the values of heritage and for familiarizing oneself with the customs and traditions, should be a part of the educational work with children.

In this presentation, the project “Croatia in the heart of Europe” will be shown. “Croatia in the heart of Europe” is a project that went on for two years. The goal of the project was to develop cultural awareness and children’s interest in the culture and tradition of their own nation. The project included important tasks: supporting children’s active learning about the culture they belong to, development of positive attitudes toward traditional values, nurturing the creative expression in children based on immediate experiences and views of heritage, encouraging children to have new experiences and skills and to use them in everyday life. The value of this project was also in children’s intergroup socialising. The parents were actively involved in all activities as equal participants in the educational process, contributing their knowledge and skills to enrich the educational content. The action strategy involved changes in spatial-material context, inventing interesting activities for playing and learning, as well as encouraging the creative expression in children. By reviving tradition, we supported the environment that promotes traditional values.

Key words: child, Croatia, culture, tradition

Natalija Žorž Brusić, Renata Stipanov

DV Radost, Zadar

PROJEKT „KRIPNA VERDURA“

Kakvu hranu jedemo i kako možemo prepoznati njezinu kvalitetu? Jedino kako možemo biti sigurni u ispravnost hrane jest samostalni uzgoj ili uzgoj unutar lokalne zajednice. Razmišljajući o lokalnom uzgoju, uočavamo različite probleme među kojima su: dostupnost sjemena koje može dati plod na lokalnom području, vještine, to jest stara znanja o uzgoju i zaštiti različitih kultura. Prehrambena neovisnost može se postići i zdrava hrana može se proizvesti uzgojem unutar zajednice uz domaće sjeme i stara znanja.

Dječji vrtić *Radost*, PO Voštarnica nositelj je „Dijamantnog statusa Eko škole“ i kroz različite projekte bavi se održivim razvojem. U proljeće 2022. proveli smo ekoakciju s djecom i roditeljima. Uredili smo vrt i povrtnjak, sadili sezonsko povrće u visoke gredice i uredili kanalicu s ljekovitim začinskim biljem ispred sobe dnevnog boravka. Povratkom u vrtić nakon ljetne pauze djeca su s velikim interesom pobrano povrće (rajčice i paprike) pripremala i konzervirala. Započeli smo projekt „Kripna verdura“. Nastavili smo sa sadnjom sezonskog povrća i voćki tijekom različitih godišnjih doba, pripremali različita jela od povrća u skupini, uključivali roditelje u projekt, posjetili tržnicu, nabavili sadnice iz ekouzgoja, pripremali i koristili se ekoenzimima za zaštitu biljaka, posjetili i surađivali s lokalnim OPG-om Sorić, posjetili i surađivali s Poljoprivrednom, prehrambenom i veterinarskom školom Stanka Ožanića Zadar, brali masline, prodavali maslinovo ulje, skupljali sjeme i surađivali s različitim stručnjacima iz područja agrokulture i ekouzgoja.

Praćenje i dokumentiranje svih provedenih aktivnosti uzgoja i pripreme hrane prezentirali smo u maloj vrtićkoj kuharici „Od vrta do pjata“. Uloga nas odraslih jest usaditi djetetu zdrave životne navike, pokazati im koliko je važno biti odgovoran prema sebi i prirodi koja nas hrani. Prenosjenjem vještina i znanja o uzgoju i zaštiti različitih kultura stvaramo generacije koji će biti sposobne same sebi uzgojiti hranu.

Ključne riječi: *uzgoj, dijete, povrtnjak, sjeme, održivi razvoj*

Natalija Žorž Brusić, Renata Stipanov

Radost Kindergarten, Zadar

PROJECT “NUTRITIOUS VEGGIES”

What kind of food do we eat, and how can we recognize its quality? The only way to be certain of food safety is through self-cultivation or cultivation within the local community. When considering local cultivation, we notice various challenges, such as: availability of seeds that can thrive in a local environment, skills and traditional knowledge related to growing and protecting different crops. Food independence and healthy eating can be achieved through community-based cultivation using local seeds and traditional knowledge.

The Radost Kindergarten, Voštarnica branch, holds the “Diamond Status” as an Eco-School and engages in sustainable development through various projects. In the spring of 2022, we organized an eco-action involving children and their parents. We set up the garden and vegetable patch, planted seasonal vegetables in raised garden beds, and arranged a section with medicinal and aromatic herbs in front of the daycare room. After returning to the kindergarten following the summer break, the children enthusiastically harvested the vegetables (tomatoes and peppers) and then prepared and preserved them. This marked the beginning of the “Kripna Verdura” (Nutritious Veggies) project. We continued with planting seasonal vegetables and fruit throughout the year, prepared various vegetable dishes in the group, involved parents in the project, visited the local market, sourced eco-grown seedlings, prepared and used eco-enzyme for plant protection, visited and collaborated with the local family farm OPG Sorić, as well as the Agriculture, Food and Veterinary School Stanko Ožanić in Zadar. We harvested olives, sold olive oil, collected seeds, and collaborated with various experts in fields of agriculture and eco-cultivation.

All activities related to cultivation and food preparation were documented and presented in a small kindergarten cookbook titled “From the Garden to the Plate”. Our role as adults is to instill healthy lifestyle habits in children and teach them the importance of being responsible towards themselves and the nature that sustains us. By passing on skills and knowledge about growing and protecting various crops, we are creating generations capable of producing their own food.

Key words: child, sustainable development, eco culture, childhood, kindergarten community

Antonija Halavuk, Tanja Galić Ore

DV Ivana Brlić Mažuranić, Zagreb

PEDAGOŠKI PLURALIZAM – PRIKAZ PROJEKTA „PTICE“ PO MONTESSORI KONCEPCIJI U VRTIĆU

Jedna od temeljnih značajki pluralistički orijentiranih društava jest ponuda alternative u svim područjima, u skladu s tim i u području obrazovanja (Matijević, 2009). Nacionalni kurikulum za rani predškolski odgoj i obrazovanje (2014) u svojim temeljnim vrijednostima zagovara načela slobode, otvorenosti i raznolikosti koje se trebaju odražavati na cjelokupnu organizaciju te provođenje odgojno-obrazovnog rada, a pravo na različitost i toleranciju središnja je vrijednost pluralističke zajednice. Stoga bi odgojno-obrazovne ustanove trebale odgovoriti na izazove suvremenih društvenih promjena te imati posebnu ulogu u afirmaciji ideje u široj društvenoj zajednici o važnosti poštovanja i suživota s različitim. Montessori pedagogija temelji se na znanstvenom promatranju spontanog učenja djece, na poticanju samoiniciranog djelovanja i samostalnosti djeteta, na uvažavanju djetetovih potreba i poštovanju djetetove osobnosti. Predstavlja jednu od reformnih pedagogija koja je neposredno usmjerena na dijete i poštuje ga u njegovoj cjelovitosti. Montessori pedagogija govori o djetetu kao o „duhovnom embriju“ za čiji je razvoj potrebna poticajna okolina koja ga prihvća, razumije, pruža mu toplinu, brigu, odobrava mu postupke i pruža ljubav. Predstaviti ćemo projekt „Ptice“ koji smo provodili u našim skupinama kroz sva Montessori područja. Cilj je bio pružiti djeci slobodu da se razvijaju na najbolji mogući način i u skladu sa svojim sposobnostima, neometano i u pedagoški osmišljenim okvirima. Montessori materijali i aktivnosti omogućili su djeci da slobodno i nesmetano ostvare svoje prirodne potencijale u skladu s njihovim razvojnim potrebama za koje su iskazali interes, a to su bile ptice.

Ključne riječi: Montessori materijali, učenje, pažnja, sloboda, pripremljena okolina

Antonija Halavuk, Tanja Galić Ore

Ivana Brlić Mažuranić Kindergarten, Zagreb

EDUCATIONAL PLURALISM – PRESENTATION OF THE PROJECT “BIRDS” ACCORDING TO THE MONTESSORI DAYCARE CONCEPT

One of the basic features of pluralist societies is offering alternative solutions in all areas, and therefore in education as well (Matijević, 2009). The National Curriculum for Early and Preschool Education (2014) in its founding values advocates for the values of freedom, openness and diversity, which should define the entire organization and execution of the educational work, while the right to diversity and tolerance are a focal value of a pluralist community. Therefore, educational institutions should respond to the challenges of contemporary social changes and have a special role in affirming the idea of the importance of respect and cohabitation with those who are different in the wider social community. Montessori pedagogy is based on scientific observation of children's spontaneous learning, on encouraging acting on own initiative and the independence of a child, on acknowledging a child's needs and respecting a child's personality. It represents one of the reform pedagogies, which is focused directly on a child and respects them in their entirety. Montessori pedagogy speaks of a child as a “spiritual embryo” whose development requires a stimulating environment that accepts them, understands them, provides warmth and care to them, approves of their actions and gives them love. In this presentation we will present the project “Birds” which we executed in our groups through all Montessori areas. The goal was to give the children the freedom to develop in the best possible way and in accordance to their abilities, without interference and in educational parameters. Montessori materials and activities enabled children to achieve their natural potential freely and without disturbance, in accordance with their developmental needs and for which they expressed interest, namely birds.

Keywords: Montessori materials, learning, care, freedom, prepared environment

Lana Krkač Vadlja, Melita Rosandić

DV Sopot, Zagreb

POTICANJE KULTURE ČITANJA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI „MALA KNJIŽNICA – VELIKI SVIJET“

U razdoblju u kojem dijete ne čita samostalno, nego mu se tekst prenosi posredovanjem druge osobe ili medija, ključnu ulogu u osiguravanju i oblikovanju okružja imaju i roditelji i odgojitelji. Prateći cjelokupni razvoj djece, njihove interese, potrebe i stilove učenja, odgojiteljima se pruža mogućnost različitih načina oblikovanja okružja u kojem će djeca imati priliku razvijati svijest o važnosti pisane riječi i čitanja, razvijati kreativan način izražavanja o pročitanoj te spoznaju o bogatstvu hrvatskog jezika.

Cilj projekta „Mala knjižnica – veliki svijet“ bio je razviti kod djece pozitivan stav prema čitanju, pisanoj riječi, čitalačku pismenost te poticati djecu i roditelje na stvaranje poticajnog okružja koje promovira čitanje. Projekt je uključio inicijalni i finalni upitnik za roditelje kojim su se ispitivale čitalačke navike roditelja i djece. Projektna aktivnost oblikovanja Naše male knjižnice jest prostorno-materijalno okružje u kojem su djeca svakodnevno imala pristup knjigama različitih žanrova i tema koje su mogla vikendom posuđivati. Djeca i roditelji su aktivno sudjelovali u oblikovanju poticajnog čitalačkog okružja u vrtiću što je pozitivno utjecalo na razvoj čitalačkih navika, razvoj kritičkog mišljenja, pažnje, pamćenja, mašte, te razvoj kreativnosti kod djece. Djeca su osvijestila kako se čitanjem stječe znanje, a također su primjenjivala digitalne medije putem kojih se poticalo čitanje i pisana riječ.

U projektu je sudjelovala 21 obitelj, a usporedba rezultata prikupljenih inicijalnim i finalnim upitnikom pokazuje pozitivne pomake u promišljanju i djelovanju djece i roditelja prema čitanju. Uz razvoj vještina slušanja i razumijevanja strukture priče, djeca pokazuju veću motiviranost za aktivnosti čitanja i za različite oblike kreativnih obrada pročitanih sadržaja. Budući da su roditelji najvažniji motivatori razvoja čitalačkih navika, cilj projekta, poticanje kulture čitanja u obiteljima predškolske djece, ostvaren je.

Ključne riječi: vještine predčitanja, prostorno-materijalno okružje za čitanje, uključenost roditelja, promicanje kulture čitanja, digitalni mediji

Lana Krkač Vadlja, Melita Rosandić

Sopot Kindergarten, Zagreb

ENCOURAGING A READING CULTURE IN PRESCHOOL CHILDREN “LITTLE LIBRARY – BIG WORLD”

During the period when a child cannot read independently, and the text is presented through other people or media, parents and preschool teachers play a crucial role in establishing and shaping the child's environment.

Following the overall development of children, their interests, needs and learning styles, preschool teachers have the opportunity to shape the environment in many different ways to give children opportunities to develop an awareness about the importance of the written words and reading, to develop creative means of expression about what they have read and to develop a cognition about the richness of the Croatian language.

The aim of the project: “Little library – big world” was to develop a positive attitude towards reading and written words; to develop a reading literacy in children while encouraging both parents and children to create a stimulating environment that promotes reading. The project contained both initial and final questionnaire for parents that questioned the reading habits of both: parents and children. The project activity of “Our Little Library” provided a spatial and material environment where children had daily access to books of different topics, which they could also borrow on weekends. Parents and children actively participated in forming encouraging environment for reading that positively influenced the development of the reading habit, of critical thinking, attention, memory, imagination and creativity in children. They developed an awareness that reading means learning and they also started to implement and use the digital media that were used to encourage the reading and the usage of the written words.

Overall, 21 families participated in this project and the comparison of the initial and final results shows positive changes in the reflection and action towards reading in both parents and children. Along with the development of listening skills and understanding story structure, children show greater motivation for reading activities and for different forms of creative processing of what they have read. Taking into consideration that parents are the greatest motivators for the development of the reading habits, the aim of the project – development of the reading culture within the families of the preschool children – was achieved.

Key words: pre reading skills, spatial and material environment for reading, parent's involvement, promotion of the reading culture, digital media

Ana Premužić, Marijana Katavić

DV Radost, Zadar

PROJEKT „BAJKA O NOTICAMA“

Uočivši veliki interes djece za slikovnicama i raznim ilustracijama priča, te zahvaljujući donaciji slikovnica nakladničke kuće „Forum“ i roditelja iz skupine, pokrenut je projekt „Bajka o Noticama“. Igrom „Rečenicom do priče“ djeca su osmislila priču „Bajku o Noticama“, a zatim su ilustrirala dijelove bajke laviranim tušem na papiru. Na pitanje dječaka: „A kako nastaju slikovnice?“ zajedno smo s djecom pogledale kratak video o procesu nastanka slikovnica. Autori i ilustrator dviju slikovnica „Optimist oko Zadra“ i „Kako su slova stvorila riječi“ predstavili su svoje slikovnice djeci na vrlo zanimljiv način. Radionicu „Ilustracija priča i bajki“ djeci je održala nastavnica crtanja i slikanja ŠPUD-a Zadar što je djecu dodatno potaknulo na maštovito likovno izražavanje. Posjetili smo Gradsku knjižnicu Zadar i Znanstvenu knjižnicu Zadar u kojima su djeca vidjela kako se knjige pravilno posuđuju, vraćaju, čuvaju, spremaju i popravljaju. U našoj sobi dnevnog boravka, djeca su oformila nove tematske centre aktivnosti „Knjižnicu“ i „Bolnicu za knjige“ u kojima su se igrala imitativnih igara posuđivanja i vraćanja slikovnica te popravljavanja oštećenih slikovnica. U likovnom centru djeca su od običnog papira započela izradu jednostavnih slikovnica što nam je bio veliki poticaj da se „Bajka o Noticama“ tiska kao slikovnica. U Prirodoslovno-grafičkoj školi Zadar djeca su sudjelovala u grafičkom i tiskarskom procesu nastanka slikovnice koju su sama osmislila.

Ciljevi projekta: poticanje djece da postanu cjeloživotni čitatelji, pisci, ilustratori, grafičari.

Zaključak: osluškivanje dječjih interesa i znatiželje, partnerski odnos odgojitelja i roditelja proširio se na kvalitetnu suradnju sa širom lokalnom zajednicom. Tijekom realizacije projekta djeca su nizom aktivnosti ostvarivala osobne, emocionalne, obrazovne i socijalne dobrobiti.

Ključne riječi: slikovnica, dječja radoznalost, suradnja, roditelji, lokalna zajednica

Ana Premužić, Marijana Katavić

Radost Dječji vrtić, Zadar

PROJECT “FAIRY TALE OF NOTICE”

After noticing the children's keen interest in picture books and various story illustrations, and thanks to the donation of picture books by the Forum Publishing Company and one parent from the group, we started the project “Fairy Tale of Notice”. Through the sentence-at-a-time activity, the children started telling the “Fairy Tale of Notice”, and then they illustrated parts of the fairy tale with coloured drawing ink technique on paper. When one boy asked, “And how are picture books made?”, we all watched a video about the making of picture books. The authors and illustrators of two picture books – “Optimist around Zadar” and “How Letters Created Words” – presented their picture books to children in a very engaging way. The extracurricular activity “Illustration of Stories and Fairy Tales” was given by the art teacher from the Zadar School of Applied Art and Design, which further encouraged the children to be imaginative in their art expression. We visited the Zadar City Library and the Zadar Science Library, where the children saw how books are properly borrowed, returned, kept, stored and repaired. In our living room, children created new thematic activity centres called “Library” and “Hospital for Books”, where they played imitation games of borrowing and returning picture books and repairing the damaged ones. In the art centre, children started an imitation game of making picture books from plain paper and that was a great incentive for us to have the “Fairy Tale of Notice” printed as a picture book. In the School of Natural Sciences and Graphics Zadar, the children participated in the graphic and printing process of creating a picture book that they had designed themselves.

Goals of the project: Encouraging children to become lifelong readers, writers, illustrators, graphic artists.

Conclusion: Paying attention to children interests and curiosity, and the partnership between educators and parents, has expanded to quality cooperation with the wider local community. During the implementation of the project, the children achieved personal, emotional, educational and social benefits through a series of activities.

Keywords: picture book, children's curiosity, cooperation, parents, local community

Maja Rezo, Ivana Farkaš Vidović

DV Požega

OSJEĆAJI SU OK

Cilj: ispravno imenovanje emocija na osnovi verbalnih i neverbalnih načina izražavanja emocija, proširivanje „rječnika emocija“, usvajanje spoznaje da su emocije i osjeti u tijelu međusobno zavisni te usvajanje društveno prihvatljivih načina izražavanja neugodnih emocija.

Opis: poticaj za aktivnosti bilo je izražavanje emocija dječaka s teškoćom iz autističnog spektra koji je u situacijama frustracije imao ispade u ponašanju. Zbog pritužbi ostale djece, pojedini su roditelji iskazali zabrinutost što nas je potaknulo da pokušamo djelovati na djecu u skupini i na njihove roditelje. Za roditelje smo pripremili roditeljski sastanak s ciljem osvještavanja kako su povremene nestabilnosti i ispadi u ponašanju djece predškolske dobi normalne te kako su zajedništvo i tolerancija od iznimne važnosti. S djecom smo proveli niz aktivnosti. Djeca su postala svjesnija fizioloških i ponašajnih manifestacija osjećaja, željela su ih verbalizirati, čemu su svjedočili i roditelji. Usvojili smo nove alate samoumirivanja te poboljšali materijalne uvjete u sobi dnevnog boravka. Za roditelje smo izradili stručne materijale, te prezentirali rezultate roditeljima i odgojiteljima.

Na početku rada i po završetku, ispitali smo imenuju li djeca točno osnovne i složene emocije. Po završetku rada se pokazalo da sva djeca uspješno imenuju osnovne emocije te znatno više djece točno imenuje i prepoznaje složene emocije. Razgovori o emocijama i njihovo izražavanje bez ustručavanja postao je dio naše svakodnevnice. Djeca su stekla nova znanja o emocijama, razvila samoregulaciju, svijest o utjecaju svojih emocija na druge, razvila suradničke kompetencije, empatiju i počela prihvaćati različitosti. Sve navedeno postalo je izraženo i kod dječaka s teškoćom. Ostali su sudionici također proširili postojeća znanja te poboljšali suradnju.

Zajedno smo spoznali da su emocije tu, uvijek oko nas. Nisu uvijek ugodne niti „lake“, ali su tu da nas uče kako biti bolji jedni prema drugima, ali i prema sebi.

Ključne riječi: emocije, djeca predškolske dobi, samoregulacija, verbalizacija, suradnja

Maja Rezo, Ivana Farkaš Vidović

Požega Kindergarten

IT'S OK TO FEEL

Goal: correctly naming emotions based on verbal and non-verbal expressions of emotions, expanding the “vocabulary of emotions”, acquiring knowledge that emotions and sensations in the body are interdependent, adopting socially acceptable ways of expressing unpleasant emotions.

Description: The activities were prompted by the expression of emotions by a boy with autism, who had behavioural outbursts in situations of frustration. Following complaints from the other children, some parents expressed concern, which prompted us to try and influence both the children in the group and their parents. We prepared a meeting with the parents in order to raise awareness that occasional instability and behavioural outbursts in preschool children are normal, and that the ideas of unity and tolerance are of utmost importance. We conducted a series of activities with the children. The children became more aware of the physiological and behavioural manifestations of emotions; they wanted to verbalize them – that was also confirmed by their parents. Children adopted new self-soothing tools. We also improved the material conditions in our preschool environment. We created reading materials for parents and presented the results of our activities to parents and educators.

Before the activities and after their completion, we tested whether children correctly named basic and complex emotions. Results showed that after the completion of activities all children successfully named basic emotions and significantly more of them correctly named and recognized complex emotions. Talking about emotions and expressing them without hesitation became a part of our everyday life in preschool. Children gained new knowledge about emotions, developed self-regulation, developed awareness of the impact of our emotions on others, developed collaborative competencies, empathy and began to accept differences. All of the above also became evident in the boy with autism. Other participants also expanded their existing knowledge and improved cooperation.

Together we realized that emotions are always present. They are not always pleasant or “easy”, but they are there to teach us how to be better towards each other and towards ourselves.

Keywords: emotions, preschool children, self-regulation, verbalization, cooperation

Sanja Hajsek, Ivana Mihaljević

DV En ten tini, Sesvete

PERCEPCIJA ODGOJITELJA O PARTNERSKIM ODNOSIMA S RODITELJIMA OD NAJRANIJE DOBI

Partnerski odnosi između roditelja i odgojitelja temelj su uspješnog i kvalitetnog rada s djecom predškolske dobi. Ti odnosi stvaraju se od prvog dana boravka djeteta u jasličkoj skupini. Ovaj će rad prikazati aktivnosti u izgradnji partnerskih odnosa roditelja i odgojitelja u jasličkoj skupini, naglašavajući pritom vrijednosti koje donose kvalitetni odnosi te njihov utjecaj na cjelokupan razvoj djeteta. Roditelji su djetetovi primarni odgojitelji te kao takvi imaju pravo sudjelovanja u provedbi i planiranju odgojno-obrazovnog procesa. Za kvalitetno ostvarivanje odgojno-obrazovnog rada s djecom ključan preduvjet su kvalitetni partnerski odnosi između svih dionika unutar procesa. Uključivanje roditelja u aktivnosti usko je povezano s razvojnim i odgojno-obrazovnim uspjesima djece. Koristi kvalitetnih odnosa su obostrane. Kod roditelja dolazi do jačanja njihovih vlastitih roditeljskih kompetencija, dok odgojitelji razvijaju svoje profesionalne kompetencije i znanja. Partnerski odnosi između roditelja i odgojitelja nisu samo temelj kvalitetnog rada s djecom, već i ključni čimbenik koji doprinosi stvaranju poticajnog okruženja za optimalan razvoj svakog djeteta.

Ključne riječi: *partnerstvo, razvoj kompetencija, suradnja roditelja i odgojitelja, vrijednosti partnerskih odnosa, uključivanje roditelja u proces*

Sanja Hajsek, Ivana Mihaljević

En ten tini Kindergarten, Sesvete

EDUCATORS' PERCEPTION OF PARTNERSHIP RELATIONS WITH PARENTS FROM AN EARLY AGE

Partnerships between parents and educators are the basis of successful and quality work with preschool children. These relationships are created from the first day of the child's stay in the nursery group. This paper will show the activities in building partnership relationships between parents and educators in the nursery group, emphasizing the values that quality relationships bring, and their impact on the overall development of the child. Parents are the child's primary educators and as such have the right to participate in the implementation and planning of the educational process. Quality partnerships between all stakeholders in the process are a key prerequisite for quality educational work with children. The involvement of parents in activities is closely related to the development and educational success of children. The benefits of quality relationships are mutual. For parents, their own parenting competences are strengthened, while educators develop their professional competences and knowledge. Partnerships between parents and educators are not only the basis of quality work with children, but also a key factor that contributes to the creation of a stimulating environment for the optimal development of each child.

Keywords: *partnership, development of competences, cooperation between parents and educators, values of partnership relations, involvement of parents in the process*

Zrinka Hržić, Nataša Pavlešen Topolko

DV Ivana Brlić Mažuranić, Zagreb

KONCEPCIJA ODRŽIVOG RAZVOJA U STJECANJU UMJETNIČKIH KOMPETENCIJA KOD DJECE RANE I PREDŠKOLSKO DOBI

Vrtić kao odgojno-obrazovna ustanova nastoji na različite načine, u skladu s dobi djece, realizirati neke od tema održivog razvoja kao što su zdravlje, sigurnost i zaštita okoliša. Aktivnosti, poput odjeće godišnjih doba ili uređivanja prigodnih kutića sadrže komponente održivosti, kao što su npr. odijevanje u tkanine od prirodnih materijala, uređenje prostora prirodninama, odvajanje otpada. Održivi razvoj ili zelena tranzicija najčešće se definira kao zadovoljavanje potreba u sadašnjosti bez ugrožavanja budućih generacija. Ovaj širi pristup održivosti podrazumijeva strategije i inicijative u vezi s današnjom globalnom ekološkom problematikom povezanom s klimatskim promjenama, topljenjem antarktičkog leda, podizanjem razine mora, zbrinjavanjem plastike... Međutim, u užem smislu održivi razvoj za djecu rane dobi podrazumijeva osjetljivost za okruženje u kojem ono živi. Dijete je oduševljeno bojama jeseni, zvukovima kiše i vjetrova, letom ptice, veličinom mora, slomljenoj grančici ili bijeloj crti aviona na nebu. Trenutak u kojem djetetu zastaje dah postaje poveznica za održivi razvoj. Upravo u ranom odgoju i obrazovanju postaje izazov integrirati ekologiju i kulturu, socijalnu dimenziju, umjetnost, etiku i duhovnost. Smatramo da razvoj umjetničkih kompetencija jača i motivira djecu na kritičko razmišljanje, shvaćanje složenih sustava, suradnički način učenja – što su sve kompetencije i održivog razvoja. Možemo reći kako umjetničko obrazovanje i jačanje umjetničkih kompetencija možemo povezati s održivim razvojem jer su umjetnička osviještenost i održivost najvažniji izazovi 21. stoljeća.

Kroz primjer dobre prakse promatrat ćemo rad na projektu „Likovnost u očima djece“ koji je bio održan u gradu Zagrebu. U projektu riječ je o prirodnim bojama koje su kao dio likovnih tehnika pomogle djeci da se spontano i autentično izraze. Prirodne boje otvorile su nam novu umjetničku perspektivu da na praktičan i kreativan način eksperimentiramo te se približimo prirodi.

Ključne riječi: dijete, ekologija, kompetencije, kreativnost, umjetnost

Zrinka Hržić, Nataša Pavlešen Topolko

Ivana Brlić Mažuranić Kindergarten, Zagreb

THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE ACQUISITION OF ARTISTIC COMPETENCES IN CHILDREN OF EARLY AND PRESCHOOL AGE

Kindergarten as an educational institution tries to realize some of the topics of sustainable development such as health, safety and environmental protection in different ways, according to the age of the children. Activities such as clothing for the seasons or arranging thematic corners contain components of sustainability such as, for example, dressing in fabrics made of natural materials, decorating the space with natural materials, waste sorting. Sustainable development or green transition is most often defined as meeting the needs of the present without endangering future generations. This broader approach to sustainability includes strategies and initiatives related to today's global environmental issues related to climate change, melting of Antarctic ice, rising seas, disposal of plastic...

However, in a narrower sense, sustainable development for children of an early age implies sensitivity to the environment in which they live. The child is fascinated by the colours of autumn, the sounds of rain and wind, the flight of a bird, the size of the sea, a broken twig or the white line of an airplane in the sky. When a child experiences a breathtaking moment, that moment becomes a link to sustainable development. It is precisely in early education that it becomes a challenge to integrate ecology and culture, the social dimension, art, ethics and spirituality. We believe that the development of artistic skills strengthens and motivates children to think critically, understand complex systems, and learn collaboratively – which are all competencies of sustainable development. We can say that art education and the strengthening of artistic competences can be linked to sustainable development, because artistic awareness and sustainability are the most important challenges of the 21st century.

Through a best practice example, we will examine the work on the project “Artistry in the Eyes of Children”, which was held in the city of Zagreb. In this project, we worked with natural colours that, as part of art techniques, helped the children to express themselves spontaneously and authentically. Natural colours opened up a new artistic perspective for us to experiment in a practical and creative way and get closer to nature.

Key words: art, child, creativity, competences, ecology

Vesna Antić

DV Radost, Zadar

JURAJ IMA PRAVO

Prikazi prakse odgojitelja u radu s djecom rane i predškolske dobi, posebno djece s teškoćama u razvoju, vrijedni su primjeri koji nas potiču na aktivnije promišljanje i promjenu perspektiva. Danas je to naša svakodnevica koju hrabro prihvaćamo i u njoj pronalazimo prave vrijednosti.

Rad s dječakom iz autističnog spektra koji je od prvog dana važan član naše skupine potaknuo je na dublje promišljanje o dobrobitima njegova boravka u inkluzivnoj skupini.

Zajedno se zapitajmo što djeca s teškoćama u razvoju dobivaju boravkom u inkluzivnim skupinama? Što u takvom radu dobivaju djeca te, naposljetku, što to znači za odgojitelje? Koje kompetencije imamo, a na kojima tek trebamo raditi? Želja mi je ispričati našu priču o divnom druženju, prijateljstvu u našoj skupini i velikom bogatstvu koje smo dobili bivajući dio njegova života. Cilj je pokazati primjer iz prakse i rada odgojitelja čiji je posao opsežan, katkad težak, ali i biva nagrađen svakim malim pomakom naprijed. Prikazat će se kojim smo se to materijalima i poticajima koristili u radu, a koji su pomogli da se izvuče njegov potencijal i da mu se pomogne da se u svojoj skupini osjeti prihvaćeno i voljeno. „Svako dijete zaslužuje junaka – odraslu osobu koja nikada neće od njega odustat, koja razumije pravu moć povezanosti i ustraje na tome da dijete postane najbolje što može.“ (Rita Pierson)

Ključne riječi: djeca s teškoćama u razvoju, kompetencije, dobrobiti, inkluzija, odgojitelj

Vesna Antić

Radost Kindergarten, Zadar

JURAJ IS RIGHT

The portrayal of an educator's practice when working with early childhood and preschool children, especially those with developmental disabilities, provides valuable examples that encourage us to think more deeply and change our perspectives. This is our daily reality, which we courageously embrace and find true value in.

Working with a boy on the autism spectrum, who has been an important member of our group since day one, has prompted me to reflect more deeply on the benefits of his presence in an inclusive group.

I would like to ask myself and also ask all of you: what do children with developmental disabilities gain from being in inclusive groups? What do other children gain from such work, and ultimately, what does this mean for me as an educator? What competencies do I possess, and which ones do I still need to develop?

I wish to share with you our story about wonderful interactions and friendships in our group, and how much we've been enriched by being a part of his life. The goal is to demonstrate the practice of an educator whose work is broad, sometimes challenging, but always rewarding with every small step forward. We will show the materials and stimuli we used in our work, and how they helped us unlock his potential and make him feel accepted and loved within his group.

“Every child deserves a champion: an adult who will never give up on them, who understands the power of connection and insists they become the best they can possibly be.” (Rita Pierson)

Key words: children with developmental disabilities, competences, benefits, inclusion, educator

Vida Cik, Tea Celić

DV Ivana Brlić Mažuranić, Zagreb

OD SOCIJALNE PRIČE DO DRUŠTVENIH IGARA

Igra u predškolskoj dobi ključna je za razvoj djece, jer omogućava usvajanje socijalnih, kognitivnih, jezičnih i motoričkih vještina. Društvene igre imaju posebno važnu ulogu u učenju strpljenja, poštovanja pravila i izražavanja emocija. Kroz takve igre djeca razvijaju empatiju, uče socijalne vještine i ostvaruju interakciju s vršnjacima. Djeca s poremećajem iz spektra autizma zbog smanjenog dijeljenja interesa, oskudne neverbalne komunikacije i ograničenog prepoznavanja emocija, često imaju poteškoće u socijalnim interakcijama. Njihova sklonost predvidivim rutinama i pravilima čini društvene igre iznimno korisnim alatom za razvoj socijalnih vještina. Društvene igre s pravilima pružaju osjećaj sigurnosti i motiviraju ih na aktivno sudjelovanje, uče ih strpljivosti te prihvatanju pobjede ili poraza. Djeci s poremećajima iz spektra autizma socijalne priče, kroz jednostavan jezik i vizualne prikaze, pomažu usvojiti socijalne vještine. Socijalne priče olakšavaju prilagodbu djece svakodnevnim situacijama i povećavaju njihovu spremnost za interakciju, dok igre omogućuju praktičnu primjenu tih vještina. Ovaj pristup potiče suradnju, komunikaciju i regulaciju emocija, motivirajući djecu da se aktivno uključe u društvene aktivnosti, a alati koji se rabe pružaju osnovu za razvoj vještina koje omogućavaju djeci s poremećajem iz spektra autizma lakše uključivanje u društvo i bolje svakodnevno funkcioniranje. Primjeri u ovom radu pokazuju kako igre i socijalne priče mogu unaprijediti socijalnu uključenost i smanjiti nepoželjna ponašanja.

Ključne riječi: igra s pravilima, interakcije, poremećaj iz spektra autizma, socijalne vještine

Vida Cik, Tea Celić

Ivana Brlić Mažuranić Kindergarten, Zagreb

FROM SOCIAL STORIES TO BOARD GAMES

Play during preschool years is essential for children's development as it enables the acquisition of social, cognitive, language, and motor skills. Board games play a particularly significant role in teaching patience, respecting rules, and expressing emotions. Through such games, children develop empathy, learn social skills, and engage in peer interactions. Children with autism spectrum disorder (ASD) often face difficulties in social interactions due to limited shared interests, reduced nonverbal communication, and restricted ability to recognize emotions. Their preference for predictable routines and structured rules makes board games an extremely useful tool for developing social skills. Rule-based board games provide a sense of security, motivate active participation, teach patience, and help children accept both winning and losing. For children with ASD, social stories use simple language and visual aids to help them acquire social skills. These stories facilitate children's adaptation to everyday situations and enhance their readiness for interaction, while games provide opportunities for practical application of these skills. This approach encourages cooperation, communication, and emotional regulation, motivating children to actively participate in social activities. The tools employed create a foundation for the development of skills that enable children with ASD to integrate more easily into society and improve their daily functioning. Examples presented in this paper demonstrate how games and social stories can enhance social inclusion and reduce undesirable behaviours.

Keywords: rule-based play, interactions, autism spectrum disorder, social skills

Pavica Stunić, Lucija Došen Elijaš

DV Botinec, Zagreb

TRADICIONALNE POSLOVICE U SUVREMENOM ODGOJU

Tijekom pedagoške godine 2023./2024. provoden je projekt „Poslovice – pametnice” u više starijih vrtićkih skupina. Cilj je projekta bilo oživljavanje tradicionalnih narodnih poslovice i promišljanje njihove vrijednosti i uloge u suvremenom odgoju djece. Putem aktivnosti provedenih kroz različita razvojna područja djece željeli smo kod djece potaknuti osobni razvoj u kontekstu života u lokalnoj i široj zajednici (razvoj apstraktnog i moralnog rasuđivanja, poticanje empatije, osobne odgovornosti, inicijativnosti i prosocijalnog ponašanja). Uočeni napredak djece u pamćenju, pažnji, kreativnosti, samopouzdanju, prezentacijskim i socijalnim vještinama te u drugim područjima kao i visoka motivacija za sudjelovanjem u aktivnostima povezanim s poslovicama jasan su signal da u suvremenom odgoju i obrazovanju svakako ima mjesta za ova bezvremenska zrnca akumulirane transgeneracijske mudrosti i da postoji prostor za revitalizaciju njihove odgojno-obrazovne uloge.

Ključne riječi: predškolski odgoj, poslovice, projekt

Pavica Stunić, Lucija Došen Elijaš

Botinec Kindergarten, Zagreb

TRADITIONAL PROVERBS IN MODERN UPBRINGING

During the 2023/2024 school year a few of the older kindergarten groups were included in the project „Poslovice – pametnice” (loosely translated as „Proverbs – smarties”). The aim of this project was to revive traditional folk proverbs and to rethink their values and roles in modern upbringing. We strived to support children’s development in the context of living in the local and wider community through activities within different developmental areas (abstract and moral reasoning, empathy, personal responsibility, initiative and prosocial behaviour). Children’s progress in memory, attention, creativity, self-confidence, presentational and social skills as well as in the other areas, paired with high motivation for participating in proverb-related activities, are a clear signal that, within modern education and upbringing, there is indeed room for these timeless grains of transgenerational wisdom as well as for revitalising their educational role.

Keywords: modern upbringing, proverbs, child development

Andreja Novak, Petra Zubak

DV En ten tini, Sesvete

PEDAGOGIJSKA TEORIJA KAO TEMELJ KVALITETNE ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE

U ovom radu bit će predstavljena pedagoška praksa u skupini djece rane dobi koja se temelji na holističkom pristupu djetetu, sustavnom dokumentiranju, promišljenom i svrhovitom stvaranju prostorno-materijalnog konteksta te suradnji i uključivanju roditelja u odgojno-obrazovni proces.

Kao glavne smjernice u radu s djecom ističu se uvažavanje cjelovitog razvoja djeteta te primjena holističkog pristupa djetetu koji se temelji na razumijevanju djeteta kao kompleksnog bića čiji su tjelesni, emocionalni, socijalni i kognitivni aspekti ličnosti međusobno povezani. U tom se smislu nameće potreba razvoja partnerskih odnosa s roditeljima kao aktivnim i ravnopravnim dionicima odgojno-obrazovnih procesa.

Kontinuiranim praćenjem i dokumentiranjem dječjih aktivnosti te u kasnijim procesima samorefleksije i zajedničke refleksije, odgojitelji analiziraju i planiraju različite segmente svojeg rada.

Odnos pedagojske teorije i prakse u vrtiću se temelji na primjeni teorijskih znanja o razvoju djece, njihovim potrebama i odgojno-obrazovnim metodama u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Teorija je temelj, polazište i podrška kvalitetnoga odgojno-obrazovnog rada, dok odgojitelji praktičari provode, propituju i unapređuju teorijske modele.

Razvoj i nadograđivanje odgojno-obrazovne prakse u kojoj odgojitelji trebaju biti refleksivni praktičari koji kontinuirano preispituju i unapređuju svoju praksu kroz suradnju s kolegama, roditeljima i djecom (Slunjski, 2008) postaje imperativ.

Ključne riječi: autonomija, dokumentiranje, holistički pristup, prostorno materijalni kontekst, suradnja s roditeljima

Andreja Novak, Petra Zubak

En ten tini Kindergarten, Sesvete

PEDAGOGICAL THEORY AS THE BASIS OF QUALITY EDUCATIONAL PRACTICE

This paper will present pedagogical practice in a group of early childhood children, which is based on a holistic approach to the child, systematic documentation, thoughtful and purposeful creation of a spatial and material context, and cooperation and inclusion of parents in the educational process.

The main guidelines in working with children are the respect for the integral development of the child and the application of a holistic approach to the child, which is based on understanding the child as a complex being whose physical, emotional, social and cognitive aspects of personality are interconnected. In this sense, the need to develop partnership relationships with parents as active and equal stakeholders in educational processes arises.

By continuously monitoring and documenting children's activities and in subsequent processes of self-reflection and joint reflection, educators analyse and plan different segments of their work.

The relationship between pedagogical theory and practice in kindergarten is based on the application of theoretical knowledge about the development of children, their needs and educational methods in early and preschool education institutions. Theory is the foundation, starting point and support of quality educational work, while practicing educators implement, question and improve theoretical models.

The development and upgrading of educational practice in which educators should be reflective practitioners who continuously question and improve their practice through collaboration with colleagues, parents and children (Slunjski, 2008) is becoming imperative.

Keywords: autonomy, documentation, holistic approach, spatial-material context, cooperation with parents

Mia Čović

OUI – osnaži, usavrši i integriraj za razvoj, Zagreb

POTICANJE ISTRAŽIVAČKOG DUHA: ULOGA STRUČNOG USAVRŠAVANJA U PRAKSI ODGOJITELJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Stručno usavršavanje odgojitelja u području STEM područja (znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika) od presudne je važnosti s obzirom na složenost tih tema i njihovo značenje u razvoju kognitivnih i istraživačkih sposobnosti djece u ranoj dobi. Međutim, brojna istraživanja upućuju na nedostatak znanja i samopouzdanja među odgojiteljima u implementaciji osnovnih STEM koncepta u svakodnevnu odgojno-obrazovnu praksu. U istraživanju provedenom na reprezentativnom uzorku odgojitelja koji su zaposleni u ustanovama za rani i predškolski odgoj u Hrvatskoj analizirani su učinci stručnog usavršavanja na praksu odgojitelja. Konkretno, istražena je povezanost stručnog usavršavanja i čimbenika koji oblikuju praksu eksperimentalnih spoznajno-istraživačkih aktivnosti (ESI) u kontekstu poticanja rane znanstvene pismenosti. Rezultati pokazuju znatnu razliku u samoprocjeni osobnih kompetencija, percepciji aktivnosti i učestalosti njihove provedbe između odgojitelja koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju i onih koji nisu.

Nalazi upućuju na ključnu ulogu stručnog usavršavanja u demistificiranju kompleksnih tema i metodologije znanstvenog opismenjavanja, što rezultira većom spremnošću odgojitelja za uključivanje u takve aktivnosti. Ovi nalazi u skladu su i s drugim istraživanjima iz područja koja govore u prilog činjenici da stručna usavršavanja doprinose razvoju pedagoških i metodoloških kompetencija, poboljšavaju stavove prema znanosti i povećavaju povjerenje u vlastite sposobnosti. Ujedno potvrđuju važnost kontinuiranoga profesionalnog razvoja za osiguranje kvalitetne rane znanstvene pismenosti i dugoročno unapređenje odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: STEM, rana znanstvena pismenost

Mia Čović

Association OUI – Strengthen-Perfect-Integrate for Development, Zagreb

FOSTERING A SPIRIT OF INQUIRY: THE ROLE OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN THE PRACTICES OF EARLY CHILDHOOD EDUCATORS

Professional development for early childhood educators in STEM fields (science, technology, engineering, and mathematics) is of critical importance due to the complexity of these topics and their impact on the cognitive and exploratory development of young children. However, numerous studies highlight a lack of knowledge and confidence among educators in incorporating fundamental STEM concepts into daily educational practices.

This study, conducted on a representative sample of early childhood educators employed in Croatian early childhood and preschool education institutions, examined the effects of professional development on their practices. Specifically, it explored the relationship between professional development and the factors that shape the implementation of experimental cognitive-exploratory activities (ECEAs) aimed at fostering early scientific literacy.

The results reveal a significant difference in the self-assessment of personal competencies, perceptions of activities, and frequency of implementation between educators who participated in professional development programs and those who did not. Findings underline the pivotal role of professional development in demystifying complex topics and methodologies related to scientific literacy. This process enhances educators' readiness to engage in such activities and aligns with other research supporting the notion that professional development contributes to improved pedagogical and methodological competencies, positive attitudes toward science, and increased confidence in personal abilities.

The study further emphasizes the importance of continuous professional development in ensuring high-quality early scientific literacy and achieving long-term improvements in educational practice. These findings advocate for sustained investment in the professional growth of educators to promote a culture of inquiry and innovation in early childhood education.

Keywords: STEM, early scientific literacy

Nataša Veldić

DV Sopot, Zagreb

DIJETE OTKRIVA SVIJET I OSVAJA GA RUKAMA

Djeca su vrlo zainteresirana za aktivnosti iz područja poticanja samostalnosti u svakodnevnom životu. Pitaju se kako učiniti aktivnost koju odrasli u njihovu okruženju svakodnevno rade, a u kojoj u obiteljskom okruženju često nisu u mogućnosti sudjelovati. Njihov upijajući um omogućuje im da uče i usvajaju s lakoćom i veseljem. Djeci je zbog toga nužno ponuditi okruženje u skladu s njihovim potrebama i interesom.

U vrtiću osmišljavamo aktivnosti iz područja poticanja samostalnosti na temelju djetetova interesa, a u skladu s Montessori načelima i motom „Pomozi mi da učinim samo.“. To mogu biti različiti načini otkopčavanja i zakopčavanja, aranžiranje cvijeća, čišćenje cipela, pletenje pletenice, pranje stola, kupanje lutke, sijanje i dr. Neposredni su ciljevi navedenih aktivnosti svladavanje određenih vještina, a posredni su ciljevi navedenih aktivnosti: razvoj fine i grube motorike, razvoj koordinacije pokreta, koncentracije, preciznosti, poticanje pozitivne slike o sebi, poticanje samostalnosti, briga za samog sebe i okolinu, smisao za estetiku i kreativnost te uočavanje logičkog tijeka radnje. Sve aktivnosti u različitoj dobi imaju različit stupanj zahtjevnosti i dodatne aktivnosti koje slijede u odgojnim područjima kozmičkog odgoja, jezika ili matematike o kojima će se diskutirati tijekom radionice. Sudionicima će se prikazati kako djeca u Montessori pripremljenoj okolini razvijaju višestruke kompetencije tijekom sudjelovanja u naoko jednostavnim aktivnostima te će im se omogućiti procjena i refleksija vlastite i prikazane prakse u radu s djecom u Montessori vrtićkoj skupini. Polazište za provedbu aktivnosti su vrijednosti Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje: autonomija, znanje i odgovornost prema sebi i drugima, identitet; te kompetencije: motorička kompetencija, osobna i socijalna kompetencija, kompetencija učenja kako učiti, i poduzetnička kompetencija koje su važne za cjeloživotno učenje.

Ključne riječi: Montessori, samostalnost, motorika, pripremljena okolina

Nataša Veldić

Sopot Kindergarten, Zagreb

THE CHILD DISCOVERS THE WORLD AND CONQUERS IT WITH HIS OWN HANDS

Children are very interested in practical life activities. They wonder how to do an activity that adults in their environment do every day, but in which they are often not able to participate in the family environment. Their absorbing mind allows them to learn and absorb with ease and joy. Therefore, it is necessary to offer children an environment in accordance with their needs and interests. In the kindergarten, we create activities in the practical life area based on the child's interests and in accordance with the Montessori principles and the motto "Help me to do it myself". These can be different ways of unbuttoning and buttoning, arranging flowers, cleaning shoes, braiding, washing the table, bathing a doll, sowing, etc. The direct aim of the aforementioned activities is the mastery of certain skills, and the indirect aims are: development of fine and gross motor skills, development of movement coordination, concentration, precision, encouraging a positive self-image, encouraging independence, caring of self and the environment, a sense of aesthetics and creativity and observing the logical course of action. All activities at different ages have different levels of difficulty and additional activities that follow in the educational areas of cosmic education, language or mathematics. Children in a Montessori-prepared environment develop multiple competencies while participating in apparently simple activities, and participants will be enabled to assess and reflect on their own and demonstrated practice in working with children in the Montessori primary classroom.

The starting point for the implementation of activities are the values of the National Curriculum for Early and Preschool Education: autonomy, knowledge and responsibility towards oneself and others, identity; and competences: motor competence, personal and social competence and the competence of learning how to learn, and entrepreneurial competence, which are important for lifelong learning.

Keywords: Montessori, independence, motor skills, prepared environment

Ivana Medica Ružić

OŠ Jože Šurana, Višnjan

BUDUĆNOST ODGOJA U ERI UMJETNE INTELIGENCIJE

Umjetna inteligencija ima sve veći utjecaj na odgoj djece različite dobi. Ona ima potencijal revolucionirati odgoj, ali s naglaskom da se upotrebljava na način da podržava razvoj djeteta u cjelovitu osobu. U ovom radu analizirat ćemo kako ta tehnologija oblikuje budućnost odgoja i obrazovanja. Kroz pregled relevantne literature i analizu postojećih studija, te anketu istraživanja u radu ćemo se fokusirati na ključne aspekte, kao što su personalizacija učenja, interaktivni sadržaji, razvoj digitalnih vještina, te etičke implikacije korištenja umjetne inteligencije u odgoju. Rad predviđa da će budućnost odgoja biti obilježena sve većom personalizacijom učenja, hibridnim modelima koji kombiniraju *online* i tradicionalno učenje te novim ulogama učitelja. Istovremeno, naglašava se važnost razvoja kritičkog mišljenja i etičke svijesti kod učenika kako bi mogli napredovati kroz sve kompleksniji digitalni svijet.

Umjetna inteligencija ima potencijal kombinirati najbolje od ljudske interakcije i tehnologije, te stvoriti bolje obrazovno okruženje za djecu. Međutim, potrebno je pažljivo razmotriti etičke implikacije i osigurati da se UI rabi na način koji je u najboljem interesu djece.

Ključne riječi: *umjetna inteligencija, obrazovanje, odgoj, personalizirano učenje, virtualna stvarnost*

Ivana Medica Ružić

Jože Šuran Elementary School, Višnjan

THE FUTURE OF EDUCATION IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Artificial intelligence is increasingly influencing the education of children of all ages. It has the potential to revolutionize education, but with the emphasis on using it in a way that supports the development of the child into a complete person. In this paper, we will analyse how this technology is shaping the future of education. Through a review of relevant literature and analysis of existing studies, as well as a survey of research in the paper, we will focus on key aspects such as personalization of learning, interactive content, development of digital skills, and the ethical implications of using artificial intelligence in education. The paper predicts that the future of education will be marked by increasing personalization of learning, hybrid models that combine online and traditional learning, and new roles for teachers. At the same time, the importance of developing critical thinking and ethical awareness in students – so that they can progress through an increasingly complex digital world – is emphasized.

Artificial intelligence has the potential to combine the best of human interaction and technology, and create a better educational environment for children. However, it is necessary to carefully consider the ethical implications and ensure that AI is used in a way that is in the best interests of children.

Keywords: *artificial intelligence, education, personalized learning, virtual reality, augmented reality, digital divide, ethical issues*

Višnja Perin

Razvoj i savjetovanje d. o. o., Zadar

ISKUSTVA U PROVEDBI MODULARNE NASTAVE S POZICIJE NASTAVNIKA

Intencija prelaska na modularnu nastavu predstavlja jednu od najvažnijih reformi strukovnog obrazovanja u novijoj povijesti hrvatskoga odgojno-obrazovnog sustava. Kroz modularnu nastavu i kurikularni pristup nastavi mijenjamo stoljetnu paradigmu poučavanja u odgojno-obrazovnom procesu prije svega kroz odmicanje od razredno-predmetnog sustava te kroz razvijanje različitih oblika uključivanja učenika i roditelja u sukonstrukciju kurikuluma – planiranje, pripremu, provedbu i vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa.

Modularna nastava u Republici Hrvatskoj implementirana je kroz eksperimentalne strukovne programe u nekoliko strukovnih škola. Kurikulumi za modularnu nastavu razvijeni su kroz Projekt uspostave regionalnih centara kompetentnosti. Osnovna razlika između nastavnih predmeta i modula uočljiva je ponajviše u izvedbi kurikuluma. Modul povezuje oblike učenja koji se temelje na radu, učioničko i izvanučioničko učenje i poučavanje u smislenu te međusobno povezanu i zaokruženu cjelinu, uz povećanje učinkovitosti organizacije rada (odgojno-obrazovnog procesa) i smisljenije učenje.

Modularna nastava omogućava učenicima veće uključivanje u proces učenja i razvijanje relevantnih kompetencija, no zahtijeva detaljno planiranje i snažnu podršku nastavnicima od školskog vodstva te institucija koje su zadužene za stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnika.

Kako su nastavnici ključni za uspjeh ovog modela, s obzirom na to da modularna nastava zahtijeva inovativan pristup i kontinuiranu pripremu i osuvremenjivanje sadržaja, cilj istraživanja jest ispitati iskustva nastavnika u provedbi modularne nastave nakon jednog polugodišta implementacije.

Ključne riječi: strukovno obrazovanje, modularna nastava, učenje temeljeno na radu, nastavnici

Višnja Perin

Development and Consulting Ltd., Zadar

EXPERIENCES IN THE IMPLEMENTATION OF MODULAR TEACHING FROM THE PERSPECTIVE OF TEACHERS

The planned transition to modular teaching represents one of the most significant reforms in vocational education in the recent history of the Croatian education system. Through modular teaching and a curricular approach, we are shifting the centuries-old paradigm of teaching in the educational process, primarily by moving away from a subject-based classroom system and by developing various forms of involving students and parents in the co-construction of the curriculum – planning, preparation, implementation, and evaluation of the educational process.

Modular teaching in the Republic of Croatia has been implemented through experimental vocational programs in several vocational schools. Curricula for modular teaching have been developed as part of the Project "Establishment of Regional Centers of Competence". The primary difference between subject-based teaching and module-based teaching is evident mainly in the curriculum implementation. A module connects work-based learning, classroom and out-of-classroom learning, and teaching into a meaningful and interconnected whole, enhancing the efficiency of the organization of work (educational process) and enabling more meaningful learning.

Modular teaching allows students to take a more active role in the learning process and to develop relevant competencies. However, it requires detailed planning and strong support for teachers from school leadership and institutions responsible for teacher training and professional development.

Since teachers are critical to the success of this model – given that modular teaching demands an innovative approach and continuous preparation and modernization of content – the aim of the research is to examine teachers' experiences with implementing modular teaching after one semester of its implementation.

Keywords: vocational education, modular teaching, work-based learning, teachers

Tihana Frančić Viher

Sveučilište u Puli

GLAZBENI ODGOJ ZA CJELOVITI RAZVOJ DJETETA: ULOGA INSTRUMENTALNE EDUKACIJE

Cilj ovoga rada jest istaknuti vrijednost rane i sustavne instrumentalne edukacije za cjelovit razvoj djeteta. Kroz povijesnu perspektivu, uključujući primjere poput Froebelova i Kodályjeva pristupa, potvrđuje se da je glazba dugo zauzimala središnje mjesto u odgoju i obrazovanju, iako je danas nerijetko marginalizirana u kurikulumima. Rezultati brojnih istraživanja pokazuju da sviranje instrumenta aktivira različite kognitivne, motoričke i emocionalne procese, potičući razvoj prostornih, jezičnih i matematičkih vještina. Istodobno, glazbeno iskustvo pridonosi formiranju emocionalne inteligencije te pomaže djeci u prepoznavanju, izražavanju i regulaciji vlastitih emocija. Grupno sviranje jača empatiju, suradnju i osjećaj zajedništva, dok se ranim početkom stvara temelj za bolje donošenje odluka i otpornost na stres. Djeca uključena u instrumentalni trening često razvijaju snažnije komunikacijske i socijalne vještine, što u odrasloj dobi pogoduje društvenoj koheziji i stvaranju inkluzivnih zajednica. Unatoč tim prednostima, glazbeni odgoj suočava se s izazovima poput nedostatka financijske potpore, naglašavanja STEM područja te manjka stručnih kadrova. Zaključno, sustavna integracija instrumentalne edukacije u rane faze obrazovanja nameće se kao strateški prioritet. Njome bi se osigurala dostupnost glazbenih programa svim socioekonomskim skupinama, čime se ne bi samo poboljšalo akademsko i emocionalno funkcioniranje djece, već bi se dugoročno doprinijelo razvoju kreativnosti, cjeloživotnog učenja i socijalne odgovornosti. Instrumentalna edukacija tako ostaje nezamjenjiv resurs u razvoju pojedinca i društva.

Ključne riječi: cjeloviti razvoj, emocionalna inteligencija, glazbeni odgoj, instrumentalna edukacija, kognitivni rast

Tihana Frančić Viher

University of Pula

MUSIC EDUCATION FOR THE HOLISTIC DEVELOPMENT OF CHILDREN: THE ROLE OF INSTRUMENTAL EDUCATION

This paper aims to highlight the importance of early and systematic instrumental education for the holistic development of children. From a historical perspective, including examples such as Froebel's and Kodály's approaches, it is evident that music had long held a central place in education. However, in contemporary curricula it is often marginalized. Numerous studies show that playing instruments activates various cognitive, motor, and emotional processes, fostering the development of spatial, linguistic, and mathematical skills. Simultaneously, musical experiences contribute to the formation of emotional intelligence, helping children recognize, express, and regulate their emotions. Group playing enhances empathy, cooperation, and a sense of community, while early engagement establishes a foundation for better decision-making and stress resilience. Children involved in instrumental training often develop stronger communication and social skills, which fosters social cohesion and creation of inclusive communities in adulthood. Despite these advantages, music education faces challenges such as insufficient funding, the prioritization of STEM fields, and a lack of qualified music educators.

In conclusion, the systematic integration of instrumental education into the early stages of education is identified as a strategic priority. This would ensure the accessibility of music programs to all socio-economic groups, thereby not only improving children's academic and emotional functioning but also fostering creativity, lifelong learning, and social responsibility. Instrumental education remains an indispensable resource for the development of both individuals and society.

Keywords: cognitive growth, emotional intelligence, holistic development, instrumental education, music education

Đurđica Kaurlo Martinić, Jadranka Buvinić

Agencija za odgoj i obrazovanje, Split

UTJECAJ PROFESIONALNOG RAZVOJA UČITELJA NA NAPREDAK ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE

Cilj radionice jest osnažiti sudionike za osobni rast i razvoj te jačanje kompetencija za nošenje s promjenama koje se događaju u odgojno-obrazovnom procesu. Promjene u društvu, tehnologiji, obrazovnim politikama, mogućnostima komunikacije zahtijevaju i promjene na osobnoj razini.

Radionica pruža inspiraciju i priliku za razmišljanje o tome koliko osobni profesionalni razvoj i stručno usavršavanje utječu na kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. Naglasak u radionici je na propitivanju koji faktori utječu na napredak odgojno-obrazovne prakse.

Da bi bio uspješan, učitelj treba promišljati o kompetencijama te utjecati na njihov razvoj. Neke od tih kompetencija su: preuzimanje odgovornosti za osobni i profesionalni razvoj, rad s izvorima učenja i poučavanje, poznavanje kurikulumu predmeta, razumijevanje procesa učenja, primjena inkluzivnih praksa, integracija IKT, vrednovanje učenja i razvoj vještina za 21. stoljeće.

Budući da će tijekom radionice sudionici promišljati o područjima pedagoške prakse, imat će priliku prepoznati i identificirati ona područja u kojima je došlo do najvećeg napretka, kao i ona za koja su im potrebne dodatne edukacije.

Tijekom radionice naglasak će biti na promicanju suradnje (temeljen na znanju, stručnosti i osobnim vrijednostima) za postizanje što boljih odgojno-obrazovnih rezultata.

Zaključci radionice poslužit će kao temelj za stručno usavršavanje koje treba pružiti podršku učiteljima i stručnim suradnicima te ih ojačati u svakodnevnom radu.

Ključne riječi: *stručno usavršavanje, kompetencije, promjene, reforme*

Đurđica Kaurlo Martinić, Jadranka Buvinić

Education and Teacher Training Agency, Split

THE IMPACT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS ON THE PROGRESS OF EDUCATIONAL PRACTICE

The aim of the workshop is to empower the participants for personal growth and development and to strengthen their competences for coping with the changes occurring in the educational process. Changes in society, technology, educational policies, communication possibilities also require changes on a personal level.

The workshop provides inspiration and an opportunity to think about how much personal professional development and professional training affect the quality of the educational process. The focus of the workshop is on examining which factors influence the progress of educational practice.

In order to be a successful teacher, one needs to think about competencies and influence their development. Some of these competencies are: taking responsibility for personal and professional development, working with learning resources and teaching, knowing the subject curriculum, understanding the learning process, applying inclusive practices, integrating ICT, evaluating learning and developing skills for the 21st century.

Since during the workshop the participants will reflect on the areas of pedagogical practice, they will have the opportunity to recognize and identify those areas in which the greatest progress has been made, as well as those for which they need additional education.

During the workshop, the emphasis will be on promoting cooperation (based on knowledge, expertise and personal values) to achieve the best possible educational results.

The workshop's conclusions will serve as a basis for professional training that should provide support to teachers and professional associates and empower them in their daily work.

Keywords: *professional training, competences, changes, reforms*

INOVATIVNI ODGOJNI MODELI: DIFERENCIRANA NASTAVA U PRAKSI

Kratak opis:

Ova radionica istražuje strategije diferencirane nastave, koje omogućuju prilagodbu nastavnih metoda, resursa i procjena kako bi se zadovoljile različite potrebe učenika. Sudionici će naučiti kako primijeniti ove strategije u svojim učionicama, povećavajući učinkovitost učenja i motivaciju učenika.

Obrazloženje za odabir teme:

Diferencirana nastava jedna je od ključnih strategija u suvremenom obrazovanju jer omogućava personalizirani pristup učenju. Nastavnici se suočavaju sa skupinama učenika koji su na različitim razinama znanja, sposobnostima i stilovima učenja. Kroz diferenciranu nastavu, učitelji mogu prilagoditi svoje metode kako bi svaki učenik mogao napredovati vlastitim tempom i prema svojim sposobnostima.

Ova se strategija također navodi kao jedna od ključnih u reformskim procesima koji su trenutačno u tijeku u Republici Hrvatskoj, uključujući Cjelodnevnu školu i Reformu strukovnog obrazovanja. Ova radionica pruža praktične savjete i primjere kako implementirati diferenciranu nastavu, čime se povećava učinkovitost učenja i motivacija učenika. Sudionici će također imati priliku razmijeniti iskustva i savjete, što će im pomoći u primjeni ovih metoda u vlastitim obrazovnim ustanovama.

Ciljevi radionice:

1. Diferencirana nastava: Prikazati kako diferencirana nastava može povećati učinkovitost učenja i motivaciju učenika.
2. Teorijski i praktični aspekti učenja: Obuhvatiti raznovrsne aktivnosti i individualizirani pristup u učenju.
3. Poticanje implementacije: Potaknuti sudionike na razmišljanje o primjeni ovih metoda u vlastitim obrazovnim ustanovama.

Kratak sadržaj:

1. Uvod (5 minuta): Predstavljanje ciljeva radionice i kratki pregled teme.
2. Teorijski i praktični aspekti (10 minuta): Pregled raznovrsnih aktivnosti i individualiziranog pristupa u učenju.
3. Diferencirana nastava (10 minuta): Objašnjenje kako diferencirana nastava omogućava prilagodbu različitim razinama znanja i sposobnostima učenika.
4. Praktični primjeri i metode (5 minuta): Primjena različitih metoda i tehnika diferencirane nastave.
5. Diskusija (5 minuta): Razmjena iskustava i savjeta o prilagodbi nastave različitim razinama znanja učenika te motivaciji učenika za aktivno sudjelovanje u učenju.

Ključne riječi: diferencirana nastava, personalizirano učenje, motivacija učenika, reforme obrazovanja

INNOVATIVE EDUCATIONAL MODELS: THE DIFFERENTIATED TEACHING APPROACH IN PRACTICE

Brief Description:

This workshop explores strategies for differentiated teaching, enabling the adaptation of teaching methods, resources, and assessments to meet the diverse needs of students. Participants will learn how to apply these strategies in their classrooms, enhancing learning effectiveness and student motivation.

Rationale for Topic Selection:

Differentiated teaching is one of the key strategies in modern education, as it allows for a personalized approach to learning. Teachers work with groups of students who have varying levels of knowledge, abilities, and learning styles. Through differentiated teaching, educators can adjust their methods so that each student progresses at their own pace and according to their capabilities.

This strategy is also recognized as one of the essential components of the ongoing educational reforms in the Republic of Croatia, including the Full-Day School model and Vocational Education Reform. This workshop provides practical guidance and examples of how to implement differentiated teaching, thereby increasing learning effectiveness and student motivation. Participants will also have the opportunity to exchange experiences and insights, helping them apply these methods in their own educational institutions.

Workshop Objectives:

1. Differentiated Teaching Approach: Demonstrate how differentiated teaching can enhance learning effectiveness and student motivation.
2. Theoretical and Practical Aspects of Learning: Cover diverse activities and individualized approaches to learning.
3. Encouraging Implementation: Inspire participants to consider applying these methods in their own educational institutions.

Workshop Agenda:

1. Introduction (5 minutes): Presentation of workshop objectives and brief overview of the topic.
2. Theoretical and Practical Aspects (10 minutes): Overview of diverse activities and individualized approaches to learning.
3. Differentiated Teaching Approach (10 minutes): Explanation of how differentiated teaching allows for adaptation to various levels of student knowledge and abilities.
4. Practical Examples and Methods (5 minutes): Application of different differentiated teaching methods and techniques.
5. Discussion (5 minutes): Exchange of experiences and strategies for adapting teaching to different student knowledge levels and motivating students for active learning participation.

Keywords: differentiated teaching, personalized learning, student motivation, education reforms

Ivana Ivetić

DV Radost, Zadar

Ivana Ivetić

Radost Kindergarten, Zadar

REFLEKSIVNI PRAKTIČAR – REFLEKSIVNI PRIJATELJ

Ciljana skupina: odgojitelji ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Broj sudionika: 25

Trajanje radionice: 60 minuta

Cilj susreta: Prenošenjem iskustava kroz provedeni ciklus radionica za odgojitelje, osnažiti praktičare u preuzimanju aktivnije i samostalnije uloge u istraživanju odgojno-obrazovne prakse. Potreba njezina dubljeg razumijevanja ostvaruje se kvalitetnom interakcijom i otvorenom refleksijom svih dionika odgojno-obrazovnog procesa. Prikazivanjem pozitivnih aspekata suradnje i razmjenom iskustava nadograđujemo osobne i profesionalne kompetencije odgojitelja.

Razrađene aktivnosti u kojima će sudjelovati polaznici u svrhu ostvarenja planiranih ishoda:

- uvodni pozdrav i predstavljanje refleksivne zajednice „Slap“ – ppt
- igra upoznavanja i opuštanja – „Idemo na izlet“
- pitanja za promišljanje – rad u malim grupama
- „Odgojitelj kao refleksivni praktičar“ – ppt prezentacija
- rad u malim grupama:
- „Kakve kompetencije treba odgojitelj da bi kvalitetno obavljao svoju praksu?“ (post-it papirići, hamer-papir)
- Profesionalne kompetencije odgojitelja – ppt prezentacija
- za kraj: Bajka o mišu
- anketa, vrijeme za refleksiju

Metode i oblici rada: prezentacija putem ppt-a, rad u malim grupama, diskusija, anketiranje

Podijelit ćemo sudionike u pet grupa. Svaka grupa raspravljat će o ponuđenoj problemskom pitanju. Glasnogovornik će iznositi mišljenje svoje grupe uz mogućnost nadopunjavanja sudionika iz drugih grupa.

Ključne riječi: refleksija, odgojitelj, različite perspective, dijalog, kompetencije

REFLECTIVE PRACTITIONER – REFLECTIVE FRIEND

Target Group: Early childhood and preschool educators

Number of Participants: 25

Duration: 60 minutes

Objective of the Meeting:

By sharing experiences through a cycle of workshops for educators, the goal is to empower practitioners to take on a more active and independent role in exploring educational practices. The need for a deeper understanding of these practices is achieved through quality interaction and open reflection from all stakeholders in the educational process. By showcasing the positive aspects of collaboration and exchanging experiences, we enhance the personal and professional competencies of educators.

Activities Developed for Participants to Achieve Planned Outcomes:

- Introduction and Presentation of the Reflective Community “Slap” – PowerPoint presentation (5 minutes)
- Icebreaker and Relaxation Game – “Let’s Go on a Trip” (10 minutes)
- Reflective Questions – Small Group Work (20 minutes)
- “Educator as Reflective Practitioner” – PowerPoint Presentation (15 minutes)
- Small Group Work:
- “What competencies does an educator need to perform their practice effectively?” (20 minutes – post-it notes, construction paper)
- “Professional Competencies of Educators” – PowerPoint Presentation (10 minutes)
- Closing Activity: “The Tale of the Mouse”
- Survey and Reflection Time (10 minutes)

Methods and Forms of Work: Presentation via PowerPoint, small group work, discussion, surveying.

We will divide participants into five groups. Each group will discuss a provided problem question. The spokesperson will present their group’s opinion, with the opportunity for other participants to add their input.

Keywords: reflection, educator, different perspectives, dialogue, competencies

Sanja Rudan, Ivanela Petrović, Sara Ratković, Sara Marić, Laura Rančić

Sveučilište u Zadru

KAKO SE KROZ STUDIJ PEDAGOGIJE MIJENJALA MOJA OSOBNA KOMPETENCIJA?

Razvoj kompetencija tijekom studija pedagogije ključan je za osposobljavanje budućih pedagoga za rad u odgojno-obrazovnim institucijama. Najjednostavnije rečeno, kompetencije čine osnovu za uspješno obavljanje određenih aktivnosti ili svladavanje pojedinih situacija. Izuzev teorijskih i praktičnih znanja i vještina, potrebno je uzeti u obzir osobine ličnosti te vrijednosti i stavove kao preostale sastavnice koje čine kvalitetnog pedagoga. Shodno tomu, cilj ove panel-diskusije jest osvijestiti važnost razvoja osobne kompetencije te dobiti bolji uvid u to kroz što sve pojedinac prolazi tijekom studija, odnosno s kakvom slikom dolazi na studij, kako se ta samopercepcija mijenja, koje kompetencije stječe i kako to doprinosi njegovu osobnom rastu i razvitku. Kroz ovu panel-diskusiju od studenata se očekuje da će kroz međusobnu suradnju podijeliti vlastita iskustva o tome kako je studij pedagogije utjecao na razvoj njihove osobne kompetencije te da će bolje razumjeti sebe što će im omogućiti otvaranje vrata osobnog razvoja. Na taj način uputit će se na važnost studija pedagogije, ne samo kao studija koji omogućuje stjecanje formalnih kompetencija već i mjesta za osobni rast i razvoj. Zaključno, ovom panel-diskusijom naglasak će se staviti na odgojnu dimenziju koja je u odnosu na obrazovnu nerijetko zanemarena te na holistički pristup odgoju i obrazovanju koji je usmjeren na poticanje socijalnoga, emocionalnog i moralnog razvoja svakog pojedinca, a osobito budućeg odgojno-obrazovnog djelatnika.

Ključne riječi: razvoj kompetencija, osobni rast i razvoj, samopercepcija, intelektualni napredak, odgojna dimenzija

Sanja Rudan, Ivanela Petrović, Sara Ratković, Sara Marić, Laura Rančić

University of Zadar

HOW MY PERSONAL COMPETENCE CHANGED THROUGH THE PEDAGOGY STUDIES?

The development of competencies during Pedagogy Studies is crucial for training future pedagogues for working in educational institutions. In the simplest terms, competencies form the basis for successful performance of certain activities or overcoming of certain situations. In addition to theoretical and practical knowledge and skills, it is necessary to take into account personality traits, values, and attitudes as the remaining components that make up a quality pedagogue. Accordingly, the goal of this panel discussion is to raise awareness of the importance of developing personal competencies. We also aim to gain a better insight into the student experience during their studies. This includes their initial self-image, how it changes, which competencies they develop, and how this contributes to their personal growth and development. Through this panel discussion, students are expected to share their own experiences through mutual cooperation on how Pedagogy Studies influenced the development of their personal competencies, and how they helped them to better understand themselves, which enables them to open the door to personal development. In this way, the importance of the Pedagogy Studies will be highlighted not only as a study that enables the acquisition of formal competencies, but also as a place for personal growth and development. In conclusion, this panel discussion will emphasize the dimension of upbringing, which is often neglected in relation to education, and the holistic approach to education that is aimed at encouraging the social, emotional, and moral development of each individual, especially future workers in the field of education.

Keywords: development of competencies, personal growth and development, self-perception, intellectual development, dimension of upbringing

KAKAV ODGOJ ŽELIMO?
WHAT KIND OF UPBRINGING
AND EDUCATION DO WE WANT?

